

EN GAMLE PRÆST

FORTÆLLING AF
JAKOB KNUDSEN

Presented to the
LIBRARY *of the*
UNIVERSITY OF TORONTO
by
ESTATE OF THE LATE
JOHN B. C. WATKINS

JAKOB
KNUDSEN
DEN
GAMLE
PRÆST

JAKOB KNUDSEN

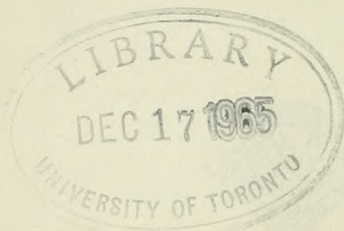
DEN GAMLE PRÆST

FORTÆLLING

KØBENHAVN OG KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
FR. BAGGES KGL. HOF-BOGTRYKKERI
1910

Efter Fortællingens andet Oplag (1901).

PT
8175
K6G3

Gyld. Bibl. Udg.

FØRSTE KAPITEL.

Ad Vejen, som fører langs Staldbygningen hen til „Borgeleddet“ paa Søttrup, kom Sognepræsten, gamle Mogens Castbierg, spadserende. Da han var naaet indenfor Leddet, stod han og saae sig lidt om, eller, som det rigtigere kunde kaldes: *skottede* — først til den ene Side, saa til den anden; ned i den vidtstrakte Staldgaard, og op i den mere snævre og højbyggede Borgegaard. — Saa rystede han paa Hovedet. —

Der kom en Dreng ud fra Stalden med en Børfuld Gjødning, som han kjørte op paa den høje Mødding.

„Christian!“ kaldte Præsten.

„Ja.“

„Kom her hen!“

Drengen satte øjeblikkelig Trillebøren ned, snød sin Næse og kom løbende hen til Præsten.

„Er Greven hjemme?“

„Ja han er.“

„Er Madammen ogsaa?“

„Ja, de sover vist til Middag.“

„Hvordan er det, Du ser ud? Du er jo tyk i den ene Side af Hovedet.“

„Ja, det er den engelske Vædder, der har bukket mig."

„Hm, stakkels Dreng! — Har I Høet inde?"

„Ja, fra Holmene og fra Marken. Men ude i Enghaven dér *vender* de i Dag."

„Da syntes jeg, jeg talte hele Gaardens Besætning oppe i Rugen i Formiddags."

„Ja, men det er ogsaa kun Magnus Jensen og saa to svenske Piger, som kom i Gaar — de er i Enghaven."

„Magnus Jensen? — Duer han da ikke til at høste?"

„Det er vist ikke ret meget."

„Duer han til ingen Ting?"

„Det veed A ikke."

„Naa," sagde Præsten og satte sig atter i Bevægelse. Pludselig standsede han: „Døde saa Din Moders Lam?"

„Nej, det lever da," sagde Drengen og smilede fornøjet.

„Det var jo godt. Saa har I fem Lam. — — Er Du begyndt at ryge Tobak?"

„Ja," sagde Drengen og var med det samme ildrød i Ansigtet.

„Det er dog vel Aa-Tobak?"

„Ja."

„Ja, al anden Tobak er for dyr for Dig. Her har Du tyve Øre til et halvt Pund. — Men Brændevin drikker Du dog ikke endnu?"

„Nej."

„Det var ogsaa altfor tidligt for en femtenaars Dreng. Spar paa Din Løn; det er jo en stor Løn, Du faar. — Ellers bliver det aldrig til noget med Dig og Jens Madsens An' Kathrine."

„Det bliver det vel ikke alligevel."

„Vist saa, vist saa! Stol paa Gud!“ sagde Præsten og gik langsomt ind i Borgegaarden. Drengen stod fortabt og saae efter ham, som om han havde utallige Spørgsmaal at gjøre ham om det sidste Punkt. — —

Paa den brede Trappesten foran Hovedindgangsdøren blev Præsten staaende nogle Øjeblikke med Ansigtet vendt mod Gaarden. Hans Blik fulgte mønstrende den Række af gamle, store og forblæste Lindetræer, som staar foran alle Hovedbygningens tre Længder ind mod Gaardspladsen. Ved det yderste i Rækken, hvis Rod er hul, stod en lille Ræveunge lænket. Den legede paa Hvalpemaneer med en gammel Træsko, som var kommen indenfor dens Rækkevidde. Noget som et Smil arbejdede sig ved dette Syn frem i Præstens Gammelmands-Ansigt. Saa rystede han atter paa Hovedet, — og skulde aabenbart til at foretage en Drejning helt omkring mod Døren; da fangedes hans Opmærksomhed af skramlende Træskotrin nede ved Bryggersdøren. — Hele Udenomslejligheden var i Hovedbygningens Midterfløj; Herskabet boede i den sydlige Sidefløj. — Ud ad Døren kom en Kone med to Blik-Madspande, der tydelig angav hende som Tiggerkvinde; men hendes øvrige Udseende var rigtignok saa velnæret og lunt, og Udtrykket i hendes Ansigt saa rigt mangfoldigt, saa selv en Fremmed vilde have meget vanskeligt ved at antage hende for en fattig Kone med Udkommet og det daglige Brød til eneste Tanke.

Præsten var gaaet ned fra Hovedtrappen og saa langt frem i Gaarden, at hendes Vej maatte krydse hans.

„Goddag, Else Kundbjerg!“

„Goddag, Hr. Pastor!“

„Er det Middagsmad, De har faaet inde i Kjøkkenet?"

„Ja, det henter A jo dér hver Dag."

„Hvem har betalt det Tøj, De gaar i, lige fra inderst til yderst? — og de Træsko, De har paa Fødderne!"

„Ih, men hvadfor spørger De, Hr. Pastor? A har sandelig ikke taget det. Madammen har jo betalt og givet mig det altsammen."

„End saa det Tøj, som Deres seks Børn gaar i, — hvordan er De kommen til det?"

„Det er A kommen ved ærlig og redelig paa den selvsamme Maade, veed De det, Hr. Pastor Castbierg, — for Madammen — heller Grevinden da — hun har kjøbt det til mine Børn hver en Trevl."

„Ja, det veed jeg meget godt, Else."

„Jamen hvorfor spørger De mig saa?" sagde Konen halvgrædende.

„Fordi jeg vil have Dem til at tænke paa, Else, at der er ingen Mening i at skylde Menneskers Godhed alt, hvad man er og ejer og har og faar, og saa at skaffe sig Yndest og Venskab og gudelig Kaffeslabberas andensteds ved at bagtale og latterliggjøre disse samme Mennesker —"

„A har aldrig —"

„De skal ikke lyve. De har sidst i Gaar hos Væver Christoffersens — fra De kom, til De gik — ikke bestilt andet end at fortælle ondskabsfulde Historier om Grevens Heftighed og andet lignende; og De blev ved, skjønt De blev advaret om at holde op."

„A skal sige Dem, Hr. Pastor —"

„De skal ingen Ting sige mig."

Præsten gik atter — langsomt — op mod Hoved-

døren, op ad Trappen, og traadte med omstændelig Forsigtighed over det høje Dørtrin ind i Huset.

Der kom ingen ud i Forstuen for at tage imod ham. Og der var ganske stille rundtom; Drengens Formodning, at man sov til Middag, syntes at have sin Rigtighed.

Pastor Castbierg fik sin Overfrakke og sin gammeldags Cylinderhat hængt op paa een af Raabukkeknagerne; saa tog han sit Lommetørklæde og sin Snustobaksdaase ud af Overfrakkens Lommer og anbragte disse Stykker hvert i sin Lomme paa den pæne, sorte Klædesfrakke, han havde under. Derpaa tog han en lille Kam frem af en Vestelomme og redte sit stærkt graanede men kraftige Haar tilbage fra Panden og frem foran Ørene, og gav sig endelig to smaa Dask med begge Hænder mod sine Frakkeskjøder, — Signal for ham selv, syntes det, at nu var han færdig til at gaa ind. Saa blev han alligevel optaget af et langt Rugstraa, som var hængt op paa Dørstolpen i en Sejlgarnsstrikke. Han tog det forsigtig ned, stillede det paa Gulvet og maalte det mod sin egen Højde.

„Fireogtreds Tommer og fem Tommer,“ sagde han, „det var et højt Straa, — hm.“

Han traadte ind i Dagligstuen og stod et Øjeblik og indaandede med synligt Velbehag den ejendommelige Duft af Violer, som var paa Søttrup i alle Stuerne og til enhver Aarstid. Lidt efter aabnedes den modstaaende Dør, og en ganske ung Pige kom hurtig ind.

„Men — staar Præsten dèr ved Døren!“ sagde hun, løb hen og lagde Hænderne paa hans Skuldre og kyssede ham.

„Jeg vilde give Folk Tid til at byde mig en

Stol," sagde han. „Men nu bliver Du for Resten for stor, Camilla, til saadan at kysse mig."

„Er jeg for stor — jamen —"

„Jo, det ligner ikke noget. — Men det gjør da hellerikke noget endnu," føjede han til, da han saae, at hun var bleven ganske forlegen. — „Hvor maa jeg saa sætte mig?"

„Ja, værs'god!" sagde hun og trak en polstret Lænestol frem. Hun havde faaet Taarer i Øjnene.

„Hvor længe har Dine Forældre sovet til Middag?"

„De er oppe. Mo'er kommer ligestraks."

„Er Du nu seksten Aar?"

„Ja, jeg fyldte i Mandags."

„Du er en stor Pige af din Alder."

„Her staar Cigarer. Maa jeg ikke byde Præsten?"

„Nej, Tak! — Og det er ogsaa noget, som Din Fader skal gjøre; det skal Du ikke."

Hun løb hen til Vinduet og holdt sit Lommetørklæde for Øjnene.

„Ja, saadanne Stød gi'er Verden. Men Du skal heller ikke være saa blød af Dig. Du veed jo godt, jeg er slet ikke vred paa Dig. Det har jeg jo aldeles ingen Grund til."

Nu kom Grevinden ind.

„Goddag! lille Madammen," sagde Præsten. „Det er ellers en solid Middagssøvn, De tager Dem. Klokken er ti Minutter over to."

„Det var min Mand, der sov saa trygt. Saa vilde jeg ikke vække ham ved at staa op. Han har været oppe siden Klokken halvfem i Morges."

„Her er det Eva, der skyder Skylden paa Adam; — jo, det kan ogsaa gaa. — Hvordan er De saa tilfreds med den nye Landbrugselev, De har faaet? Jeg hørte af Stalddrengen, at han ikke duer til at høste."

„Naa, Magnus Jensen! — Aa, jeg er rigtig kjed af, at vi har faaet ham paa Gaarden. Han kan gjøre min Mand saa vred og hidsig med sit uordenlige og dovne Væsen; og en styg Knægt troer jeg i det Hele han er."

„Mærker *De* ogsaa til det?"

„Ja, — for han spiser jo til Middag ved vort Bord herinde, det bad hans Fader om, at han maatte. Og nu kan De tænke Dem, da han har været her i tre Uger, saa gaar han hen og frier til Camilla dér."

„Uh, det er saa væmmeligt, at han skal spise herinde," sagde Datteren, „jeg er saa led ved ham!"

„Den Dumrian!" sagde Pastor Castbierg. — „Naa, men Greven er desforuden utilfreds med hans Arbejde."

„Han har jo ingen Verdens Ting lært," sagde Grevinden; „og han veed sletikke, hvad det er at arbejde. Det er det værste, og det er det, som irriterer min Mand saa frygteligt. Jeg er ligefrem bange for, at der kunde ske en Ulykke, saadan som Forholdet allerede er imellem dem."

„Men Faderen — *Pastor* Jensen, som man kalder ham — sætter Deres Mand vedblivende lige stor Pris paa?"

„Ja — det gjør han vist. — Ja, Præsten veed vel nok, at der skal holdes Møde her i Forsamlingshuset i Morgen om den nye Højskole?"

„Nej, det vidste jeg ikke — hm. Jeg vidste jo godt, at der arbejdes for denne Højskole og for at faa Hr. Jensen til Forstander. — Naa, men det er i Morgen. — Ja, ja. — Jeg anseer det for meget bedrøveligt, meget bedrøveligt. — — Er det sandt, at Jensens allerede er flyttet her til Byen?"

„Ja, foreløbig. Han og hans Kone har lejet sig

ind i Kroen. — — Er Pastor Jensen dog ikke en dygtig Mand?"

„De veed ikke, hvad De siger. — Men det vil jeg hellere tale med Deres Mand om — ved Lejlighed."

„Han maa da sikkert komme straks, det er underligt —"

„De kan være vis paa: Deres Mand kommer til at betale Gildet; ellers var man ikke saa ivrig for at faa ham med. Den tykke Væver Christoffersen og Sognefogden — han, der staar over i Koderne, som Deres Mand plejede at sige om ham — de har nok begge villet have fat i Greven for at foreslaa ham, at han skulde cautionere for det hele."

„Nu kan jeg høre min Mand kommer," sagde Grevinden.

„Aa ja, — Gud hjælpe os over alt det Gøgl," mumlede Præsten.

Et Par hurtige Skridt hørtes, og Grev Carl Schwartau Trolle stod i Døraabningen.

„Ih, Gud Fader fri og bevare mig! — dér sidder jo Præsten og har taget os allesammen paa Sengen!" raabte han med stærk fynsk Accent og saa skingrende højt, saa Stemmen slog over i en Discant. — Han hilste og satte sig straks i Bevægelse frem og tilbage over Gulvet med Hænderne pressede halvt ned i Bukselommerne, hvorved den tætknappede Jakke krængedes op bagtil over Lænden.

„Hvad har Du grædt for, min Tøs?" sagde han og klappede Comtesse Camilla paa Kinden, „naa, — det kan ogsaa være det samme; der er saa meget — og man kan gjerne baade le og græde over det altsammen. — Ja, Gud kan man saa. — Skal vi snart have Kaffe, lille Mo'er?"

„Ja, hvis ikke Præsten og Du vil have jert Schakparti før Kaffen, — det plejer I jo."

„Nej. — — Ja, jeg veed itte, hvad De vil, Hr. Pastor. Skal vi spille efter Kaffen?"

„Det kan vi jo godt."

„Ak — ja! Jeg har s'gu for Resten itte godt Tid til nogen Ting. Det har trukket altfor længe ud med Høet, og nu er Rugen der, og — man har ogsaa Hovedet fuldt af alle mulige andre Ting. Jeg er ved at blive helt rundtosset."

„Hvad mon det er for mange Ting, De har Hovedet fuldt af?"

„Hør, Hr. Pastor, — det kan være det samme: det er s'gu en mærkelig Mand, denne Pastor Jensen, det er alligevel et forbausende Menneske. — Hvordan dog saadan en Mand har faaet det dævleblændte Asen af en Søn, som han har givet mig at trækkes med her paa Gaarden. — — Men hvor det Menneske dog kan fremstille alting for os og forklare det. Jeg har virkelig gaaet og spekuleret og spekuleret paa det Foredrag, som han holdt for tre Uger siden derovre i Skovby. Vi hører itte saadan noget — det gjør vi itte. Jeg vilde ønske, De havde hørt ham —"

„Hvor kan De vide, om jeg vilde have syntes om, hvad han sagde. Men saa kan De jo fortælle det for mig."

„Nej, det kan jeg itte. Men det var dog saa klart tillige. For det hele var i fem Punkter. Og han er den ydmygste Mand, jeg nogentid har hørt eller seet. For det var itte hans egne Ord. Det begyndte han netop med at sige: han vilde itte tale noget ud af sig selv, for det kom der itte noget ud af. Men han havde fem Punkter, sagde han, og det var Christi Ord allesammen."

„Saa maa jeg jo ogsaa kjende dem; — hvordan lød de?“

„Ja, hvordan var det? For han talte egenlig kun om de to, og det er ogsaa dem, jeg har gaaet og spekuleret paa bagefter. Men der var fem i det Hele, og de var ganske korte allesammen.“

„Saa lad mig høre de to da.“

„Ja, det ene, det var dette: „Du skal itte sætte Dig imod det Onde“. Og saa det andet: „Du skal ogsaa elske Dine Fjender, det vil sige: Folk, som itte er Dine Landsmænd“. — Men det var dog mageløst, saa han kunde forklare —“

„Hm,“ sagde Præsten, — „det er noget, han har læst i Indholdsfortegnelsen til Leo Tolstoy's Bog: „Hvori bestaar min Tro“. Den løber alle omrejsende Narre og trækker med i denne Tid. — Jeg kan godt sige Dem de andre tre Punkter, som De kalder dem: „Du skal ikke vredes paa Din Broder“ — det er det første; og det andet: „Du skal aldrig skille Dig fra Din Hustru“, og det tredje: „Du skal aldrig aflægge Ed“. — De to Bud, som De nævnte, er det fjerde og femte i Tolstoy's Fremstilling.“

„Ja, det er ganske rigtigt, det er ganske rigtigt; nu husker jeg det ogsaa. Se, disse Bud, sagde Pastor Jensen, dem taler jeg itte af mig selv, men det er Christus selv, som har sagt det; og det har forbauset mig og forbauset mig, sagde han, at itte alle Mennesker — ogsaa uden min Hjælp — har kunnet se, at saadan lyder Christi klare og tydelige Ord.“

„Ja, det har altsaa Grev Leo Tolstoy seet, og hos ham har Hr. Jensen læst det, og giver det nu ud for sin egen Opdagelse.“

„Nej, nej, — Hr. Jensen sagde netop, at vi kunde

læse det altsammen i Bjærgprædikenen, dér stod det Ord til andet, — han vilde ingen Ære have derfor, den tilkom Christus ene og alene."

Præsten rystede opgivende paa Hovedet.

„Og saa sagde han," blev Greven ved: „Du skal itte sætte Dig imod det Onde, — altsaa: Du skal sletikke — naar nogen kommer og vil ta'e Din Ejendom og Dit Gods, saa skal Du'tte forhindre ham deri, saa skal Du ganske rolig lade ham ta'e det — ja, for Du skal sletingen Ejendom ha'e, Du skal arbejde for Dit Brød i Dit Ansigts Sved — det var ogsaa et guddommeligt Punkt; hver Dag har nok i sin Plage. Det er jo netop, hvad jeg altid har sagt: arbejde i sit Ansigts Sved; — her gaar disse Knægte og driver — — — Og saa skal der sletingen Dommere være, — — dømmer itte, forat I itte skal fordømme hverandre, — hvo'd'n er'et? For der ska'tte straffes — aldrig gjengjælde Ondt med Ondt, men fordriver det Onde med Gode! — ja, det er dog dejlige Ord, det kalder jeg Christendom. Det er noget andet, endsom hvad vi ellers hører. — Og saa: der skal ingen Krig være mere — nej, for han sagde: hvorfor skulde vi have Lov til at sætte Ondt imod Ondt, for det om et Menneske er en Tysker eller Tyrker — eller ligefrem en Menneskeæder, en Kannibaler — og vi laa i Krig med dem. Det var der jo ingen Grund til."

„Vi skal lade dem æde os."

„Vi ska'tte sætte Ondt imod Ondt i noget Tilfælde. Christus nævner ingen Undtagelser. — Ja, og saa den Maade, han sluttede Foredraget: „Kjære Menneskebørn," sagde han, „*tilføj itte hverandre noget Ondt, saa er der heller intet Ondt til i Verden.*" — Det er dog — det er dog, synes mig, den sande Christendom. Det er egenlig det, jeg

har følt og tænkt, lige siden jeg lærte min Kone at kjende. Jo, for saadan har Du altid været imod mig, Mathilde —"

Han knyttede Næverne og truede ad Grevinden.

„Derfor har der hellerintet Ondt været i denne lille Verden, jeg mener her i Huset — uden det, som jeg selv har lavet."

„Nu er Kaffen paa Bordet," sagde Grevinden. „Værsgod, Pastor Castbierg."

Præsten rejste sig, og Comtessen hjalp ham med at flytte Stolen hen til Bordet.

Han sad og skottede hen til Greven.

„Det er forunderligt," sagde han, „at se en Person, der fører saadan utilbørlig Galmandssnak, sidde ganske fornuftig og komme Fløde og Sukker i sin Kaffe."

„Hvad nu, hvad nu?" raabte Greven og lo, „hvad vil det sige? Kan De da bevise, at det er galt, hvad jeg siger?

„Aa, kjære Grevinde," sagde Præsten, „det er sørgeligt, men det er sandt: at jeg for Øjeblikket føler mig tilmode overfor Deres Mand, ganske ligesom overfor vor Provst, som jeg var hos igaar."

„Hvordan det! lad mig høre!" raabte Greven.

„Jo," sagde Præsten, „naar jeg kommer ind til ham eller til Personer af hans Kaliber, saa føler jeg mig ligesom Livingstone, naar han havde Avdiens hos een eller anden Neger- eller Hottentot-Fyrste. Jeg lader ham snakke, og tier selv stille, eller siger blot „aa ja" eller „ja saamænd". Det kan ikke nytte andet."

„Værer de beskikkede Øvrigheder underdanig! — ha, ha, ha!" lo Greven.

Grevinden smilede og sagde: „Er Provst Petersen virkelig saa slem?"

„Nej, han er ikke slem. Men hans Dumhed og Vigtighed gjør ham alligevel ganske utilregnelig. Det er meget beklageligt at maatte sige det, men saadan er det alligevel."

„Er det saa min Dumhed eller min Vigtighed, der gjør, at De itte kan tale med mig?" spurgte Greven i en lidt stødt Tone.

„Nej, det er det egenlig ikke. — Jeg vil snarere sige: det er Deres Umaneerlighed i det hele taget."

„Ha, ha ha! Ja, saa siger jeg Pas! Værs'go', værs'go'! De har Spillet!"

„Saadanne Ideer kunde Deres Hustru aldrig faa. Dertil er hun altfor solidt opgroet og oprunden af *sin* Rod."

„Nej, stop nu! Der forspillede De Dem alligevel, Pastor Castbierg! Grevinden er ganske enig med mig. Vi har talt meget om dette herre i de sidste Uger."

Baade Greven og Præsten saae til Grevinden; men hun smilede kun.

„Jeg mente blot, at Grevinden kunde aldrig faa saadanne Ideer af sig selv," sagde Præsten. „At hun som en sjælden god og kjærlig Hustru faar sin Mands Meninger, det kan jeg saa godt forstaa og billige."

„Vil Du lade den passere, Mathilde?" spurgte Greven.

„Det veed jeg ikke rigtig; men jeg er jo dog heller ikke helt enig med Dig, Carl."

„Ja, ja, ja, ja," sagde Præsten; „en kjær Mand er gjerne sin Kones Samvittighed, og bør ogsaa helst være det; saa kan han jo sagtens være hendes Forstand med."

„Nej, veed De nu hvad, Pastor Castbierg, min Kone hun er *min* Samvittighed og har altid været det."

„I visse Stykker," sagde Præsten, „jo saamænd, det er sandt nok —"

Greven sprang pludselig op: „Hvad er det for en Skrigen og Latter ude i Haven?"

Alle lyttede.

„Det er vist ikke i Haven," sagde Grevinden; „er det ikke de svenske Piger ude i Enghaven? De vender jo Hø derude sammen med Magnus Jensen."

„Pokker skulde ogsaa staa i den Knægt. Saa holder han naturligvis Halløj med dem i Stedet for at gjøre noget ved Høet."

Greven begyndte atter at gaa op og ned ad Gulvet.

„Nej, men som han ogsaa talte om dèt, Pastor Jensen: at arbejde i sit Ansigts Sved for den Dag i Dag — og hver Dag har nok i sin Plage. Jeg befinder mig aldrig bedre, end naar jeg gaar ude i Marken sammen med Folkene, og kan holde saadant et Asen til Arbejdet, og aser selv ligesaa haardt i det som de Andre. Det maa netop være Guds Mening med os Mennesker, det kan jeg tydelig føle."

„De skulde hellere tage Dem et Parti Schak med mig," sagde Præsten; „det lærer De mere af end af at spekulere over Guds Mening med Menneskene."

„Aa, det er jo'tte andet end en taabelig Tidsfordriv i Virkeligheden."

„Hm. — Er De kommen saa vidt allerede. De kunde lære saa meget af Schakspillet, at man maa gjøre mange forskjellige Ting, inden man kan sætte sin Modstanders Konge mat, og det er dog alligevel Maalet for det hele. Og De kunde lære, at der er ingen Spilleregel saa god i sig selv, saa maa den alligevel vige, naar Forholdene kræver det."

„Ja, hvad lærer jeg saa deraf?"

„Det er naturligvis det fuldkomne, at der ingen

Ejendom er, og ingen dømmende og straffende Øvrighed og ingen Krig, — men var De ikke det forstyrrede Menneske, De er, saa vilde De se, at som Forholdene og vi Mennesker er, vilde vi kun fordærve hele Spillet ved at bortskaffe de Ting."

„Ja, hvor kan De nu kalde mig et forstyrret Menneske, Pastor Castbierg. Det er jo kun Pastor Jensens Ord, jeg gjentager, og der er mangfoldige Mennesker her i Landet, ogsaa blandt Deres egne Sognebørn, som er enige med ham, — det kan De være ganske vis paa."

„Jo, men jeg er ogsaa ganske vis paa, at der er en Masse forstyrrede Mennesker hertillands, og ganske særlig blandt mine Sognebørn. Det har saadanne Folk som Hr. Jensen sørget for."

„Ja, ja, ja!" raabte Greven, „men saadan slipper De itte fra mig. Sig mig nu, hvorfor jeg er et forstyrret Menneske?"

„Hvorfor De er det, det kan jeg saamænd ikke svare paa. Men hvordan De er bleven det, troer jeg nok jeg kan sige Dem."

Greven greb sig i komisk Fortvivlelse med begge Hænder til sine flenskaldede Tindinger og lod gjentagende Fingrene løbe igjennem sit smukke, krusede Haar.

„Deres Forstyrrethed," fortsatte Præsten, „kommer af Deres Udviklings Uregelmæssighed — disse bratte Spring, der har været i Deres Skjæbne: først rig Godsejer- og Grevesøn, saa Deres Faders Fallit og sørgelige Død, saa Deres Liv som Skibsdreng og Matros og Soldat, og siden som gemeen Forvalter — saa maaske ogsaa noget Deres halvtyske Oprindelse — jo, det kan ikke hjælpe, om man ogsaa tilsidst løber i Havn og faar en saadan gudsvelsignet Kone — ja, det kan nok redde Dem

selv, men Deres Meninger og ogsaa noget i Deres Væsen — det bliver alligevel altid vildsomt, paa Maa og Faa, hen i Vind og Vejr. De kan tro: Deres Farbroder, Lehnsgreven, han har en ganske anderledes støt og sammenhængende Tankegang."

„Onkel Leopold! Ha, ha!" lo Greven, „nej, nu maa De undskylde, Pastor Castbierg: der er s'gu'tte mere Tankegang i ham end i vores Korthornstyr ude i Stalden."

„Vist saa, vist saa! Ethvert Menneske tænker altid *noget*. Og naar det saa er rimelige Tanker, som passer for ham selv, saa er det ogsaa meget bedre end — disse Griller —"

„Ja, tænker han noget, saa skal det nok passe for ham selv, for han har s'gu'tte en Tanke tilovers for Andre."

„Kan godt være. Baade De og han maatte vist gaa ganske anderledes til Bunds i Dem selv, inden De kunde komme til at have Tanke for Andre paa en ret Maade. Men Deres Onkel har dog ikke skudt Gjenvej til al denne urimelige Menneskekjærlighed ved at springe ovenud af sig selv og slaa Kuldbøtter i Luften, saaledes som Tilfældet er med hans Brodersøn."

„Jer er itte med længere, Pastor Castbierg; jeg vil hellere smide Kortene og ta'e en Beet med det samme."

„Ja, jeg troer det gjerne. Men den Ros skal De dog have, at De er forrykt paa en uegennyttig og ædel, ja, virkelig adelig Viis."

„Hvad nu? — Kan det blive godt med mig engang igjen?"

„Jo, Adelsmand er De; De er af en finere Race end vi andre. Derfor kan jeg heller ikke lade være at holde af Dem trods Deres Galskab. Derfor har

De en Kone, som tilbeder Dem næsten mere, end det kan være rigtigt overfor et Menneske, og derfor har De en Datter, som man aldrig kan se uden at tænke: *Adelsfrøken.*"

Greven sprang op: „Det gjør s'gu alligevel godt at høre saadan noget, det gjør det s'gu." — Han løb hen til Grevinden og kyssede hende: „Hvad Mo'er? er det virkelig altfor galt, som Du er forgabet i mig; saa siger jeg rigtignok: Gud naade mig selv da!" — Han kyssede hende atter, og Grevinden rødmede, som kunde hun være en ung Pige.

Saa rettede han sig hastig, lyttede og gik hen til Vinduet: „Hør, hvad er det dog for en Spektakel derude i Enghaven," raabte han, „jeg troer, Fanden plager de Mennesker."

Han aabnede Vinduet: „Magnus Jensen!"

Der blev ganske stille.

„Hm, nu dyer han sig vel, naar han mærker, jeg er i Nærheden."

„Nu syntes jeg for Resten det lød, som om det var i Haven," bemærkede Grevinden.

„Ja, den Forrykthed har intet adeligt ved sig," sagde Præsten ligesom i Tanker.

Greven lukkede atter Vinduet og sagde: „Nej, Magnus Jensens. Det har De s'gu Ret i."

„Om Forladelse — jeg snakker i Taaget — jeg mente ikke den unge Karl, men hans Fader," sagde Præsten; „*han* er mindst lige saa forrykt som Sønnen. Saadan en Mand er ogsaa bleven grundig skilt fra sin sjælelige Rod og derfor ogsaa fra sin naturlige Sans og Dømmekraft; men hans Plebejervæsen fornægter sig dog ikke: al hans Galskab skal nok løbe ud til Pengefordel for ham selv."

„Da vil De dog itte sige, Pastor Castbierg, at Christi Lære løber ud paa Pengefordel?"

„Nej, men Hr. Jensen har kun Pengefordel af at forkynde sin Lære. Det er kun et nyt og kraftigt Foredragsemne, han dér har skaffet sig, hvorved han ikke blot har faaet noget at snakke om — saaledes som da han for et Par Aar siden trak omkring med det Ondes Oprindelse, — men hvorved han ogsaa synes at skulle erhverve sig en ny og god Stilling som Højskoleforstander her i Brindsted."

„Ja, er det nu dog egentlig nogen økonomisk Fremgang for ham?" sagde Greven.

„Fremgang?" svarede Præsten; „det er ikke blot Fremgang, men det er ligefrem Redning fra økonomisk Ruin. Den Frimenighed, han har været Præst for, løber jo fra ham til alle Sider. Der er ingensomhelst Kontrakt, der binder den, og han har kun en fire, fem Familier tilbage."

„Nu bliver jeg ærgerlig paa Dem, Pastor Castbierg," raabte pludselig Greven og satte sin knyttede Næve haardt i Bordet. „Nu faar De en grov Ladning: De sidder garanteret af Stat og Politi og Militær i et Embede paa seks—otte Tusind Kroner, og De behøver itte at bryde Dem om, at de to Tredjedele af Deres Menighed er hjertelig kjed af Dem —"

„Det er ikke sandt," sagde Præsten: „De kan maaske sige det om Halvdelen af dem, som i det hele snakker højt om sligt —"

„Jh, ja, ja, ja — de, som ingen Ting siger, kan man jo ingen Ting vide om."

„Dem kan *De* ingen Ting vide om."

„Men De indrømmer altsaa selv, at Halvdelen af de levende Mennesker her i Menigheden ønsker, at De sad paa — — langt borte; og alligevel tager De deres Penge — og alligevel, *alligevel!* — det er det værste, det er det, jeg bliver gal i Hovedet

over — saa rakker De ned paa en Mand som Pastor Jensen, der frit og frejdig gaar ind paa —"

„Vent lidt, Grev Trolle," sagde Præsten. „Grevinden sagde, før De kom, at der skulde holdes Møde her i Forsamlingshuset om Højskolen i Morgen. Dér kommer vel Hr. Jensen til Stede?" —

„Ja, det gjør han rigtignok!"

„Godt; saa kommer jeg ogsaa derover. Dér kommer jo nok ogsaa disse Sager paa Bane, og saa skal jeg sige baade Dem og det øvrige Publikum ordenlig Besked om, hvad jeg mener. Det er ikke, fordi jeg haaber at omvende nogen, men gammeldags Folk her i Byen kan trænge til Støtte og Oplysning i al denne Forvirring. Og denne Forsamlingskasse er ikke for god til at skjændes i; her i Deres egne Stuer, Grev Trolle, vil jeg derimod nødig mundhugges med Dem."

„Som De vil, Pastor Castbierg, men jeg havde nu ellers grumme megen Lyst til at sige Dem *min* Mening privat. For jeg skal sige Dem en Ting: dér i dét Stykke synes jeg netop, at *De* er en Plebejer, og at Deres Tanker itte alene er gale, men Deres Galskab løber ud til den lump — — den usleste Pengefordel for Dem selv."

Greven var igjen kommen i heftig Gang eller Løb frem og tilbage i Stuen. Han standsede, strakte begge Armene i Vejret og raabte i skingrende Discant: „Jeg *ka'tte* begribe det, jeg *kan* d'itte!" — og foer atter videre.

„Nej, det kan nok være," sagde Præsten, „men derfor vil jeg saa forklare Dem det i Morgen."

Greven foer til Vinduet og rev det op: „Magnus Jensen! Magnus Jensen!" skreg han, „vil De øjeblikkelig komme herop!"

Ingen svarede.

„Den forbandede Knægt! Nu hørte jeg ham igjen. — Løb ud i Enghaven, Camilla, og siig, at Magnus Jensen øjeblikkelig skal komme herind til mig."

Comtesse Camilla gik.

„Bliv nu ikke for heftig, Carl," sagde Grevinden; — hun havde vanskeligt ved at beherske sin Stemme og aandede besværligt.

„Jeg kan — jeg ska'tte — jeg skal nok styre mig," stammede Greven. „Men jeg troer, jeg jager ham paa Porten en af Dagene. Orden skal her være paa Gaarden, og vil han itte bestille noget, saa kan han itte blive hos mig."

„Har De ligget til Sengs i denne Uge?" spurgte Præsten Grevinden.

„Ja, jeg laa saamænd det meste af Dagen igaar. Det var især min Asthma, der var saa slem. Men hvad, jeg er jo en Skrælling i det hele taget."

„Bitte Madammen!" sagde Præsten og saae baade paa Greven og Grevinden, „Gud veed, hvorlænge vi maa beholde Dem. — — Kalder Folk Dem „Madammen", ogsaa naar de taler til Dem?"

„Ja, her i Brindsted. — Saadan har de jo tituleret baade min Moder og Bedstemoder her paa Gaarden. Jeg vilde rigtignok nødig hedde andet."

„De har ogsaa megen Ære deraf. — Der er mere Opbyggelse og Bevarelse for et Samfund i saadan en gammel Titel end i alle de oplysende og humane Foredrag, der holdes i Forsamlingshuset."

Comtesse Camilla stak Hovedet ind ad Døren: „Nu kommer Magnus Jensen straks," sagde hun og vilde atter trække sig tilbage.

„Bi lidt!" sagde hendes Fader. „Du har da'tte været halvvejs ude i Enghaven. Hvor traf Du ham?"

„Han og de to svenske Piger var inde i Haven."

„I Haven? — Hvad gjorde de dér?" raabte Greven.

„Uh, de var henne ved Gyngen. Han gyngede dem. Det saae saa væmmeligt ud. Smaadrengene stod ogsaa derhenne.“

„Tog Du dem med Dig ind?“ spurgte Grevinden.

„Ja, de er ude i Gaarden,“ sagde Comtesse Camilla og gik.

„Saa har det hele Tiden været i Haven, vi har hørt Spektaklet,“ sagde Greven. Han var ildrød i Ansigtet. — Han stod og lyttede et Øjeblik, saa rev han Døren til Forstuen op. — „Kom herind!“ commanderede han tordnende. „Drivert!“

Magnus Jensen, der traadte ind, havde kraftigt spirende, sort Knebelsbart og brune, meget forslidte Turistsko.

Han bukkede: „Goddag, Fru Grevinde! Goddag, Hr. Pastor!“

„Se paa mig!“ raabte Greven. „Troer De, at De er kommen her paa Gaarden for at drive Tiden hen og holde Kommers med Pigerne herude i min Have?“

„Det var kun et Øjeblik, Hr. Greve!“

„Det er Løgn, Slyngel! Jeg har hørt jer derude over en halv Time.“

Magnus Jensen fortrak sin brede Mund til et Smil, der skulde være overbærende, men hvorved kun den næsten negeragtige Tykhed af hans sandseligt svulmende Læber traadte tydeligere frem; samtidig kastede han et Blik, der ligesom søgte om dannede Menneskers Forstaaelse, hen til Præsten og Grevinden.

I samme Øjeblik greb Greven ham ved begge Skuldre, løftede ham op og satte ham med et Stød ud igjennem den halvlukkede Dør. Man hørte ham tumle og falde ude i Entréen, men Greven havde allerede lukket Døren igjen.

„Hvorfor kan man itte sparke saadan een paa Hovedet i en Rakkerkule, han fortjener jo'tte at leve?“

„Du skal aldrig sætte Dig imod det Onde,“ sagde Præsten.

„Saadan een — det er jo'tte et Menneske! Sommetider skulde man tro, han var itte rigtig klog, — for saa doven har jeg dog aldrig kjendt nogen, — og saa er han det liderligste, tobenede Svinebæst!“ — Greven drejede rundt paa Hælen. — „Men det er galt, det er galt, det veed jeg godt, man skulde jo'tte — —“

„Det er simpelthen Pjat og Gøgl af Dem, Grev Trolle, at snakke om Christi fuldkomne Bud. De har meget grovere Fejl, De først skal af med, inden De naaer til dem.“

„Hvad er det?“ sagde Greven og lyttede, „er han ude i Gangen endnu?“

„Nej, det var en fremmed Stemme,“ sagde Grevinden, „der maa være to derude.“

Greven aabnede Forstuedøren: „Hvad staar De her efter endnu, forbandede Drog? Ud i Enghaven med Dem, eller De er jaget paa Porten med det samme! — — Goddag, Christoffersen — undskyld — kom indenfor.“

Man hørte Gaardsdøren blive aabnet og slaaet haardt i — samtidig med at Væver Christoffersens mavesvære Skikkelse viste sig i Forstuedørens Aabning.

Det var egentlig blot Christoffersens Ansigt og Mave, der havde et usædvanligt Omfang; ellers var han ingen videre føer Mand. De svære Kjæberundinger fremhævedes yderligere derved, at han havde sit kulsorte Skjæg klippet tæt paa Kinderne og med en lang Spids under Hagen. Øjnene var runde og

kastaniebrune og af Naturen noget sløve, men havde dog tillige det anspændte, fremspringende Udtryk, som kan forekomme hos Folk, hvis Hoved- og Ansigtshud er stærkt udspilet over store Kjødmasser. — En forunderlig Lugt af Rullepølse hang altid i hans Klæder, og blev ogsaa nu ført med ham ind i Stuen.

Han gav venlig Haanden til Præsten og overordentlig venlig til Grevinden, hvem han med et bevidst og fortroligt understregende Smil hilste: „Goddag, *Madammen!*“

Han gjorde en drejende, rundskuende Bevægelse som for at finde et eller andet behageligt, ligegyldigt Samtaleemne i Luften eller paa Væggene; men der var ingen, der kom ham til Hjælp, og Indtrykket fra Situationen ude i Forstuen sad ogsaa ham selv for Brystet.

„A vilde godt have talt med Greven, hvis det kunde lade sig gjøre,“ — blev det saa til.

„Er det om Højskolen?“ spurgte Greven.

„Det er om — — ja, det kan vi jo godt sige.“

„Sæt Dem ned, Mand — ellers kan jeg jo'tte røre mig for Deres tykke Mave.“

Christoffersen anstrængte sig for ved Blik og Miner at tilkjendegive, at han var paa den gode Side af Spøgen, ligesom han ogsaa søgte ved et fortroligt Smil at faa Præsten og Grevinden til at more sig *sammen med* ham.

Præsten skjød hans Fortrolighed fra sig ved at sige: „Hvordan kan De egentlig udføre Deres Væverarbejde med den Tykkelse, Christoffersen, — den maa jo hindre Dem grumme meget.“

Men Christoffersen blev alligevel glad ved dette Spørgsmaal, der gav ham noget at snakke om, tilmed hans allerkjæreste Emne: hans Bibestillinger

nemlig. „Det er jo for Resten heller ikke saa meget, A har med Væveriet at gjøre nu. A har jo saamange — Contorforretninger, kan A godt kalde det — og de tager næsten al min Tid. Der er nu for det første Mejeriregnskabet, som Folk har smidt over paa mig, — for Mejeristen er god nok, men — æh — hans Regnskab, det er nu mindre fint; og saa er der Sognets Sparekasse, hvor A ikke kunde blive fri for Kasserer-Posten; og saa er der Biavlerforeningen — ja, der sidder A sammen med Justitsraad Smith, han vilde absolut have mig til Næstformand i Bestyrelsen, han er selv Formand for den, men han duer ikke meget saadan til det skriftlige, og der er kun os to i Bestyrelsen, saa der har A heller ikke saa lidt at tage vare — og det er saa morsomt med Justitsraaden, han gav nu en bedre Middag, sidst vi var sammen, og saa siger han —"

„Ja, men lad mig høre," sagde Præsten, „har De flere Forretninger?"

„Ja, A skal jo være baade her og der og Straalemester tillige, hi, hi, hi — jo, saa er A ansvarlig Revisor*) i Brugsforeningen, og A er næsten Uddeler og Regnskabsfører ogsaa, for — æh — Larsen er jo skrøbelig, og han er slet ikke et Forretningsmenneske — saadan nu den anden Dag, saa —"

„Nej, lad os høre videre!" sagde Præsten, „eller *er* der ikke mere?"

„Aahe jo! A tænker saa tit paa Bjørnsons Ord: „Hvad Du evner kast af i det nærmeste Krav —"

„Gudbevares, Christoffersen!" sagde Greven, „jeg gik netop og tænkte paa En, som staar ude i Marken og spreder Møg til alle Sider!"

---

*) Eftertryk paa sidste Stavelse.

Christoffersen smilede lidt uforstaaende til denne Bemærkning og fortsatte: „Ja, hvad — saa er der næsten det største Arbejde tilbage, for saa er det jo i Virkeligheden mig, der fører Regnskabet i den ny Foderstofforening — ja, for Kassereren, Hans Peter Andersen, han har jo saa uhyre meget andet at ofre sine Kræfter paa; han er jo nu Sognefoged her i Brindsted, og han er Formand i Pattegrise-Foreningen, og han skal kaare Hopper, og han er Dommer ved alle Dyrskuer, og han tager imod Svin til Andelsslagteriet, og han er Assurancespetør, og saa har han været Dumpekandidat til Rigsdagen nu i tre Kampanner, og det tager meget af hans Kræfter, — se saa har han faaet mig til at gaa i Tøjet og tage det her Foderregnskab, men det er et masendes Arbejde — og saa det Ansvar —"

„Nu, saadan en klog Mand som De, Christoffersen, der har haft med saa meget at bestille," sagde Greven — han havde stillet sig op foran Væveren med Hænderne i Siden, — „kan De itte sige mig, hvordan Deres gode Ven Pastor Jensen har baaret sig ad med at faa saadan en forbandet Slyngel til Søn?"

„Mener De Magnus?"

„Er De gal, Mand! Han har jo'tte andre, hvem skulde jeg saa mene uden ham?"

„Ja, Magnus Jensen tjener jo her paa Gaarden — hm."

„Væveren er s'gu en stor Diplomat," sagde Greven til Præsten — „De mødte ham jo selv herude i Forstuen."

„Naa, var det Magnus. Ja, det var det jo ogsaa."

„Jo, vi hørte godt, at De stod og passiarede med ham," sagde Præsten.

Nu blev Væver Christoffersen virkelig rød. „A

spurgte blot til Høet — ude i Enghaven, og saa til hans Fader, hvordan han havde det, vi snakkede ikke om andet."

„De skulde hellere have hilst ham fra hans Fader," bemærkede Greven; „Pastor Jensen boer jo paa Kroen lige ved Siden af Dem."

„Et Spøg, et andet Alvor," sagde Væveren, „hm — det var egentlig for at tale med Greven om denne her Caution for Pengene, som skulde i Højskolen, at A gik herned. — Se, det er jo nu saadan, at — æh — Pengene kan vi sagtens faa, blot vi kan faa solide Cautionister —"

„Det var et mærkeligt Tilfælde," sagde Greven.

„Ja. Men saa er det, hvem der skal *begynde* med at tegne sig som Cautionist, og der trykker de sig jo allesammen noget. Og saa var det, at A saadan ganske privat vilde gaa ned til Greven; for A talte med Sagfører Beldring om det, og han sagde til mig, at alle disse her mange Cautionister dem holdt han egentlig ikke af; men hvis Grev Schwartau Trolle vilde cautionere for Pengene hos ham, og saa kunde vi andre jo igjen staa bagved Greven som ærlige Mænd —"

„Hvad saa?" spurgte Greven.

„Ja, se, det var det," sagde Væver Christoffersen.

„Det var Pokker til Komedie! — Hvor mange Penge er det?"

„Otte Tusind kan vi nok faa i Creditforeningen. Men saa er der sexten Tusind — dem skulde saa Sagfører Beldring — og han har ogsaa en Mand med Pengene, men det er jo saa om Cautionen at gjøre —"

„Og nu vilde De saa ganske privat —"

„Ja, det er jo for i Morgen — til Mødet; hvis A saa kunde træde frem og sige: se, her har A

Manden, der vil tage Risikoen paa sig, og saa slutter vi Kreds om ham allesammen, og støtter ham igjen Skulder ved Skulder. — Og Sagfører Beldring han kommer ogsaa til Mødet —"

Greven brød pludselig ud i en skingrende Latter: „Nej hør, nej hør, nej hør!" sagde han og klappede Væver Christoffersen paa Siderne, „den er for tyk, ha, ha, den er endnu tykkere end Deres Mave, min gode Vævermester. Gaa De kun hen til Deres og min fine Ven — ham — Mennesket — hvad er det nu igjen, han hedder? — ham, der staar — ha, ha, ha, — naa, nej — Sognefogden! siig De ham bare ganske privat fra mig af, at nu maa han itte helt knække over i Koderne af Forbauselse, fordi jeg itte vil tage *alle* Udgifterne paa mig ved at faa den Højskole rejst her i Byen —"

„Ja, ja, et Spøg, et andet Alvor," sagde Væveren afbødende, men i en meget stram Tone — og gav sig til at sige Farvel.

„Han og De har vel ganske privat aftalt detteherre med hinanden, hvad?" sagde Greven, idet Væveren bukkende gik forbi ham ud i Gangen.

Døren stod paa Klem efter ham.

„Her er Blod paa Gulvet," hørtes lidt efter Christoffersens Stemme derudefra.

„Blod paa Gulvet i Forstuen?" sagde Greven.

„Det er vel sagtens Magnus Jensen, der er bleven slaaet fordærvet. Farvel!" — Man hørte Gaarddøren blive lukket haardt i.

Greven stod derude: „Det afskyelige Svin! Han har ladet sit Næseblod dryppe rundt paa hele Forstuegulvet, i Stedet for at bruge sit Lommetørklæde."

„Aa, Carl!" sagde Grevinden, „det er dog stygt. Du skulde —"

„De skulde tage Dem meget i Agt for Deres

egne Hænder, Grev Trolle, de sidder for løst paa Skaftet," sagde Præsten. „Og det gaar nu engang ikke i vore Dage, skjønt Gud skal vide, der er Køtere nok, som trænger til Pryglene."

„Han kan takke sin Lykke, at jeg itte gav ham en anderledes Omgang!" raabte Greven.

„Jo, men det er jo en endnu større Lykke for Dem og Deres Kone, at det blev ved Næseblod. Det maa De huske paa, Grev Trolle, at sker der engang noget værre, saa kan De let slaa hende ihjel med det samme. Hun taaler jo, naar man skal sige det ærligt, ingen Ting."

Greven havde lagt sig paa Knæ ved sin Kones Stol og taget hendes Hoved ind til sit Bryst. Han vendte Ryggen til Præsten.

„Og saa skal De tage Dem i Agt for saadanne Mennesker som Væver Christoffersen og Hans Peter Andersen, Sognefogden. Det er meget letsindigt af Dem at bruge saadant et Udtryk om ham som dette: at han staar over i Koderne. Herregud, det er da endelig en Ting, som han ikke selv kan gjøre ved."

„Det er af bare Vigtighed, at Skankerne slaar Sludder for ham. Det er slet ingen Naturfejl som hos Hesten," sagde Greven leende og vendte sit Ansigt om mod Præsten. Grevinden lo ogsaa.

„Hvad! Kan Du le igjen, Du lille! Du er en rigtig Kone!" sagde han og kyssede hende.

„Virkelige Bønder er saa taktfulde," sagde Præsten; de har *deres* Art af Dannelse, og den er jo mange Hundrede Aar gammel. Men saadanne Mennesker som Væver Christoffersen og Hans Peter Andersen — de er jo ikke mere hverken Bonde eller Andet, de er næsten utilregnelige, i hvert Fald uberegnelige, — ogsaa i moralsk Henseende."

„Nu sidder Grevinden og jeg saa godt sammen,“ sagde Greven, „saa kan Præsten prædike for os imens.“

„Ja, De er meget lykkelige Mennesker,“ sagde Præsten, „derfor skulde De ogsaa passe paa deres Lykke.“ — Efter en Pause fortsatte han: „Denne Hans Peter Andersen er nu desforuden — ja, han er den eneste her i Sognet, om hvem jeg kunde fristes til at bruge Ordet: *ond.* Han synes i hvert Fald at kunne *hade* og blive ved at hade gjennem mange Aar. — Min gamle Fader har fortalt mig, at Folk her i Sognet i hans Tid sagde om Hans Peter Andersens Oldefader, gamle Jens Skaat, som han kaldtes, at han var en Troldmand, ja, at han ligefrem kunde hekse, forgjøre baade Mennesker og Dyr. Det var især *Bierne* — dem kunde han faa til at sværme paa ganske uregelmæssige Tider, og var jo saa til Rede og fangede dem fra Folk. Han havde sin lille Aftægtshave næsten helt fuld af Bistader, det kan jeg selv huske fra min Barndom. Men ogsaa om Foraaret: Lammene; — hans Fjenders Lam kunde nok aldrig leve, og derfor døde næsten alle Lammene i Brindsted i den første Tid, mens min Fader var Præst her. Det har min Fader fortalt mig, og saavidt jeg kunde forstaa, troede han selv derpaa; og *noget* om det, troer jeg nu ogsaa der var.“

„Det er rigtignok en dejlig Præken, De holder for os, Pastor Castbierg,“ sagde Greven.

„Jo. — Men tag Dem i Agt for Hans Peter Andersen. Jeg vilde nødig se mine Venner i hans Vold. Og lad være med de Øgenavne om ham!“

„Aa, jeg vil gi'e ham et Spark — —“ sagde Greven. „Ulykker kan man s'gu'tte undgaa, men

frygte for dem, det har ingen af min Familie gjort endnu —“

Man rejste sig.

„Saa sees vi igjen i Morgen,“ sagde Præsten; „tee Dem nu ikke saadan ved Mødet, at *vi* to skal blive vrede paa hinanden.“

„Det gaar nok over igjen, Pastor Castbierg.“

„Det tænker jeg ogsaa. Men De kunde træffe til at gjøre slemme Dumheder imens, hvis Følger ikke saa let gik over.“

Greven og Grevinden fulgte Præsten ud i Forstuen.

ANDET KAPITEL

Selve *Salen* i Brindsted Forsamlingshus var ikke ret stor. Men da den benyttedes ikke blot til Foredragsmøder og Gymnastik, men der ogsaa jævnlig blev afholdt „Baller“ i Huset, var der foruden Salen opført en Sidebygning, i hvilken fandtes en Stue med Kakkelovn, Bord og Bænke, hvor der under den sidstnævnte Art af Sammenkomster kunde drikkes Kaffe og indtages andre Forfriskninger — dog ikke Spiritus, som var forbudt i Huset. I denne Stue holdt ogsaa Sogneraadet sine Møder. Paa Grund af den hyppige Brug paa dette Sted for et Kjøkken, havde man i samme Tilbygning indrettet et saadant tilligemed to Smaaværelser, i hvilke en Husmandsenke, der som ung havde været Kokkepige paa Søttrup, boede til Leje. Hun stod da for Anretningen ved Gilderne.

Ved almindelige Foredragsmøder i Forsamlingshuset plejede man ikke at nyde noget. Men det Møde, som i Dag skulde afholdes, var af en noget sær-

egen Art, idet Folk, ikke alene fra Sognet, men fra hele Egnen var indbudne til at deltage deri og til at tegne sig som Cautionister for den Sum, Pastor Jensen havde nødig til Højskolens Opførelse i Brindsted. — Derfor havde Husmandsenken haft travlt fra Morgenstunden med at lave solid, kold Opdækning med varm, stuvet Blomkaal til. Enhver, der vilde — det vil da sige: af Folk langvejs fra — kunde saa her for 25 Øre faa noget til Livets Ophold. — Hun kogte Kaalen i den store „Balgryde“, og den stærke Damp og Lugt herfra gjennemtrængte ikke blot Tilbygningen med dens „Kaffestue“, men ogsaa selve Forsamlingssalen, hvortil Døren som oftest stod aaben.

Denne Blomkaal havde for Resten sin egen Historie. Blomkaalsdyrkningen var for et Par Aar siden blevet anbefalet den vakte Brindsted-Befolkning af en Landbrugskandidat, som foruden om folkelige og christelige Emner tillige talte om Havesager. Hans Anvisning var bleven taget saa ivrig til Følge, saa at man i denne Sommer havde ligefrem Overflod af Blomkaal i Brindsted, og Lugten af stuvet Blomkaal var, saavel for Fjender som Venner af Foredragsforeningen, paa en underlig Maade smeltet sammen med Forestillingen om eller Følelsen af aandelig Vækkelse.

I Kaffestuen sad, kort før Mødet Kl. halv fem skulde begynde, fire Personer: det var de to Medlemmer af Bestyrelsen for Forsamlingshuset, Væver Christoffersen og Sognefoged Hans Peter Andersen, der havde bevilget sig selv og Pastor Jensen fri Fortæring ved denne Lejlighed. Denne og hans Hustru var de to andre tilstedeværende Personer. Fru Jensen sad dog ikke ved Bordet, men paa en Bænk ved Væggen, da hendes Mand havde ønsket

at spare den Sum, som hendes Deltagelse i Maaltidet maaske vilde have kostet ham.

Hun var en lille Kone paa omtrent 55 Aar, — 10 Aar ældre end sin Mand. Som hun sad der paa Bænken, gjorde hun et mærkelig *forslidt* Indtryk, ikke blot som et Menneske kan være det af Arbejde, men forslidt som en gammel Sofa eller Skammel eller andet gammelt Møbel bliver det. Hun var temmelig skaldet, hvad der efter hendes Alder jo i og for sig ikke var saa mærkværdigt, men man fik uvilkaarligt ved at se hende den Idee, at Haaret langsomt var slidt af — ligesom af et gammelt Tornister. Hendes Ansigtshud skællede og var temmelig ru og skrubbet, og hun havde ingen Øjenbryn, hvilket forøgede dette Indtryk af Afslidning eller Afskurethed. Og hele hendes Klædning — graa Hvergarnskjole og graat, strikket Tørklæde over Skuldrene — havde denne næsten rørende Forslidthed, som en Dragt kan faa hos Mennesker, der er meget gode og paapasselige med deres Tøj, og som derfor kan slide det saa tyndt, saa tyndt, inden det trævlevis gaar af dem. Hun sad og strikkede paa en lang Mandfolkehose, men det gik ikke rask, for hendes Hænder rystede allerede temmelig stærkt.

Pastor Jensen sad ved Bordet i en Lænestol med et grublende Udtryk i sit Ansigt, og saa dybt nedsunken i Stolen, at dens Ryglæn tvang hans Hage ned mod Brystet. Af og til førte han i en stor Bue et Stykke Grisesylte til sin Mund fra Tallerkenen, som han i denne Stilling kun kunde naa med udstrakt Arm. Han spiste ikke Brød til.

Et Blik fra hans tinblaa Øjne skjød sig frem under de sokratisk tegnede Øjenbryn, rettet mod Sognefoged Hans Peter Andersen, der sad lige overfor:

„Hvis ikke Greven virkelig var bleven greben af mine Tanker og var hjertelig med deri, saa vilde jeg sige: saa kom han ikke os ved, og saa fik han sejle i sin egen Sø og gjøre, som han vilde. Men han har jo selv udtalt sin store Beundring for mig og mit Livssyn, saa nu vilde han gjøre Uret mod sig selv, om han ikke ofrede efter sin Evne til Sagen. Derfor finder jeg heller ikke, der var noget i, om man, selv om det skulde ske saa at sige mod hans Vilje, kunde bringe en virkelig Samklang til Stede imellem hans Hjertes Trang og saa hans ydre Offer."

„Men gaa i Caution for det hele, det gjør han nu ikke. Dér skal A ikke tiere pirre ved ham," sagde Væver Christoffersen og lagde en kold Bøf paa sin Tallerken.

„Lad os høre, hvad er det saa da egentlig, De har tænkt paa, Andersen?" sagde Pastor Jensen til Sognefogden.

„A skal tillade mig at bemærke," svarede denne, og gjorde straks en noget stiv, rhetorisk Bevægelse med Haanden, „at A anseer det for en fuldstændig Vildmand, om end maaske kuns indiregte, hvad Væveren dér havde funden paa. Efter mit uvillige Skjøn om den foreliggende Sag, saa er der kuns een Fremgangsmaade, som kan anbefales, ganske objektivt set, og det er den, at der bliver ikke een, men to Lister, og den ene overgives til Greven eller henlægges i hans Nærværelse — naar nu Talerne er til Ende, og Tegningen skal gaa for sig; — saa skal hver Liste andrage 8 Tusind Kroner, og de to Lister skal ikke være solidarisk med hinanden, men de Personer, som maatte tegne sig paa samme Liste, de skal være indbyrdes solidariske. Saa samler vi bedrestillede Folk os til den anden

Liste, og alle Smaafolkene de skal nok af sig selv gaa til den Liste, hvor Greven er, for de veed, at han vil ikke nøde Husmænd og saadanne Folk til at betale nogetsomhelst, om det skulde komme saa vidt engang. Og det lægger Greven ikke Mærke til i den Begejstring, som vi alle kommer i, hvem han kommer paa Liste sammen med. Og saa er det lige saa godt, som om han tog alle de 8 Tusind Kroner paa sig alene."

Det Smil, hvormed en from Mand ser paa, at Folk, der er svage i Troen, benytter Smaarænker til at fremme den gode Sag, som jo dog nok skulde klare sig uden slige Midler — viste sig paa Pastor Jensens Ansigt. Der var noget fremmed, men dog velvilligt i hans Stemme, da han sagde: „Hvordan vil De faa de velstillede Folk til straks at vogte sig for Grevens Liste og gaa til den rette?"

„Det bliver en privat Aftale mellem en halv Snes Stykker af os her fra Byen, saa skal De andre nok følge efter af sig selv. De forstaar saamænd nok, at dem er der ingen Udsigt til, at Greven vil skaane i paakommende Tilfælde, og saa fik hver af dem jo ligesaa stor en Part at betale som Greven selv. Men jo flere vi bliver paa vor egen Liste, des mindre bliver Tabet til hver af os. Enhver velstillet Person, som har lidt personal Kundskab og lidt lokal Kundskab, han skal nok holde sig fra den Side, som Husmændene gaar til."

„Ja, ja, det maa De nu forstaa. Jeg forstaar det ikke," sagde Pastor Jensen og slog sig med Lommetørklædet paa sit Skjød, hvor han havde tabt et Stykke Grisesylte.

„Men hør," sagde Væveren med fyldt Mund, „vi tegner os jo da allesammen *paa Betingelser*. Er vi ikke tilfreds med dem, som har tegnet sig med

os, naar Listen er sluttet, saa kan vi da trække os tilbages."

„Det ligger i Sagens Sammenhæng," sagde Sognefogden. „Og den ene af Listerne har heller ingen Gyldighed, hvis den anden ikke bliver godkjendt af samtlige Medundertegnede."

„Jamen trækker saa Greven sig ikke tilbage, naar han faar det endelige Resultat at se?" sagde Pastor Jensen. „Ja, jeg forstaar mig jo ikke paa det —"

„Det har han, objektivt seet, jo Ret til," sagde Sognefogden: „men A maa dog gjøre opmærksom paa, at det vil blive ligesom en kilden Sag for ham. A troer nu ikke, selv om han har juridisk Ret til det, at han vil nænne til at kassere de Husmænd, der har tegnet sig med ham, og gaa fra sin egen Underskrift. Det kan en Greve ikke saa godt gjøre."

„Kunde man komme til i det samme at nævne lidt til ham om det Næseblod i Forstuen paa Søttrup," sagde Væveren og lo med en lille intelligent Latter, som han havde lært af Justitsraad Smith i Biavlerforeningen, — — indtil han pludselig fik en Slurk Hesteøl, som han var ved at drikke, forkert i Halsen, — han hostede som en Besat, og som om Øjnene skulde springe ud af Hovedet paa ham.

„Aa, Leopoldine! spring ud i Kjøkkenet efter et Glas koldt Vand!" sagde Pastor Jensen til sin Kone.

„Nej, Fruen skal ikke hente Vand til mig," stammede Væveren under fortsat Hosten.

„Jamen jeg vil ogsaa godt have noget. Gaa Du bare, Leopoldine! Du kan vist faa en Karaffel og to Glas derude."

„Skulde den Scene i Forstuen paa Søttrup tages med som en Drivkraft, om end kuns indiregte,"

sagde Andersen, „saa maa A tillade mig at gjøre opmærksom paa, at det er jo en noget prikken Sag. Men saa maa det i hvert Fald ikke kaldes *Næseblod;* saa maa det ellers kaldes — hvad der nu kan findes passende — blodig Lemlæstelse eller — Hudafskrabning eller — hvad er det nu det egentlig kaldes — — „alvorlige Kontusioner," ja, alvorlige Kontusioner. — A skal for Resten slet ikke være utilbøjelig til at mene, at det kunde gjøre nogen Virkning."

„Men saa maa Du vist helst sige det til ham," sagde Væveren.

„Maaske nok ja. A skal tage det under Overvejelse."

Pastor Jensen sad atter med dette uforstaaende, men dog velvillige Smil, hvormed han før havde paahørt Andersens Udtalelser.

Nu kom hans Kone, trippende og foroverbøjet af Skyndsomhed, med en Bakke, hvorpaa stod Karaffel og to Vandglas.

„Værs'god!" sagde hun og satte Bakken paa Bordet, idet hun gjorde et ængsteligt Forsøg paa et Værtindesmil.

„Giv mig et Glas!" sagde Pastor Jensen.

Hun tog atter Bakken med dens Anretning.

„Blot *eet* Glas, sagde jeg!"

Hun tog et tomt Glas og rakte hen imod ham — saa satte hun det forvirret igjen paa Bakken for at skjænke Vand deri, idet hun stammede: „Vil Du — skal jeg — vil Du selv skjænke —"

Han rejste sig pludselig op fra sin sammensunkne, tilbagelænede Stilling, tog Karaflen fra hende og skjænkede i Glasset:

„Saa, det er godt! gaa saa!"

Derpaa lagde han sig atter tilbage i Stolen og

saae smilende paa det Glas Vand, han holdt op for sig.

„Jeg er en stor Vanddrikker,“ sagde han, „og jeg synes, der er noget symbolsk i saadant et Glas Vand. — Renhed, Uskyld. — Jeg troer, naar Menneskene er blevne rigtig gode og kjærlige, naar de ikke mere tilføjer hinanden noget ondt, saa vil de aldrig drikke andet end Vand.“

Han drak ogsaa tilsyneladende med meget stort Velbehag.

„Skal vi saa takke for Mad?“ sagde han og bad derpaa en temmelig lang Bordbøn.

„Ja, A er nu rigtignok ikke helt færdig endnu,“ sagde Væveren, da Bønnen var til Ende; han var netop begyndt paa et nyt Stykke Grisesylte.

„Jamen saa bliver vi andre siddende,“ raabte Pastor Jensen.

„Nej, nej, det maa De ikke, A faar nok om lidt flere Bordfæller.“

„Ja, naar De ikke ønsker det,“ sagde Jensen og rejste sig, idet han stangede sine Tænder med en Svovlstik. „Men der er ellers intet, jeg hader, som denne velærværdige Overseen og Hensynsløshed, som man saa ofte træffer hos Statens Præster“. — —

Væver Christoffersen sad kun ganske kort Tid alene, saa kom der to Mænd fra Nabobyen og tog Plads ved Bordet. — Og inde i Forsamlingssalen hørte man Lyden af flere Mennesker; — der var heller ikke længe til, at Mødet skulde begynde.

Pastor Jensen og Sognefogden gik ind i Salen, hvor den første satte sig hen imellem en hel Del Koner, som, for at have Rygstød, havde taget Plads paa Bænken ved en af Væggene. Her syntes han snart at være kommen ind i en meget ivrig Discussion. — Hans Peter Andersen gik derimod og

havde korte Samtaler snart med een, snart med en anden af Gaardmændene, efterhaanden som de kom tilstede i Salen.

Greven og Comtesse Camilla kom nu ogsaa ind og tog Plads oppe i Nærheden af Talerstolen. Grevinden var ikke rask idag, men maatte holde Sengen. — Pastor Jensen rejste sig straks og gik hen til Greven. Konerne, som han forlod, lagde Mærke til, at han i Miner og Gebærder udtrykte stor Venlighed over for Greven. — „Saa snakker de slet ikke om Magnus," hviskede Else Kundbjerg til Gaardmandskonerne, som hun sad iblandt.

Den gamle Sognepræsts duknakkede Skikkelse viste sig lidt efter i Døren. Han satte sig ogsaa i Nærheden af Talerstolen, men paa den modsatte Side af Greven — eller maaske snarere af Pastor Jensen, som nu tog Plads ved Siden af Greven. — Det varede ikke længe, før der paa Bænkene i Nærheden af Sognepræstens Plads havde samlet sig en hel Del Bønder — baade Gaard- og Husmænd og deres Koner — som vistnok selv den paa Stedet ganske ukjendte vilde have kunnet skjelne fra de øvrige forsamlede — hvorved? — er ganske vist vanskeligt at sige, men dog maaske nærmest ved det Præg af Ensartethed i Klædedragt og Optræden, som er ejendommeligt for Folkene i en By, hvor gammel Skik og Brug har megen Magt. Navnlig paa Kvindernes Dragt og Pynt syntes man at kunne se, at dette Sjal og denne Hat, denne Brystnaal og dette Spænde var ikke valgt efter en tilfældig Flyvegrille hos Ejerinden, fordi hun havde seet det i et Butiksvindue i Kjøbstaden og saa var løbet ind og havde kjøbt det; nej, — det var saa at sige den fælles Bevidsthed, den fælles økonomiske Udvikling i det lille Samfund, hvortil hun hørte,

som havde gjort, at hun — den enkelte — havde *maattet* anskaffe sig nu dette, nu hint Stykke. — Det var Folkene fra den Del af Brindsted, som kaldes Østerbyen.

For de øvrige Kvinders Vedkommende i Forsamlingen var Dragten og Pynten i Almindelighed ligesom — mindre vel overvejet.

Salen var nu omtrent fuld; — og dog var Bordet inde i Kaffestuen, hvortil Døren stod aaben, stadig omlejret af langvejs Tilrejsende, — hvilke umuligt alle kunde have i Sinde at være Cautionister; nogle Folk fra selve Brindsted By havde heller ikke undseet sig for at tage Plads her ved Bordet og leve højt for 25 Øre. Væver Christoffersen, som endnu sad for Bordenden derinde, følte derfor ikke saa lille en Forbitrelse mod flere af sine Bordfæller — saa meget mere som han selv ikke havde den bedste Samvittighed ved at sidde der. — Det ene Fad Grisesylte maatte sættes paa Bordet efter det andet, og Lugten af den stuvede Blomkaal fyldte hele Huset — og generede blandt andre Comtesse Camilla, skjønt hun sad i den Ende af Salen, der var længst fra Kaffestuen.

Sognefoged Hans Peter Andersen besteg nu Talerstolen: „A skal tillade mig som Bestyrelsen for Forsamlingshusets ærede — — som Bestyrelsens Formand at byde den ærede Forsamling et hjerteligt Velkommen. „Hvad Solskin er for det sorte Muld, er sand Oplysning for Muldets Frænde," — og skjønt det er et noget vanskeligt Punkt, naar Grundtvig sammenligner os Bønder med „Muldets Frænde" —"

„Det er slet ikke særligt Bønderne, han kalder saadan," indskjød Pastor Jensen.

„Ja, det har A dog ladt mig — æh — forlyde

med — eller fortælle. Men een Ting er jo sikkert nok, og det er det, at Mulden har godt af Solskinnet — det ser vi jo rundt omkring paa Markerne; og lad os saa da haabe og bede til, at dette Møde maa blive et Solskin til at højne det — i — os, som te der siger, at — æh — „da er Livet ej saa svært, Døden ikke heller.“ — A skal saa tillade mig at udtale Ønskeligheden af, at der vælges en Ordstyrer, — maaske nogen vil foreslaa — ellers skal A tillade mig —“

„Jeg foreslaar, at Grev Trolle vælges til Ordstyrer,“ sagde Pastor Jensen, — — „hvis ikke Greven har noget derimod?“ vendte han sig smilende til denne.

„Nej, saagu', det kan jo'tte skade,“ sagde Greven og stod straks efter oppe paa Talerstolen — som sædvanlig med Hænderne et lille Stykke nede i Bukselommerne, Jakken krænget op, Overkroppen foroverbøjet, — i det hele taget: i en Stilling, som om han frøs, — hvad han dog ingenlunde gjorde, hverken i Almindelighed eller i dette Øjeblik, hvor der vistnok var en 20 Graders Varme i Salen.

„Han ser alligevel altid godt ud, saadan en Grevetamp,“ mumlede Pastor Castbierg til en af de gamle Gaardmænd fra Østerbyen; „og det er dog ellers en underlig Maade, han har at stille sig an paa — og saa dér *skeler* med det venstre Øje. — Men det kan han jo nu ikke gjøre for.“

„Lad os saa begynde,“ sagde Greven og strøg op i sin krusede Knebelsbart. „Men det vil jeg sige jer: jeg taaler ingen Vrøvl, naar jeg skal være Ordstyrer. Ellers bliver jeg lynende gal, — det maa I være belavede paa. — Pastor Jensen vil tale; lad os saa først høre ham.“

Pastor Jensen traadte op paa Talerstolen, og lod sit Blik glide rundt i Lokalet og over Forsamlingen; det var, ligesom han med dette Øjekast tog det hele i Besiddelse.

„Der er Pladser heroppe ved Talerstolen,“ sagde han med hjemmevant Vært-Stemme, „lad os rykke fra Dørene, saa kan Andre komme ind, hvis der endnu skulde komme nogen. — Se saa, det hjalp! — Aa, De dér, unge Mand! De kan vist aabne de øverste Vinduer histovre.“

Nu anbragte han sin højre Langfinger under sit Overskjæg, gribende med Haanden om Hagen, idet han spændte Pegefingeren op over Kinden og støttede Albuen paa Talerstolen, — og han havde allerede i sit Ansigt anlagt et grublende, tankefødende Udtryk, der noget mindede om Portræter af Biskop Monrad, — da Ordstyreren forstyrrede ham ved at raabe: „Hør, kan vi itte blive fri for den dævleblændte Hvidkaalslugt! Her er jo en Stank herinde, som i en Stegekjælder. — Luk Døren derind til Kaffestuen. Nu maa de dog vel ogsaa have afædt!“

Døren blev lukket, men straks efter igjen aabnet af Væver Christoffersen, efterfulgt af et Par Andre, som ogsaa foretrak at høre paa Talerne fremfor at fortsætte med Spisningen. De lukkede saa atter Døren og satte sig mætte og stille paa en Bænk dernede.

„Der er Tid til at *tale*, og Tid til at *handle*“, begyndte Pastor Jensen. „Og idag skal der ikke snakkes, der skal handles. Jeg skal derfor tale *ganske* kort, og vil bede de andre Talere gjøre det samme. — Hm Hmmm. — — Der ligger et Raab i Tiden, det ligger som et Skrig rundtomkring. Man kan ikke tage et Blad, ikke en Avis, ikke et

Tidsskrift i Haanden — saa støder man paa dette Raab, dette Skrig, som fylder Verden. Og hvorledes lyder dette Raab? Det lyder: Fred, Kjærlighed, Fred, Barmhjertighed! — — — Ja! — — — Og hvad ser vi i Virkeligheden Verden opfyldt af? Haardhed, Uret, Vold, Ufred, Krig, Ubarmhjertighed. — — Men deraf følger: Menneskene *ønsker* eet, men *lever* et andet. Det er Historien fra de tidligste Tider, det er Verdenshistorien, det er Universalhistorien. — — Det er uopnaaeligt, siger de mange, de allerfleste. Jeg svarer: Hvad alle Mennesker ønsker, er det uopnaaeligt? — Jeg troer det ikke. — *Ønsket, Haabet* det er nemlig Livet. — — — — Saa spørger vi ligesom paa Pintsedagen: I Mænd, Brødre, hvad skal vi da gjøre? — Og vi søger Svaret dér, hvor vi altid kan vente at finde Gaadernes Løsning: hos Jesus nemlig. Og hvad siger han? Han siger, om end med lidt andre Ord: *„Tilføj ikke hverandre noget Ondt, saa er der heller intet Ondt til i Verden.“* — Er det det hele? Har Christus virkelig ikke sagt andet? Det er, som om vi Alle havde vidst det i Forvejen. Det følger saa ganske af sig selv —“

Gamle Pastor Castbierg havde under de sidste Sætninger ganske stille rejst sig og lagde nu en opslaaet lille Bog paa Talerstolen foran Jensen. Det var Leo Tolstoy's *„Hvori bestaar min Tro?“* den danske Oversættelse fra 1889, Side 51, hvorefter de sidste Ord af Jensens Tale var et ordret, udenadlært Citat. — Saa stod han rolig og saa op paa Taleren med sine kjønne, mørkeblaa Øjne.

Jensen blev kridhvid og var i nogle Secunder stum. Da han saa fortsatte, blev han blussende rød: „Tag disse mine — mine Ord med jer hjem, — tag dem med hjem, siger jeg — — og tænk paa

dem, — tænk paa dem. I skal ikke lade dem gaa ind ad det ene Øre og ud af det andet — men tag dem hjem, behold dem hos jer, tænk paa dem. — Hm, Hmmm! — Men først, - inden I gaar hjem, saa — æh — lad dem bære Frugt i jeres Arbejde, i jeres Offervillighed for alt godt. Og," — han tørrede Sveddraaberne af sit Ansigt, — „jeg tænker først og fremmest paa Fredssagen: støt den! støt den! hm — støt den! læg jeres Kjærlighed i den; der vil en Mand staa med en Hat nede ved Døren, naar Talerne er til Ende. Lad det kjendes paa jeres Skjærv, at Skriget, Raabet er oppe i jeres Hjerter: Fred! Kjærlighed! Fred! Barmhjertighed! — Og lad os saa fra i Dag af begynde en ny Tid her i Kredsen, en ny Tid, hvor det kjendes, at vi har gjort Opdagelsen, at hvad vi alle ønsker, det *maa* kunne ske, — har gjort Opdagelsen, at naar vi intet Ondt tilføjer hinanden, saa er der heller intet Ondt i Verden. — Nu er jeg færdig?"

Han gik rask ned uden at se til Pastor Castbierg. Denne nikkede til Grev Trolle og sagde: „Maa jeg faa Ordet?"

„Pastor Castbierg taler," svarede Ordstyreren.

Sognepræsten steg saa op paa Talerstolen og stod et Øjeblik og saae i Tolstoy's Bog, som jo laa deroppe.

Jensen havde imidlertid næppe sat sig, før en frygtelig Følelse af Skam og Ærgrelse overfaldt ham, fordi han saa tosset var gaaet i Staa ved at se den Bog, han havde citeret. En Mængde Tanker om, hvad han *kunde* have sagt, foer igjennem hans Hoved, — han rejste sig og gik hen til Talerstolen, paa hvis nederste Trin han satte Foden, idet han sagde: „Maa jeg, inden Pastor Castbierg taler, sige et Par Ord —"

„Maa jeg bede Ordstyreren holde Orden,“ sagde Sognepræsten uden at se op fra Bogen.

„De kommer til at vente til bagefter, Jensen,“ lød det fra Greven.

Jensen satte sig ned.

„Hr. Jensen lovede at tale kort, og det har han holdt,“ sagde Pastor Castbierg. „Han talte saa kort, at der ingen egentlig Mening blev i det, han sagde. Jeg har imidlertid underhaanden forvisset mig om, at det er denne lille Bog af den russiske Greve Leo Tolstoy, han taler efter og til Dels har lært udenad; saa tør jeg vel forudsætte, at Forsamlingen er nogenlunde kjendt med dens Indhold af tidligere Foredrag, som Hr. Jensen har holdt her rundtomkring. Jeg vil derfor sige noget om disse Grev Tolstoy's Tanker, som jo Hr. Jensen gjør til sine og synes at ville lære efter. For det første dette — vil jeg sige: at jeg troer virkelig, Tolstoy har Ret i, at Christus *har* forbudt de Christne baade Krig og Ejendom og Øvrighed — og overhovedet at sætte haardt mod haardt, paa hvad Maade dette saa maatte ske. Men for det andet vil jeg sige, at det nytter ikke at tale meget om disse hans fuldkomne Bud, fordi vi endnu er saa langt fra at *kunne* — og derfor ogsaa fra at *skulle* opfylde dem. — Fornuftige Mennesker taler og raadslaar og forhandler jo kun om det, de *kan* udføre, og ikke om det, de paa Forhaand og for lang Tid endnu maa anse for en ren Umulighed. Det er jo nemlig kun at spilde Tiden. Naar man skal kjøre i sin Vogn fra Aalborg til Kolding, saa gjælder det først om den første Mil fra Aalborg, — den maa man først se at komme over, saa kan man senere tage fat paa Resten. Og saaledes bør vi da i vore Dage lade de Tanker ganske rolig ligge om at af-

skaffe Krig og Ejendom, Øvrighed og Straf. Gjorde vi nemlig det, saa kom vi slet ikke over den første Mil af Vejen, endsige længere. Derfor er det jo lige sikkert, at vi maa nødvendig vide hele Tiden, *hvor* vi skal hen, ellers kommer vi der jo heller ikke; og det bør ogsaa holdes fast baade i Tanke og i Ord til Tid og Sted. — Ret galt bliver det derfor ogsaa først med denne Fuldkommenhedstale i *vor* Mund, naar der snakkes — saaledes som Grev Tolstoy og efter ham Hr. Jensen gjør det — som om vi allerede *var* ved Maalet og *nu* kunde udføre Christi Fuldkommenheds-Bud. En saadan Løgn bliver jo naturligvis ikke Sandhed, fordi den siges; men derfor kan den gjerne gjøre det lidet, som dog *var* naaet, til Løgn. De Mennesker, som bilder sig ind, at de allerede er i Kolding, gider naturligvis ikke gjøre sig Ulejlighed mere med at komme den første Mil fra Aalborg, og saa staar de dér helt stille og vrøvler bare. For hvad Folk under saadanne Omstændigheder siger, det *skal* jo blive Vrøvl. Og her maa jeg desværre indrømme, at det er ikke blot saadanne tomme Tønder som Hr. Jensen og hans Lige —" (voldsom Uro i Forsamlingen)

„Saadanne Udtryk maa De itte bruge, Pastor Castbierg!" raaber Greven.

„Det veed jeg nok. Derfor tager jeg dem tilbage. — Det er desværre, siger jeg, ikke blot Hr. Jensen, der fører denne højtravende Snak og skaber sig derefter! — det samme Væsen drives fra meget forskjellige Hold og af meget forskjellige Grunde: Præsterne og de Christne i det Hele spiller Comedie som Halvengle og taler Himmelsprog for at dække over deres virkelige Useldom og Egenkærlighed; Socialisterne og slige Folk benytter og mis-

handler andet af Christi fuldkomne og sande Tale til Støtte for deres Særinteresser, og Følgen bliver, at vi paa den første Mil af Vejen, hvor vi i Virkeligheden befinder os, kommer ingen Vegne, men de fleste af os er blevne til gudelige Comedianter, Phantaster og Vrøvlehoveder, for ikke at sige: Løgnhalse, medens der næsten ingen redelige Arbejdere er iblandt os."

„A tykkes hele Tiden, at Pastor Castbierg taler om at kjøre pr. Vogn fra Aalborg til Kolding," hørte man pludselig Væver Christoffersens paa een Gang knirkende og dog smørrede Stemme nede fra den anden Ende af Salen, „men lad os huske paa, at i vore Dage har vi Jernbanerne, og dem maa vi ikke undlade at benytte, saa gaar det hele raskere."

Et stort Bifald brød løs efter denne Udtalelse. Greven raabte: „Det var udmærket, det, De dér sagde, Væver Christoffersen, men De maa s'gu'tte afbryde Præsten, saalænge han taler, saa faar De med mig at bestille."

„Skjønt saadanne Tilraab er ganske utilbørlige," sagde Pastor Castbierg, „saa vil jeg dog svare derpaa. Væver Christoffersens sidste Ord var: saa gaar *det hele* raskere. Men det er netop Ulykken i vor Tid, at Kroppene kommer saa rask fremad, saa Sjælene slet ikke kan følge med; de lades tilbage eller slides sønder, — for Menneskesjælens Udvikling har nu engang sit eget Tempo — sin egen Hurtighed, eller rettere Langsomhed ligesom Bøgen og Egen, — og det forandres ikke, fordi der opfindes en hel Del Hurtighedsmaskiner, hvorpaa Kroppene farer af Sted. — Nej, Tiden er løben fra sin egen Sjæl, derfor er den netop saa sørgelig sjælløs. Eller man kan ogsaa gjerne sige: Tiden

har revet Sjælene løs fra deres naturlige Rod og Jordbund, og derfor er det ogsaa kun et Spøgelse, et Genfærd af en Sjæl, de fleste Mennesker i vore Dage gaar omkring med. Og saadant et Sjælegjenfærd, en naturløs Sjæl, — ja, den er modtagelig for alt, hvad der paa en eller anden Maade er uvirkeligt, derimod kan den slet ikke have med at gjøre, hvad der er virkelig Sjæleføde i. Den skal nære sig ved Phantasier, hvad enten de nu hedder: Tolstoysk Moral-Christendom, eller indremissionsk Fanatisme, eller — Socialisme eller anden Storpolitik, der bestaar af Phraser; det er egentlig ligegyldigt, hvad det altsammen kaldes, for naar en Ting først er uvirkelig, saa kan det jo næsten være det samme, hvad den forøvrigt er. — Jeg er Conservativ, det veed Forsamlingen nok, — ja, jeg er kras Højremand — blot for at *sinke* og blot for Menneskesjælenes Skyld, er jeg det. Jeg ønsker ikke *andre* og ikke *bedre* Reformer, men jeg ønsker *slet ingen* Reformer; jeg ønsker, at det hele kunde staa stille en Tid, for om Menneskene dog kunde faa Stunder til at tage deres arme Sjæle med, som vi rent er kjørt fra. Alt i vore Dage har faaet dette forhastede ved sig, som Sjælene slet ikke kan taale. Derfor gjør de fleste aandelige Vækkelser og Rørelser i vore Dage mere Skade end Gavn. — Her har den danske Bondestand levet i Hundreder og atter Hundreder af Aar, og trods Undertrykkelse og Nedværdigelse har den holdt sig sjælelig sund og frisk som selve Naturen — lige til vore Dage. Jeg kan jo ikke sige noget bestemt: jeg vil antage, at endnu Halvdelen af den danske Bondestand er sund og frisk — Resten er forgjort, er ikke mere sig selv, er sjælelig sprængt. Og af den ene Halvdel er de fleste igjen kun sunde og friske, fordi

de aldrig har hørt nogen Ting, har sletikke været med i Hvirvelen endnu. — Jeg kjender for lidt til Landets saakaldt dannede Kredse, men jeg har en Følelse af, at det staar endnu værre til dér. Det er ikke, fordi saamange er Vantro, derfor kunde de nok — et Par Slægtled — være sunde og dygtige Mennesker. Min gamle Bedstefader her i Brindsted var — som de fleste Præster paa hans Tid — hellerikke troende; men han var dog meget forskjellig fra vore Dages Fritænkere. Deres Sjæle er gaaet i Stykker; det var hans ikke. Og det er meget muligt, at det var — som min Fader sagde — fordi man i Bedstefaders Tid kørte i Diligence og ikke med Jernbane. Sjælene kunde dog endnu komme med dengang. Men nu er alting sjælløst og fuldt af Damp.

Naa, — jeg behøver ikke at gaa saa langt hen. Jeg har altid seet en stor Forskjel paa Befolkningen her i det egentlige Brindsted og saa i det, vi kalder Østerbyen. Sært nok, at den Smule Brindsted Aa kan sætte et saadant Skjel. Men denne Forskjel er bleven større med Aarene, eftersom det fik mere og mere at sige, at Østerbyerne tog kun ved den sjælelige Føde, som de virkelig kunde fordøje, medens derimod de fleste Brindstedfolk lod sig hvirvle rundt, føre med, rive løs fra deres sjælelige, jydske Bonderod — lod sig sprænge for at følge med i det ny. — Saadant noget det kjendes ogsaa i det daglige Væsen. En Plante er jo altid ganske sikker paa, hvordan den vil bære sig ad — for Exempel om Foraaret, naar den skal til at springe ud eller gjøre andet lignende; og et Menneske, som ikke er løsrevet fra sin Sjælerod, er lige saa sikker i hele *sit* Væsen; derfor kan *andre* ogsaa være trygge og sikre i Samkvem med et

saadant Menneske. Derfor befinder man sig saa tryg og rolig, naar man er til Selskab ovre i Østerbyen, for man er sikker paa hinanden, paa hinandens Væsen; dér er virkelig *Selskabstone*; man føler, at man er blandt Mennesker, der ejer og lever efter en tusind Aar gammel Dannelse — det, vi kalder gammel, dansk Bondesæd og Folkeskik. — Og her i det saakaldte egentlige Brindsted! — Man føler, at den gamle Dannelse hos de fleste er ødelagt, og ingen ny kommen i Steden — hvad ikke er sært, da den ny kun kan vokse op af den gamle. Alt er famlende, fuskeragtigt, alt er ængsteligt og ængstende, alt er usikkert — det er Reglen her — kun det uartige Barn er som oftest bleven tilbage af Folk, og saa naturligvis Kroppene med deres Krav og Drifter. Jo, for Kroppen bliver jo altid tilbage, selv om Sjælen er gaaet i Stykker. Man *kan* to Ting i Brindsted: det ene *over*, det andet *under* den sjælelige Virkelighed: Man kan phantasere, fjase, føre Tolstoysk Engletale — og saa kan man *æde*. Jo, *æde* kan man fremdeles i Brindsted; derfor har man vedblivende Gilder og Sammenkomster, uagtet man helt mangler Forudsætningen for sligt: Dannelse, Selskabstone; uagtet Gæsterne ved disse Gilder æder ogsaa hverandres Agt og Ære ved ondskabsfulde Skumlerier og Spotterier over hinanden — imod al kjøn, gammel Gildesæd og Bondeskik; uagtet enhver sidder i den yderste Angst for at gjøre sig latterlig, fordi: *naturlig* kan og tør man ikke mere være, og Ingen er derfor sikker paa sig selv — veed ikke, om det er dannet og pænt eller maaske ganske naragtigt — efter den nye Kogebog — hvad han nu lige sagde eller gjorde. Det er den grænseløse Elendighed ved at være uden Dannelse."

Uroen i Forsamlingen var under Præstens Tale bleven meget stærk.

„Hr. Ordstyrer! Dette er diregte kompromitterende,“ raabte Sognefogden, „og Forsamlingen vil og kan ikke taale en saadan Kompromis!“

„Ingen Uro!“ sagde Greven.

„Saadan er Forholdene til jævns Hold og i stille Vejr,“ fortsatte Præsten. „Men saa kommer de aandelige Vindmagere og laver Blæst blandt slige rodløse Existenser. Saa slaar det ud i Vanvid, snart i det smaa, snart i det store. — Er det nu for Exempel ikke Vanvid, naar man betragter alt det Flæsk og fede Grisesylte, som sluges her i Brindsted — at der saa ikke en Gang drikkes en Snaps dertil. Paa mig gjør det et sygt, kvalmende Indtryk at se en Mand sidde og æde det klare Flæsk — uden en Draabe Stærkt som Modgift. Som fornuftigt Menneske kalder jeg den Snaps for Medicin. Men den gik bort med den første Byge af Vanvid, som trak over Byen. Og nu siden har vi gjerne hver Maanedsdag faaet en ny aandelig Vindighed indført af disse omrejsende Foredragsholdere og Oplæsere og Gjøglere — indtil endelig den største Vindmager af dem alle, Hr. Jensen, kommer og fortæller, at vi i Grunden er lige ved at være Engle, og bør derfor ogsaa ufortøvet vise os som saadanne ved at indføre og leve efter Christi fuldkomne Lov.“

„Er det Deres Hensigt, Hr. Pastor Castbierg, at bevise, at Pastor Jensen er en *Vindmager*; for ellers faar D'itte Lov til at kalde ham saadan,“ sagde Greven med en Stemme, der dirrede af tilbagetrængt Vrede.

Præsten smilede lidt: „Jo, hvis et Bevis kan skaffe mig Deres Tilladelse, saa kan jeg godt levere

dét. — Hr. Jensen blev i sin Tid Seminarist med Characteren *Ej uduelig*. Han havde intet Embede for det første; saa blev han indremissionsk Kolportør; saa kom Afholdssagen op, og saa blev han Afholdstaler, hvilket skaffede ham en forøget Indtægt af 200 Kr.; saa forsøgte han sig som Lærer ved en Højskole, der gik i Stykker, tildels fordi han lavede Opposition imod dens Forstander der paa Egnen, og saa indrettede han selv en Slags Frimenighed paa dens Ruiner, hvilken han nu forlader, da alle dens Medlemmer har forladt ham. — Den eneste vedvarende Bestræbelse, som er at spore i denne Livsførelse, er den: at klare sig, at gjøre økonomisk Fremgang. — Af en saadan Mand er det Vindmageri, naar han fortæller, at Menneskenes Fuldkommengjørelse i Selvopofrelse er lige for Haanden; for han maatte jo alene ved at betragte sig selv kunne se, at der er langt igjen. Det samme gjælder for Resten hans Tilhængere her i Brindsted."

„Maa jeg som Ordstyrer gjøre Dem opmærksom paa, Pastor Castbierg, at Deres Indlæg i Forhandlingen allerede er temmelig langt, saa hvis De" —

„Jeg kan godt holde op nu," sagde Præsten, „jeg har omtrent faaet sagt, hvad jeg vilde. At jeg ikke ønsker Hr. Jensens Højskole oprettet, behøver jeg vel ikke at tilføje. Det tænker jeg man har kunnet forstaa af det hele."

Hans Peter Andersen rejste sig: „Maa A bede om Ordet, Grev Trolle?"

„Naa, ja — jeg vilde ellers selv — er det for en kort Bemærkning?"

Andersen nikkede: „A vilde nok tillade mig at spørge Pastor Castbierg, selv om det maaske kan kaldes et lidt kildent Spørgsmaal — er De imod Høj-

skolen og Højskolebevægelsen, saa kan A ikke længere kalde Dem en grundtvigsk Mand."

Pastor Castbierg rejste sig og svarede fra sin Plads: „Det var jo ikke noget Spørgsmaal, De kom med, men blot en mig ganske ligegyldig Erklæring. Jeg skal af den kun tage Anledning til at gjentage, hvad jeg før sagde: at baade folkelig og christelig Vækkelse i vore Dage er en meget farlig Operation — paa Grund af det Jag, den Uro, der er i Tiden, — der skulde jo Stilhed og Ro til saadant noget; men den er vel desværre ingen Steds at finde. Lykkes Operationen, ja — saa maa jeg naturligvis kalde det, der er sket ved den, noget godt. Men lykkes den ikke, saa er som oftest Vedkommendes Menneskelighed gaaet fløjten med det samme, og han er bleven en sølle Abekat; ikke længer en levende Menneskeplante, men et Slags pyntet Fastelavnsris. Og een Ting anseer jeg for ganske sikker: at blev Hr. Jensen Forstander for en Højskole her, da vilde ingen Menneskesjæl, som han fik fat i, slippe levende af hans Klør."

Greven sprang op paa Talerstolen: „Nu vil jeg selv have Lov til at sige et Par Ord. Jeg troede det var *Sager*, hér skulde forhandles om, og saa har Pastor Castbierg paa en skammelig, forbausende Maade talt om Pastor Jensens Person hele Tiden. Lad os holde os til Sagen og tjene den. Jeg vil spørge Pastor Castbierg, om der er nogen — — tiltagende Bestræbelse — eller hvad var det, De kaldte det, Pastor Castbierg?" —

„Jeg brugte før det Udtryk: vedvarende Bestræbelse" —

„Ja, — om der er nogen vedvarende Bestræbelse, at man kan blive klog af i Pastor Castbiergs eget Liv, uden denne ene: at sikre sig og klare sig

økonomisk taget. Han har tilbragt hele sin Ungdom med at tage Examiner, der skulde sikre ham Udkommet senere, og han har kunnet bøje sig for alle Statskirkens Lærdomme, — det skulde dog være ganske mærkeligt, om der itte dér var eet eller andet, ogsaa meget, som itte kunde stemme med hans personlige Overbevisning, — men det stemmede med, at han kunde faa et vellønnet Embede, enten saa hans Menighed brød sig om ham eller ej, er det itte en tiltagende Bestræbelse efter økonomisk Pengefordel, saa ved jeg itte, hvad det er; kan De dog itte se, Pastor Castbierg, at det lyder ræ'somt, ganske ræ'somt i andre Menneskers Øren, naar at De vil tale imod en Mand som Pastor Jensen, og at vi faar en lille Mistanke om den samme Aarsag, naar at De vil tale imod, at vi allesammen skal arbejde hver i sit Ansigts Sved —"

„Det har jeg aldrig sagt noget om."

„Hvad? — og vi ska'tte tilføje hverandre noget ondt, og vi skulde helst leve som Fuglene paa Markerne og ingen Skatte samle i vore Lader, — og hvorfor vil De holde paa Krigen, Pastor Castbierg? saadant et gammelt Menneske som De kan dog itte selv have Lyst til at slaas. Men det er for Hærens Skyld, hele dette militaristiske System, med Vold og Ubarmhjertighed og tvungen Løn til Statens Præster — det kunde jo slet itte opretholdes uden Hæren, og derfor se saa holder De paa Krigen. Det er een og samme Bestræbelse, som vi kan nøjagtigt forfølge og undersøge hele Tiden, det er: Penge, Penge, Penge. — Det er forargeligt, Pastor Castbierg, som De taler, jeg kan blive saa flintrende gal paa Dem for det, jeg har sletitte *kunnet* høre Deres Prækener i de senere Tider, fordi jeg alletider har tænkt og følt, naar jeg sad

der: det er et galt Grundlag, han staar paa, den Mand, det er Egenkjærlighedens Grundlag, og naar Grundlaget er galt, saa kan d'itte nytte, hvad man staar og siger. — Svar De nu paa dét, Pastor Castbierg!"

En voldsom Bifaldsstorm gik gjennem Salen, da Grev Trolle steg ned af Talerstolen, og Pastor Jensen trykkede hans Haand.

Pastor Castbierg rejste sig: „Forsaavidt der i det Hele kan gives Svar paa et saa uordentligt Foredrag som det, De her holdt, Grev Trolle, saa har jeg egentlig allerede svaret derpaa ved, hvad jeg før sagde. Jeg kan dog gjerne tilføje, at naar jeg sidder og tager min Tiende og øvrige rundelige Indtægter, i Stedet for at forkynde Ordet uden Vederlag, da gjør jeg det, fordi jeg ikke er bedre, end jeg er. Det er jo i det hele i vore Dage blevet et saadant Særsyn i Christenmenigheden, at nogen sætter sin Existens ind paa andet, end hvad der kan give Penge eller Anseelse igjen, saa hvem der gjorde det, han vilde af sine Medchristne enten blive anseet for en Galmand eller mistænkt for paa een eller anden Maade at være en uærlig Mand; og begge Dele — men især det sidste — vilde jeg ikke kunne holde til i min Alder. — Hvad ellers angaar det Grundlag, hvorpaa jeg staar, da er det overfor Gud dette, at jeg er en Synder og har mine Synders Forladelse; og overfor Mennesker staar jeg paa det Grundlag, at Hans Majestæt Kongen har kaldet mig til Sognepræst i Brindsted. Det er et meget solidt Grundlag. For Gud *vil* ikke rokke derved, og Mennesker *kan* det ikke."

En høj, mørkhaaret Mand med et flot Fuldskjæg rejste sig og nikkede smilende til Ordstyreren. Det var en Præst der paa Egnen, en jydsk Degnesøn,

Madsen. Gamle Castbierg kaldte ham gjerne Pastor *Changeant*, fordi hans ydre Væsen paa den mærkeligste Maade, uafladelig og ofte i samme Nu, changerede imellem Seminaristen — Mandens egen hemmelige Rædsel — og den næsten altfor komplette Gentleman, naturligvis med gejstligt Tilsnit. — Pastor Castbierg rystede stille paa Hovedet, idet han skottede op til Madsen, som allerede stod paa Talerstolen og lod alt Folket beundre den elegante Maade, hvorpaa han, med en Miniatur-Kam, redte sin Victor Emanuel:

„Jeg kan af mit hele Hjerte slutte mig til vores gamle, kjære Præst, naar han taler om Vorherres Jesu Christi Lov som den fuldkomne Lov; men med det samme indrømmer han jo netop, at det *er Loven* — ikke sandt *det er Loven;* og er det ikke just derpaa, det skal kjendes, om vi ejer, hvad jeg gjerne vilde kalde *christelig Takt,* christelig Finfølelse, paa dette: om vi samtidig kunne fastholde disse tvende Synsmaader, eller disse tvende Sider: det er det fuldkomne, det er Idealet — ja vist — men det er alligevel, eller netop derfor, *Loven*, det er Loven for os alle. Jeg troer, kjære Pastor Castbierg, at De ved Deres energiske Hævden af Christi Lov som Fuldkommenheds-Idealet ligesom kom til at fortie noget, eller det kom ikke til at klinge stærkt nok med, dette: at det *er* dog Loven, den enegyldige Lov for os alle. Vi behøver jo blot at se paa et saadant Bud som det om Skilsmisse, ja, saa ser vi, at her er noget, som Vorherre Jesus forbyder i denne sin Fuldkommenheds-Lov; og netop derfor anseer vi det ogsaa alle for absolut forkasteligt" —

„Hvorfor anseer De saa ikke ogsaa Krig og Ed og Ejendom og Forbryderes Afstraffelse for absolut

forkastelige Ting?" indskjød Pastor Castbierg i en temmelig brysk Tone.

„Hvorfor? ja, hvorfor? — — kjære Pastor Castbjerg, jeg *har* Laudabilis i Ethik til theologisk Embedsexamen, saa nogen Examination i *hele* den christelige Ethik synes mig ikke nødvendig, men tidsspillende. Lad os holde os til dette ene, som jeg nævnte: Christus forbyder Skilsmisse, og derfor anseer vi Skilsmisse ikke blot for utilladelig, ideelt set, men for absolut syndig og forkastelig — — Men jeg synes, Tonen, vi er komne ind paa, eller Rhytmen, hvori vor Forhandling er kommen til at bevæge sig, er ikke — stemmende med christelig Taktfølelse. Jeg vil slutte."

„Baade De og jeg har som Præster i Statskirken forpligtet os til at ægtevie Fraskilte under Nævnelse af Guds Navn. Hvis vi da anseer en saadan Forbindelse for absolut urigtig, har vi ved at paatage os denne Forpligtelse enten gjort os selv til Gudsbespottere, — eller til uhæderlige Mænd, der har lovet vor Konge at udføre noget, som vi i paakommende Tilfælde ikke *vilde* udføre."

„Rhytmen, Tonen, Takten, Pastor Castbierg! — er mig saa meget, — — jeg renoncerer paa videre Forhandling."

Pastor Jensen, der gjerne vilde have Revanche for sit tidligere Nederlag, traadte nu op: „Her kan jeg sige noget Afgjørende, noget, som betyder mere end fine theologiske Forhandlinger, fordi det er *Livet* selv. Jeg har været gift i henved 20 Aar, og jeg har Gang paa Gang været fristet til at søge Skilsmisse, jeg har Gang paa Gang sagt til mig selv: dette kan ikke udholdes, det er for galt; — og saa har jeg alligevel holdt ud. Og nu er jeg glad ved det. Nu takker jeg Gud for det. Fordi

han gav mig den store, omfattende, offervillige Menneskekjærlighed i Stedet for min lille, syge og snævre Egenkjærlighed. Nu er jeg glad ved det for min Søn Magnus' Skyld. — Skal vi synge: Kjærlighed fra Gud springer lige ud som en Kilde klar og ren."

Under Afsyngelse af denne Salme saae Pastor Castbierg hen paa Fru Jensen. Hun bevægede Læberne med til Sangen, men var forøvrigt stærkt optagen af sin store Mandfolkehose, paa hvilken hun var naaet til Strikningen af Hælen, der er det vanskeligste Sted paa en Strømpe.

Pastor Jensen var bleven staaende paa Talerstolen og fortsatte nu: „For Resten havde Pastor Castbierg Ret i, hvad han sidst sagde. *Men jeg har ingen Løfter aflagt*, uden eet til mig selv og til Gud i Himlen, og det er dette: jeg vil holde Jesu Bud til Punkt og Prikke, thi de er Sandheden, hans Ord er Sandhed, deri bestaar min Tro. Og ligesom Grev Leo Tolstoy giver Jesus Æren for Sandhedens Erkjendelse, saaledes ogsaa jeg; jeg og Tolstoy vil ikke have noget for os selv eller fra os selv. Men det store er ikke Ordets Hørelse, men dets Gjørelse. Og det tør jeg sige: Ikke under nogen Form eller i noget Tilfælde vil jeg sætte Ondt mod Ondt. Jeg vil ikke forøge det Onde med det Onde. Selv om de kom, Røvere og Voldsmænd, og omringede mit Hus og Hjem, truede mig, vilde tage min Kone fra mig; — jeg vilde sige: „gjør det! jeg skal ikke hindre! men viid: *jert* bliver Ansvaret, og over *jer* kommer den sande, den virkelige Ulykke!" — — — Og naar jeg nu saadan ser jer ind i Øjnene," — han lagde sig frem over Talerstolen — „og ser dem lyse af Tro og Varme, saa føler jeg, at vi nu er komne ud over Ordene,

nu er vi naaet til Liv og til Virkelighed, nu skal vi til at *handle.* Glem nu ikke at støtte af yderste Evne Fredssagen, lad det kjendes, at dette Møde var ikke et saadant, hvor vi kun tænkte paa os selv; — *jeg* vilde være ligesaa bedrøvet, hvis det viste sig, at der ikke var kommet noget virkelig klækkeligt ind til Fredssagen her i Dag, som hvis jeg saae, at der ikke var fuld og glad Tilslutning til vores egen, kjære Sag, Oprettelsen af Højskolen her i Byen. Det er det vi skal føle, og det er derved, vi skal se at faa Begejstringen frem hos os, at dette ikke er en Sag som alle andre Sager, vi har travlt med i vore Dage — men det er en ny Tid, vi vil til at begynde, Fredens, Barmhjertighedens, Kjærlighedens Tid. — Nu er jeg færdig."

Hans Peter Andersen traadte op: „Jens Hansen med Hatten til Fredssagen — han vil nu — — eller vi har nu besluttet, at Pengene til Fredssagen kunde samles ind fra Folk, naar de kommer herop til Talerstolen for at tegne sig som Cautionister for Højskolen: Jens Hansen samler saa ind ved den ene Liste, og Grev Trolle vil samle ind ved den anden. A skal saa tillade mig at gjøre opmærksom paa — ja, det er vel nu privat kommen til de Flestes Kundskab — at der er to Lister, og Underskriverne paa samme Liste er solidariske med hinanden indbyrdes, men de to Lister er ikke solidarisk med hinanden. Nu haaber A, at det hele vil komme til at gaa uden smaalig Beregning, for — æh — vi vil jo allesammen det bedste. — A fører nu den ene Liste; og den anden, som ligger der paa det bitte Bord derhenne ved Grevens Plads — den vil han sætte sit Navn paa og føre den. Hvor er Grev Trolle?"

Han saae sig om i Salen. Nede i den anden

Ende af denne gik Greven i ivrig Samtale med Pastor Castbierg. Greven syntes meget ophidset.

„Hr. Greve!“ raabte Sognefogden, „vi skulde til at tegne os. De vilde jo tage mod Underskrifterne paa den ene Liste.“

„Ja, det er min Liste, som ligger deroppe paa det Bord, jeg sad ved. Skriv bare væk paa den, jeg kommer om lidt.“

Der kom nu Strømning i Forsamlingens Masse. „Hvor er Grevens Liste?“ „Hvor er det, Greven skriver sit Navn?“ hørtes rundt omkring, og samtidig viste sig her og der bekymrede Husmandsansigter. Henne omkring Hans Peter Andersens Liste saaes Gaardmændene samle sig i Flok; de vurderede og taxerede hinanden med prøvende, alvorlige Blikke, inden de skrev.

Denne Liste var temmelig hurtig fuldtegnet.

Hans Peter Andersen tog den og gik hen for at se, hvorledes Tegningen paa Grevens Liste skred frem. De to Sider af det store Folioark var allerede overskrevne med vinde og skjæve Husmandsnavne.

„Lad mig komme til,“ sagde Sognefogden, „saa skriver I med paaholden Pen.“

Han banede sig rask Vej ind i Kredsen, og efter at have hældt Skillingerne til Fredssagen paa Grevens Bord sammen med dem i Jens Hansens Hat, satte han sig ved Bordet og skrev Navne ind med øvet Haand, medens krumme Husmandsfingre ængsteligt svævede over Pennen. Der blev spurgt næsten af hver eneste een, efterhaanden som de kom til: om Greven ikke snart kom, og: det var da sikkert, at Greven tegnede sig paa denne Liste?

„Hvad er det saa for nogle Mennesker, jeg kommer paa Liste sammen med?“ hørte Hans Peter

Andersen pludselig Grevens Stemme over sit bøjede Hoved.

Han følte sig temmelig overrasket over dette Spørgsmaal, og vidste i Øjeblikket ikke andet at gribe til end en af sine almindelige Generalforsamlings-Vendinger: „Det er hæderlige og uberygtede Mænd af Brindsted-Adslev Commune.“

„Lad mig se de Hædersmænd!“ sagde Greven og tog lidt ugenert Listen fra Andersen. — „De er meget hæderlige, ja,“ sagde han, idet han løb Listens Navnerækker igjennem, „men de er noget tynde i Papirerne. — Lad os se den anden Liste! — Har De den hos Dem, Sognefoged?“

Greven fik den og bredte den ud for sig.

„A synes nu ikke rigtig godt om det, at den ene Listes Underskrivere skal høre for, om der er Smaakaarsfolk iblandt“ —

„Jo, det er godt nok, detteherre,“ sagde Greven og lagde begge Listerne paa Bordet; med det samme greb han Pennen, dyppede lige for Næsen af Hans Peter Andersen, som sad med Hovedet bøjet ned mod Bordet og skelede opad, — og skrev saa sit Navn paa Gaardmandslisten.

„Saa foreslaar jeg,“ sagde han, „at vi lader den anden Liste lyde paa 200 Kroner; kan Husmændene magte dem, saa er det store Ting. Ellers bliver det hele let til *Rævestreger*.“

Der havde samlet sig en hel Del Gaardmænd om Greven. „Det er en net Maade at begynde den ny Tid paa,“ sagde han henvendt til disse, — „med saadanne nogle Kunster!“

Hans Peter Andersen havde rejst sig: „Der maa selvfølgelig foreligge en ny Forhandling om Sagen, inden noget saadant kan — inden vi kan gaa

videre," sagde han. — „Men maa A ikke tale to Ord med Dem, Hr. Greve" —

Han trak Greven nogle Skridt til Side, standsede og vilde til at tale, — men havde straks igjen en hel Flok Mennesker omkring sig.

„Maa A bede jer om at lade mig og Greven være i Enrum," sagde han med en spredende Haandbevægelse.

Hans Ansigt fortrak sig ligefrem til Grimacer under hans Anstrengelser for at finde en nogenlunde passende Form for det, han vilde sige. Imens tog Greven ved hans Haand og fjærnede den fra sit Frakkeopslag.

„Tag Dem iagt for Haandgribeligheder, Grev Trolle!" brast det saa ud af ham.

„Mener De" —

„A mener Blodpletterne i Forstuen, Grev Trolle. Magnus Jensens Blod det raaber til — det kunde nok volde Ulejlighed. Husk paa, der er Sammenhæng mellem en Søn og hans Fader. De skulde ikke vise Dem saa paaholdende — — Ja, ja, A mener, A anseer det for en kilden Sag," — her forsøgte han pludselig en fortroligt raadgivende Tone med tilhørende forbindtligt Smil.

Grev Trolle gik leende over mod Pastor Jensen, som stod nogle Skridt derfra, idet han sagde højt: „Sognefogden vil tvinge mig til at overtage Udgifterne ved Skolen — veed De, hvormed, Pastor Jensen?"

Jensen saae oprømt uforstaaende ud.

„Med Deres Hr. Søns Næseblod, som han udgjød i min Entrée igaar Eftermiddags."

„Det forstaar jeg ikke," sagde Pastor Jensen og saae med et kjærligt bekymret, alvorsfuldt Blik — ovenover Grevens Spøg ud i Fremtiden med dens

Arbejde til Folkegavn. „Men vi skulde jo se at faa taget fat. Jeg synes, jeg har Følelsen af en Spredthed, en Slappelse," — han saae sig omkring i Salen, hvor Folk overalt stod i Grupper og stak Hovederne sammen.

„Ja — ham — Sognefogden derhenne, han skulde lade være med at hjælpe paa Begejstringen med Kunster og Fixfaxerier, saa tror jeg saamænd Folk ellers er villige nok."

„De maa virkelig ikke, kjære Grev Trolle —" sagde Pastor Jensen, men blev i det samme afbrudt af Hans Peter Andersen, som var kommen op paa Talerstolen og begyndte:

„Der er rejst Indvendinger mod Ordningen af Listetegningen. A skal ikke her nærmere komme ind paa disse Indvendinger, hverken hvorledes eller hvorvidt eller af hvilken Art de er — men A skal tillade mig at foreslaa, at de eventuelle Cautionister tager under fornyet Overvejelse, hvordan Sagen bedst kan ordnes." —

Medens Taleren fortsatte, sagde Grev Trolle til Pastor Jensen: „Det kan vist tage lang Tid. Jeg gaar hjem et Ærinde, men kommer igjen om en halv Time."

Pastor Jensen syntes at ville holde Greven tilbage, men denne vinkede af med Haanden, medens han halvt sidelæns fjærnede sig — og nær var løbet mod Jens Hansen, som nu havde talt Pengene til Fredssagen og var ved at bære dem bort i et Lommetørklæde. Han stod for Resten i Samtale med gamle Pastor Castbierg henne ved Indgangsdøren.

„Naa, hvormeget har det saa givet, Jens Hansen?" spurgte Greven.

„Foruden Grevens 10 Kroner er der ialt kommen 3 Kroner og 37 Øre ind.“

„Det var s'gu'tte meget efter saadan en Dag,“ sagde Greven; — Præsten stod og skottede til ham med et uudforskeligt Ansigt.

„Gaar De hjem, Grev Trolle, saa vil jeg følges med Dem til Vejskellet; jeg vil ogsaa hjem nu,“ sagde han. — —

Lige udenfor Husets ene Langside gaar det høje saakaldte „Søttrupdige“, udenfor dette igjen er en bred, dyb Grøft, og saa kommer en Markvej inde paa Herregaardens Jord. Her gaar man kun en halv Snes Alen fra Forsamlingshuset, men kan dog ikke sees fra dets Vinduer. Greven og Præsten skulde begge herom ad, men da deres Veje skiltes et lille Stykke længere borte, blev de ved at gaa frem og tilbage nogle Gange bagved Diget — uden at sige noget.

Greven var tilsidst ved at bilde sig ind, at Præsten morede sig over hans Tavshed, der var ham selv ubehagelig. Han standsede, betænkende sig paa, hvad han skulde sige, — og kom til at se ned i Grøften, paa hvis Bund der stod en Række Vidnesbyrd om en kraftig menneskelig Fordøjelse. Han vendte sig ærgerlig bort og sagde: „Det var Dem, Pastor Castbierg, der foreslog Følgeskab; har De noget særligt, De vilde fortælle mig?“

„Synes De, der er noget særligt ved Dagens Begivenheder at fortælle om?“ sagde Præsten.

„Vi blev jo'tte færdige,“ sagde Greven. „Denne Lurendrejer, Sognefogden, forkludrede jo det hele med sine Anstalter.“

„En enkelt Lurendrejer skulde dog ikke kunne forhindre en hel ny Tid i at bryde frem.“

„Nej, men naar De, som skulde føre Menneskene

an til at leve et nyt og bedre Liv, gjør Dem tung og trækker tilbage, alt det De kan, — saa kan *De* da'tte klage over, at der kommer noget i Vejen med Fremgangen."

„Jeg kunde fristes til at ønske," sagde Præsten, „at Vorherre vilde sende nogle virkelige, haandgribelige, forsvarlige Ulykker over en By som Brindsted, saa Folk kunde blive *tvungne* ned i Virkeligheden; for nu er de snart allesammen — og De, Grev Trolle, ikke mindst — ligesom de unge Plage, der staar paa Stald og bliver fede om Vinteren, og ikke tænker paa andet end Spilopper og frie Kunster." —

Der kom to ældre Koner frem for Enden af Forsamlingshuset og gik begge ned i Grøften, men da de fik Øje paa Greven og Præsten, trak de sig skyndsomst tilbage igjen og forsvandt.

Greven kastede et lynende Blik efter dem og stampede i Jorden, medens han mumlede nogle Skjældsord mellem Tænderne.

Præsten stod og skottede op til ham.

„De skal se, Grev Trolle," sagde han, — „dét dérnede i Grøften og saa den Grisesylte og Blomkaal, der er fortæret i Kaffestuen, bliver det eneste *virkelige* Resultat af Mødet i Dag."

Greven gjorde kort omkring og fjærnede sig med hastige, vrikkende Skridt ned ad Vejen til Søttrup.

TREDIE KAPITEL

Paa Grænsen af den store Hedemose østen for Brindsted ligger, lige op til Landevejen, et lille Hus, der tjener Faar og Ungkvæg som Tilflugtssted i

Uvejr. Taget er af Tang, Væggene er opførte af Ler, Flint og ukløvede Kampesten.

Herinde befandt sig Dagen efter Mødet Væver Christoffersen. Det var noget over Middag og meget varmt. Han havde indrettet sig et Leje af Tang og Halm i det Hjørne, der er længst fra Indgangen paa Huset. Det var egentlig hans Hensigt her at tage sig en Middagslur, men Søvnen vilde ikke melde sig, han havde ligget for længe i Sengen til Morgen. Jens Christoffersen havde saa godt som opgivet sit Væverarbejde for bedre at kunne ofre sig for sine Kontorforretninger, men da disse dog langtfra kunde udfylde hele hans Tid, befandt han sig temmelig hyppig i det Tilfælde, at han ikke kunde falde i Søvn om Dagen, fordi hans Nattesøvn havde været for rigelig. — Han var gaaet herud i Mosen for at flytte sine Faar, som han troede stod bundne. Men da dette viste sig at være en Fejltagelse, og han heller ikke hjemme havde noget at tage sig til lige for Øjeblikket, vilde han foreløbig se Tiden an inde i Faarehuset, hvor der kunde være ganske hyggeligt en smuk Sommerdag, naar Dyrene ikke søgte did.

Og selv om Søvnen ikke vilde komme, kunde der saamænd være nok at *tænke paa* i disse vanskelige Tider. Kontorforretningerne var det vel ikke værdt at plage sig med i sin Hviletid, — men Højskolesagen kunde nok trænge til fornyet og grundig Overvejelse i Enrum. — Det Møde igaar var der nu slet ingen Ting kommen ud af; det var blot tilsidst blevet besluttet, at der skulde holdes Møde om den samme Sag igjen to Dage efter — altsaa nu i Morgen. Greven havde sletikke villet gaa i Tøjet, og man havde dog saa gjerne villet have ham til det. Hvilken Ligegyldighed egentlig

hos en saa velstillet Mand, tænkte Væveren, for den Sag og de Tanker, han dog lod til at sætte højt. — Og naar *han* ikke vilde tage den tunge Ende, saa kunde det Højskolevæsen egentlig blive Væver Christoffersen en temmelig dyr Historie. Saa vilde han for Resten sletikke have med det at gjøre. — Aandelige Interesser med deres Tilbehør stod i det hele for Væver Christoffersen som en Slags højfornemme Tiggere, med hvilke det gjaldt om at affinde sig paa den billigst mulige Maade, — da man nu en Gang ikke turde vise dem Døren. Der var nu navnlig Christendommen — den kunde man jo paa ingen Maade lade gaa Dør forbi; men saa gjaldt det da om at faa den skikkeligste af al Slags Christendom i Stuen. Og for Væver Christoffersen stod nu — besynderligt nok — Pastor Jensen med hans Tolstoy-Christendom som det billigste Kjøb. Han tænkte nemlig aldrig paa at anvende dens Bud imod sig selv; og for hans Følelse havde den ved sig noget vist fattigmandskjælent og demokratiskforsorent, som tiltalte ham i høj Grad. — Men — æh — vilde Grev Trolle ikke bære Hovedudgiften ved den Højskole, hvor Jensen skulde docere den nævnte Art af Christendom, saa kunde man min Sandten ogsaa kjøbe Billigheden for dyrt.

Hvad! — — gik der ikke een forbi Døren? — Nej. — — Jo, nu hostede den. Den maatte staa lige udenfor Huset. — Nu hørte han to stærke Fodslag, der knasede i Gruset lige ved Muren, og derpaa Lyden af hurtigt svindende Skridt. — Hvad kunde der være paa Færde derude? Klingren som af en Cycle! — og nu hørte han to Stemmer. En kvindelig: „Jeg vil ikke tale med Dem! — Jeg vil ikke derind, slip mig!“ — og derimellem en mandlig: „Aa jo, kom nu, kom nu!“ — Tydeligere,

nærmere. — Var det ikke Magnus Jensens Stemme? — — Ih, Du Forbarmende! jo, der kom Magnus Jensen baglæns ind ad Døraabningen dragende efter sig ved begge Hænder — Comtesse Camilla.

Væver Christoffersen havde rejst sig paa sin ene Albue, men saasnart han havde seet, hvem det var, lagde han sig fladt ned i Halmen.

De blev staaende et Øjeblik i Døren, — Comtesse Camilla havde grebet fat i Dørstolpen og holdt sig derved tilbage.

Magnus Jensens Stemme lød stadig bønlig klynkende, skjønt han paa en temmelig voldsom Maade søgte at løsrive Comtessens Haand fra dens Tag i Stolpen. „De maa — De *maa* ikke sige Nej, Comtesse Camilla, De maa give mig Lov til at tale med Dem!"

Men pludselig slog hans Stemme om i det mest dyriske Raseri: „Slip! slip! herind med Dig, Du dumme, dejlige Tøs!" raabte han, idet han slog begge sine Arme om den unge Piges Liv og ligefrem slæbte hende indenfor Døren. Her brødes han nogle Øjeblikke med hende, indtil han med et voldsomt Tag slængte hende ned mod Gulvet. Selv sprang han i samme Nu hen til Døren, greb fat i dens Jernhaspe og drog den til.

Væver Christoffersen var ganske vist som lammet af Sindsbevægelse; men hvis ikke en Mængde hengjemt Raahed var stegen op i hans Sind ved Synet af dette, saa var han dog sikkert straks sprungen frem for at hjælpe den unge Pige. — Nu laa han vedblivende ganske stille.

Magnus Jensen kunde ikke faa Haspen paa, han sled som en rasende i Døren, idet han samtidig atter og atter vendte Ansigtet for at se efter Comtesse Camilla. Denne var sprungen op fra Gulvet

og stod nu ligbleg, som vanvittig af Angst, rystende over hele sit Legeme.

Da slap han Døren — ravede med et højt Raab hen imod hende, — — men saae i samme Øjeblik Væver Christoffersen og stod ubevægelig, lamslaaet af Forbauselse og Skræk.

Som et Lyn foer Comtesse Camilla forbi ham — ud af Døren.

En lydløs Stilhed paafulgte inde i Faarehuset. — Der faldt igennem et Hul i Taget en Strime Sollys ind i det halvmørke Rum, hvori en Myggesværm dansede op og ned. Den kunde Magnus Jensen ikke faa sine Øjne fra.

Væver Christoffersen rejste sig langsomt fra sit Leje i Halmen, glohed i Hoved og Krop og med nedslagne Øjne. Han havde ondt ved at finde de rette Ord til Magnus Jensen, og hans Tone lød halvvejs ængstelig:

„Det var en sær Maade at vække mig paa, Magnus," fik han endelig frem. „Hvad var det, Du her var ved at lave? Tænker Du da sletikke paa din Fa'er og paa din himmelske Fader!"

Men det fuldkomment sjofle og tilmed fjollede Grin, hvormed Magnus saa op paa ham, lod Væverens Natur faa Bugt med hans Optugtelse. „Hvad Satan!" fortsatte han, „hvordan fik du fat i hende?"

„Hun kom jo kjørende paa Cyclen, saa sprang jeg i Vejen for hende, saa hun maatte staa af."

„Vidste du i Forvejen, at hun kom her forbi?"

„Nej, — hvor skulde jeg vide det? Men jeg kom nede fra Mosen, og saa saae jeg hende helt oppe paa Strøbakken, saa kunde hun jo da ikke komme andet end denhér Vej. Saa satte jeg jo skraat paa."

„Hvad troer Du Din himmelske Fader vil sige, Magnus?"

„Jamen hvad vil *hendes* Fader sige?“ sagde Magnus — pludselig grædefærdig. — „Men der skete jo da ingen Ting.“

„Magnus! Magnus! Det er jo usædeligt Overfald, i usædelig Hensigt, det er jo voldeligt. — Mon hun saae mig, Magnus, troer Du?“ — Væverens Stemme skjælvede.

„Det veed jeg ikke.“

„A laa jo og sov, lige til Du gav dette grumme Vræl af dig tilsidst — saa var det jo ogsaa, *Du* fik Øje paa *mig*. For Du havde vel hellerikke seet mig før?“

„Nej,“ sagde Magnus Jensen sløvt og fraværende.

Væveren følte sig *næsten* helt beroliget; han stod et Øjeblik og nød den naturlige Glæde ved at se et Medmenneske i stor Vaande.

„Han jager mig af Gaarde! — jeg kommer i Tugthuset!“ raabte Magnus fuldkommen fortvivlet. „Jeg løber min Vej. Jeg stikker af til Amerika.“

„A vilde egentlig helst lade dethér ligge, for A har i Forvejen saa meget at tage vare paa, Magnus, og det lægger Beslag paa mine Kræfter. Men for Din Faders Skyld — saa skal A ligegodt ikke undlade at meddele Dig mine Synspunkter paa denhér Sag. A troer, Du skal lade som sletingen Ting. Det kan godt være, at Greven vil under Haanden give Dig en Dragt Klø. Men dem skal Du tage med et ydmygt Sind, fordi Du har jo fortjent dem. Og saa tror A ikke, han vil gjøre videre ved det hele. Og det er jo ogsaa det bedste, at det slet ikke bliver til mere. For det er jo ogsaa en kilden Sag for ham, at det skulde siges, at nogen havde forsøgt et usædeligt Overfald imod hans Datter. For saa kunde jo Folk lave det til meget mere, end det var, og de kunde jo finde paa at snakke

om hende ogsaa, — for saadan er jo Folk. Saadant noget det bliver jo altid forargerligt ved at snakkes om."

De var imidlertid begge komne udenfor Huset, og stod nu henne ved Comtesse Camillas Cycle, som laa paa Grøftekanten.

„Der kan man alligevel se," smidskede Væveren, „naar saadan en lille Tøs bliver forskrækket, saa render hun fra Cycle og det hele og bruger sine egne bitte Skanker. — Men hvad skal vi for Resten gjøre ved dén? For hér kan den ikke blive liggende. Det vil vække for megen Opsigt, naar den bliver funden. Det vil A ikke ha'e — for din Skyld, Magnus."

„Ja, nu gaar jeg hjem til Søttrup. Jeg skal være paa Høstænget i Eftermiddag," sagde Magnus, han begyndte at gaa.

„Nej, nej, Magnus, Du skal tage Cyclen med Dig. — Er Greven hjemme?"

„Nej, han kommer hjem Kl. 5." — Han blev ved at gaa.

„Jamen er Du taabelig! Hvad vil Folk sige, naar de seer Cyclen? Kom og tag den, A vil ikke blande mig i den Sag."

Magnus var allerede langt borte.

Væver Christoffersen blev fortvivlet, han raabte, saa hans tykke Mave vuggede derved: „A fralægger mig al Del i Ansvaret. A lægger Ansvaret over paa dine Skuldre, Magnus!"

Men denne var nu udenfor Hørevidde.

Væver Christoffersen var lige ved at give Cyclen et lille Afskedsspark — og gaa sin Vej, for dog endelig ikke paa nogen Maade at blive indviklet i denne vanskelige Sag. Men en ubestemt Ængstelse for, at han allerede *var* indviklet i den, havde ikke

noget Øjeblik helt villet forlade ham, og gav sig nu pludselig med stor Voldsomhed Udslag i det atter opdukkende, pinefulde Spørgsmaal: „saae hun mig, eller saae hun mig ikke inde i Faarehuset?“ — han faldt helt i Tanker: Det skulde saa have været, lige idet hun og Magnus kom ind ad Døren, han baglæns, dragende hende efter sig ved Hænderne. Han selv lagde sig rigtignok ned i Halmen i samme Øjeblik — men nu syntes han ligefrem, han følte hendes Blik strejfe sit Ansigt, — og han blev vaad af Sved ved Tanken.

Pludselig foer han sammen: hvad vilde Folk tro, hvis de saae ham staaende her ved Comtessens væltede Cycle? — Hvad skulde *han* saa sige? — og hvad vilde Magnus sige om Cyclen? — Kanske een eller anden allerede havde seet ham staaende her? — Saa maatte han da hellere kjøre Cyclen til Søttrup. — Saa kunde han maaske med det samme faa Rede paa, om hun havde seet ham eller ej.

Da han havde staaet og trippet lidt i Tvivlraadighed, saae han sig om til alle Sider, og gik saa ind i Faarehuset igjen for at tænke i Ro.

Det blev ikke bedre med Ængstelsen her. Tværtimod, en ny Tanke faldt ham ind, som forøgede den sørgelige Sandsynlighed: Hvorfor var Comtessen ikke flygtet indad i Huset, saa langt bort fra Magnus, som hun kunde komme, dengang han var der henne ved Døren og kludrede ved Haspen? Men hun havde staaet ganske stille midt paa Gulvet og rystet af Skræk. — Hvad? — hun havde troet, at Væveren var i Ledtog med Magnus? Magnus slæber hende hen til Faarehuset, saa seer hun Væveren derinde, og han hjælper hende ikke! — Sveden blev isnende kold paa hele Christoffersens Person. Hvordan *havde* han dog ogsaa kunnet bære

sig saadan ad, at han ikke straks var sprungen op og havde kyst Magnus. Saa havde han nu været uden for det hele. Herre Gud! — han! — han var dog Familiefader og en saa gudfrygtig Mand! Og hvis det kom ud i Brindsted! — ja pyt! — han kunde vel endogsaa blive straffet!

Han fik de voldsomste Mavesmerter. — —

Da han et Par Minuter efter gik ud af Faarehuset, havde han taget sin Beslutning. Han vilde kjøre Cyclen til Søttrup, han vilde have Vished, han kunde ikke udholde denne Usikkerhed og Spænding.

Han fik Maskinen op af Grøften og stod en Stund og befølte den. — Saa gik han med den. — Naar man aldrig før har haft med en Cycle at gjøre, er det sletikke saa let at føre den ved Haanden, især naar man gaar stærkt optagen af andre Tanker. — Gang paa Gang blev han under Vejs slaaet haardt over Benene af Pedalen. Og da han gik ned ad Strøbakken, løb Hjulene ham saa nær ind paa Fødderne, saa han, søgende Støtte med Hænderne, kom til et Øjeblik at hvile med Overkroppens Vægt paa Cyclen. I det samme fik den Drejning ud fra ham mod Grøften, og et Secund derefter havde han kun Valget mellem at slænge Cyclen fra sig eller kjøre sig selv og den paa Hovedet ned i Grøften. Han valgte selvfølgelig det første — men for sent; han havde nu faaet for megen Fart og for megen Overbalance, og et Øjeblik efter at Cyclen havde naaet Grøftens Bund, laa han selv dernede ovenpaa den, og havde fuldstændig knækket Stangstellet, der forbinder Maskinens For- og Agterdel. Mærkværdigt nok var han ikke selv kommen til Skade.

Det var for Væver Christoffersen, ligesom han

sletikke kunde forstaa Tilværelsen, da han med Møje samlede sig selv og Stumperne af Cyclen op af Grøften. Hvad havde han dog ikke, saa ganske uformodentlig, rodet sig ind i i Dag, paa saa utrolig kort en Tid. Og her kunde man da virkelig, syntes han, tale om uforskyldte Ulykker. „Aa Gud! aa Gud!“ mumlede han, men i en meget bebrejdende Tone, idet han anbragte de to Dele af den søndrede Cycle een paa hver af sine Arme. — Kunde han ikke faa dette væltet over paa Magnus Jensen? tænkte han, for det var der da ikke noget ondt i; Magnus havde jo alligevel saa meget at gjøre Regnskab for. Men saa skulde han vel bære Cyclen tilbage til Faarehuset. Og saa skulde han gaa lige hjem og slet ikke vise sig paa Søttrup. Aa ja — det var vist det aller uskyldigste. Saa kunde det maaske endda være en Ko, der havde været i Cyclen og ødelagt den.

I det samme dukkede en Dreng op over Strøbakkens Kam, kommende den Vej fra Faarehuset. „Det er Christian Røgterdreng fra Søttrup, — og han kommer fra Grevens Mose; saa har han seet mig trække med den *hele* Cycle op ad Østersiden af Strøbakken — og nu staar vi her i dén Maade!“ — Væveren syntes ligefrem, at Vorherre blev værre og værre imod ham.

Han lod sig indhente af Christian. Jo, denne havde ganske rigtig Rede paa Sammenhængen med Cyclen; — spurgte straks, om Væveren var falden med den. — Men andet lod det da ikke til han havde Anelse om. Christoffersen nægtede at vide noget om, hvorledes Comtessens Cycle var bleven efterladt der paa Kjørevejen.

Saa skiltes de. Drengen skulde rejse nogle Rugneg, som var blæst om i Overmarken, og saa

skulde han siden være hjemme forat tage imod Grevens Kjøretøj, naar denne kom fra Kjøbstaden.

Væveren gik nu ganske mat af Nedslaaethed, med eet Cyclehjul paa hver Arm, videre ad Søttrup til. — I Pengesager plejede han altid at tage Vorherre med — selv i Enrum; og han gik nu og bad til, at Reparationen af Cyclen dog ikke maatte komme til at koste ham mere end højst 30 Kroner; kun subsidiært og som en ren Naadesag henstillede han til Vorherre, om han maaske paa en eller anden Maade kunde blive helt fritagen for at bøde noget i Anledning af Cyclen.

Han var bleven saa optagen af dette religiøse Pengespørgsmaal, saa at han ved Indgangen til Søttrup blev ikke blot overvældet men næsten overrasket af den Tanke, at dette med Cyclen jo var for intet at regne mod det andet: hvis han var bleven seet af Comtesse Camilla.

Han havde den dybeste Medlidenhed med sig selv, da han traadte ind i Forstuen paa Gaarden. — Og hér paa dette Sted var det, han i Forgaars havde sagt saa uhøfligt Farvel til Greven i Anledning af Magnus Jensens Næseblod. „Nu kommer dét vel ogsaa over mig,“ mumlede han, mens han satte Cycledelene fra sig op til Væggen i Entréen.

Han bankede paa og aabnede Døren. Og han fik næppe seet Grevinden, der sad i en Lænestol, og Comtesse Camilla med Hovedet i sin Moders Skjød, — før dette Syn forandrede sig, og Comtessen stod oprejst paa Gulvet, stirrende paa ham med det samme forvirrede Udtryk i sit Ansigt, som hun havde haft, sidst han saae hende ude i Faarehuset. I næste Øjeblik var hun forsvunden ud ad Døren til Sovekamret.

Væver Christoffersens fede Ansigt blev ganske

kridhvidt. Nu vidste han altsaa Besked; og Grevinden, som hidtil ikke havde villet tro paa hans Delagtighed, sagde, overvældet ligesaa meget af Forbauselse som af Lede:

„Saa var der virkelig Aftale mellem Dem og Magnus Jensen! — Gaa dog, Menneske! jeg vil ikke se Dem!"

Væver Christoffersen var egentlig sletikke noget hurtigt Hoved; men Mennesker, med en saa solid Selvopholdelsesdrift som hans, kan undertiden i Faren blive opfindsomme; tillige gjorde den delvise Uret imod ham, som Grevindens Ord indeholdt, ham mere rolig: „Nej, Madam Grevinden! det havde A aldrig tænkt, at der skulde blive rettet en saadan nærgaaende Anklage mod Væver Jens Christoffersen. Nej, — nej! dét havde A ikke troet. Men naar A ikke straks kom Comtessen til Hjælp — det kom af, at A fik det bestemte Indtryk af det hele, at der var Aftale mellem hende og Magnus Jensen — ja, saadan saae det ud — om end A maa indrømme, at tilsidst blev hun vist alligevel forskrækket, men saa løb hun sin Vej, og saa var der jo ingen Ting for mig at gjøre — uden at tale Magnus alvorlig til Hjerte. Men det har A ogsaa gjort, saa godt A kunde —"

„Gaa, gaa!" raabte Grevinden.

„Ja, det skal A nok. Og A skal ikke snakke noget om den Sag, det er bedst, vi tier helt stille med den. A vil ikke gjøre Comtessen nogen Fortræd, end sige at A skulde —"

Han blev ved at snakke, medens han lukkede Døren.

Ude i Entréen saae han atter Cyclen. Men under det stærke Indtryk af den helt nye Vending, som Sagen nu havde faaet, vidste han ikke i en Fart,

hvad han skulde gjøre ved den. Han havde en ubestemt Fornemmelse af, at nu ordnede alt sig nok paa bedste Maade for ham, og sagde ved sig selv: „Lad den hellere i Guds Navn blive liggende, hvor den ligger."

Han gik og glædede sig over denne sin Beslutning, medens han spadserede ud ad det „lille Gaardsled" og om langs Laden, hvor hans Vej hjemad førte ham. Det syntes ham efterhaanden langt det sandsynligste, at Greven selv vilde og maatte lade denne Sag og alt, hvad dermed stod i Forbindelse — vel ogsaa Cyclen? — forblive, saavidt det stod til ham, urørt og glemt, for der kunde jo dog ingen Ting bevises eller modbevises i Hovedsagen. Dog vilde det — for en Sikkerheds Skyld — nok være det bedste, tænkte han, at *han*, Christoffersen, fik *sin* Fremstilling af Begivenheden ud iblandt Folk i Byen, forat denne Opfattelse af Sammenhængen straks kunde slaa Greven imøde fra alle Sider, om han alligevel skulde forsøge paa at kræve Erstatning for Cyclen eller gjøre andet ved Sagen. Saa skulde Greven i hvert Fald nok blive medgjørlig og bide det hele i sig.

Da han bøjede om Ladebygningens østlige Hjørne, saae han Magnus Jensen staa ganske ene ved Siden ad Kjøreporten, lænet op ad Muren.

Væveren gik hen til ham: „A troede, Du var i Høgulvet, Magnus?"

„Jeg skal derop om et Øjeblik, naar det næste Læs Hø kommer fra Sønder-Enghaven." — Magnus saae meget elendig ud; skjønt det var varmt, og han rimeligvis havde arbejdet haardt, stod han og rystede af Kuldegysninger.

Væveren betragtede ham opmærksom nogen Tid, saa besluttede han sig til at sige: „A har været

inde og snakket med Madammen. A sagde til hende, at det for mig saae ud, derude i Faarehuset, som om Comtessen *vilde* ligesaa godt som Du, — derfor var det, A forholdt mig rolig, fordi A vilde først constatere“ —

„Du sagde jo til mig, at Du sov,“ sagde Magnus, mens Tænderne klaprede i Munden paa ham.

„Ja — — men, siig Du nu ligesaadan, som A siger, til Greven, naar han kommer og vil snakke med Dig; saa skal Du se, saa bliver det Dig, der faar Overtaget over ham.“

„Han slaar mig ihjel, han slaar mig ihjel,“ jamrede Magnus.

„Aa sikke noget Snak! hvordan er det, Du skaber Dig. Giver han Dig nogen Tærsk, saa er det bedst, Du tager imod dem. Men A tænker nok, han lader Dig være i Fred, naar Du giver ham denhér Forklaring. For vi bliver jo to Øjenvidner imod eet.“

Man hørte Hølæsset komme rumlende bag Laden.

„Saa gaar A. Mig snakker Du jo ikke forkeert om, Magnus. Saa hjælper A Dig s'gu ikke, pas paa med det!“

Magnus gik ind i Kjøreloen. Væveren fortsatte sin Vej hjemad. „Saa lod Vorherre mig dog slippe helt fri for at betale til den Cycle, saadan som A bad,“ sagde han ved sig selv.

Han var buden til Fødselsdagsgilde hos Sognefogdens om Eftermiddagen. Han overvejede, om han ikke helst straks ved denne Lejlighed maatte fortælle om Begivenheden derude i Faarehuset. Saa var han ogsaa vis paa at blive den interessanteste Person ved Gildet. Og han holdt nok af at spille første Violin, netop i Sognefogdens Nærværelse.

Det var ved den Tid paa Dagen, som i Jylland kaldes „melmaddags“, — den Tid, da Eftermiddagsmelmaden indtages, omtrent Kl. 5. — Ind igjennem Borgeleddet paa Søttrup kom Christian Røgterdreng strygende — paa sine rappe, solbroncerede, bare Ben. Nu havde han *flyttet* i Østermosen, derpaa — efter Mødet med Væveren — rejst Korn i Overmarken; han skulde nu hjem paa Gaarden: for at ordne nogle Tøjr, som de bissende Kalve havde ødelagt; for at tage imod Grevens Heste, naar *han* kom; for selv at faa sin Melmad; og saa skulde han atter ud i Mosen og vande Unghøvederne. Saadan en lille Røgterdreng skal have meget mere baade i Hovedet og i Benene, end de voksne Karle og Daglejere, som udfører det regulære Markarbejde. — Han har ofte intet Uhr i Lommen, men tager Solhøjden ved Hjælp af sine fem Fingre med forbausende Nøjagtighed, især ud paa Eftermiddagen, naar Solen ikke er for langt fra Himmelranden; og naar man seer ham saa sikkert og nøjagtigt, netop til rette Tid, være nu her, nu der paa sit udstrakte Arbejds-Revier den lange Sommerdag igjennem, da kommer man uvilkaarlig til at tænke paa Bier og Myrer og andre slige smaa Skabninger, for hvem Solen og Instinktet ordner Livet saa fast og regelret — og lykkeligt.

Han stod henne i Skyggen af Staldbygningen midt imellem de indfiltrede Kalvetøjr, som han redede fra hinanden eller „spidskede“ og „splejsede“, eftersom det gjordes behov.

Udaf Ladeporten kom nu den tømte Høvogn rullende ind i Gaarden. Kudsken kjørte op i Borggaarden, ind under Lindetræet, hvor Ræveungen stod lænket; her holdt han stille udenfor Borgestuens Dør. Derinde fra kom Pigerne bærende

med de store Kurve, hvori Melmaden skulde kjøres ud til Folkene i den søndre Enghave. Lejler og Bimpler med Øl og Brændevin blev ligeledes læsset paa Vognen, og saa drog Kudsken atter afsted — ud af Gaarden, ud til den Arbejdets Mad- og Hvileglæde, som Konger og Kejsere ikke har Anelse om, og som grænser nærmest til den fuldkomne Lykke blandt Høstfolk paa Landet, naar de nyder Eftermiddagsmelmaden en hed Sommerdag ude i Marken.

Folkene i Laden — de, der „læsser af“, „bærer fra“ og „sætter Høet hen“ i „Gulvet“ — kom nu ogsaa frem af Ladeporten og bevægede sig under langsomme Vridninger og Strækninger (det er det, man kalder „vraltende“ Gang) hen imod Borgestuen, hvor Melmaden ventede *dem*. Christian Røgterdreng havde ogsaa nok Lyst til at følge med, men han vilde dog helst have Greven hjem og have ham „besørget“, inden han gav sig til at spise. Og Greven maatte være her straks. — Christian vidste nøjagtig, hvilke af Folkene der var i Marken og hvilke der var i Laden — eller „i Gulvet“, som man i denne Forbindelse siger. Der er overhovedet ingen paa en Gaard, der veed bedre Besked med *det Hele,* end den overordnede (Husbond, Forvalter eller Avlskarl) og saa Røgterdrengen. De har ligesom hver sit Overblik: fraoven og franeden. Men desmere undrede det Christian, at Magnus Jensen, som han vidste „bar fra“, ikke var mellem dem, som nu gik ind i Borgestuen.

Det maatte han billigvis have Rede paa: „A troede, Magnus var i Gulvet, Niels. Hvor bliver han af?“ raabte han til en af Daglejerne.

„Han var skidt tilpas, sagde han. Han kunde ikke spise noget. Han vilde tage sig en bitte Lur

inde i Høet, mens vi andre faar vor Melmad," lød Svaret.

„Hvad mon han fejler," tænkte Christian; „Føden kan han da ellers nok faa Tid at tage til sig."

Nu hørte han den lette, hule Rullen af en Fjedervogn omme paa Vejen bag Staldbygningen, og et Øjeblik efter drejede Greven med de to Graa ind ad Borgeleddet.

Saa let som et Lam var Christian henne ved Hoveddøren, hvor Vognen holdt. Greven stod op i den og kastede Tømmerne til ham; — bøjede sig saa ned for at tage nogle Sager op af Magasinet i Agestolen.

„Du er en Knop, Christian, til at være paa Pletten. — Har Du faaet rejst Kornet i Overmarken?"

„Ja, A har."

„Ha, ha! skynd Dig og voks, Dreng! saa skal du blive Avlskarl paa Søttrup."

Christian havde faaet Skaglerne spændt fra og stod nu henne ved Hestenes Hoveder i Færd med at løsne Koblerne.

Han var bleven ganske rød i Hovedet af Forlegenhed og Stolthed over de sidste Ord.

Da kom han pludselig til at se i Vejret ved en voldsom Bevægelse af Greven oppe i Vognen. Det saae ud, som om Greven havde været ved at falde; han famlede for sig med Hænderne efter Ryglænet af Agestolen, medens han ufravendt og kridhvid i Ansigtet stirrede ind ad Gangdøren, som var bleven aabnet. — Christian stod saa langt til Siden for Døraabningen, saa at han intet kunde se derindenfor. Men i næste Øjeblik udbrød Greven: „Mathilde! Mathilde! hvad er der skeet?" — og

sprang ned af Vognen og ind i Forstuen, hvis Dør han slog i efter sig.

Christian var kommen saaledes til at ryste baade paa Krop og Hænder, saa han havde den største Møje med at faa det andet Kobbel spændt op. Og han gik som i Blinde, da han nu kjørte de fraspændte Heste ned til Stalddøren for at tage Tøjet af dem. Havde han ikke været saa vanemæssig dreven i alt, hvad han her havde at foretage sig, saa var han sikkert helt gaaet i Staa. Han skulde egentlig have givet Hestene Tøjrene paa og redet dem ud i Ringtoften, men han var bleven saa greben af, hvad han havde seet, og han holdt saa meget af Greven, og han syntes, der maatte ske noget forfærdeligt om et Øjeblik, saa han kunde ikke faa sig til at forlade Gaardspladsen lige nu; han tog Grimerne, som hang paa Staldmuren, og lagde paa Hestene, — saa kunde de faa en Klat Grøntfoder i Stalden, indtil han havde faaet spist sin Melmad og seet, hvad der dog — aa, hvad der dog var gaaet for sig!

Han trak Hestene hen til Truget ved Brønden for at vande dem. Dér var han jo nødt til at give sig Tid; og dette i Forbindelse med Synet af de drikkende Heste og Følelsen af Eftermiddagsstilheden i den store, solbelyste Gaard dyssede ham saa forunderlig til Ro, saa han bagefter næsten troede, han havde staaet og halvsovet. Dette lille rystende Skvulp i Hestens Hals for hver Synkning, og denne lille Sitren af dens Hud, hvormed den gjennede Fluer væk — han kjendte det saa godt, fra hver Dag han havde levet, og derfor saae det saa fredeligt ud. — Og den Fjærmer, som først tog Mulen fra Vandfladen — nu stod den og over-

savlede den Nærmers Hals. Og saa begyndte den at drikke igjen.

„Er Magnus Jensen i Borgestuen?“ lød det pludselig hæst og skarpt oppe fra Hoveddøren. Christian foer sammen; det var Greven, der stod deroppe; var det virkelig ogsaa hans Stemme?

„Nej, Magnus Jensen er inde i Laden,“ svarede Christian — og fik meget travlt; han vilde have Hestene ind, han vilde have Hænderne fri, han vilde hjælpe, han vidste næsten ikke, hvad han vilde. Medens han sled i Hestene, der ikke vilde ud af deres vante Gangart fra Trug til Stald, kom han til at vende Ansigtet den Vej, Greven var, — og saae ham gaa eller løbe, paa en underlig snublende Maade, ligesom han var i Mørke, over Gaarden. Han havde sin svære, sølvskæftede Ridepidsk i Haanden. Han stilede over mod Ladeporten. — Men nu var Christian kommen ind i Stalden. Han lod Hestene løbe løse op i Baasene, smed noget Grønfoder for dem — og stod atter ude i Gaarden ved Stalddøren. — Gaarden var tom. — Christian stod et Øjeblik som lammet af Raadvildhed; han vidste ikke, hvorhen han skulde vende sig. Da saae han Grevinden træde ud paa Trappestenen ved Hoveddøren. „Den kære Madammen! — nej, hvor hun ser sær ud!“ — Hun vinkede ad ham, — hvad var det, hun sagde? Først da han var kommen helt hen til hende, hørte han det: „Greven — Greven!“ stønnede hun, som om hun var lige ved at miste Vejret. „Greven maa ikke være ene sammen med Magnus Jensen! Løb derover, Christian!“ — Saa greb hun for sig som i Svimmelhed og vendte sig om mod Døren. Mere saae Christian ikke; — han løb, alt hvad han kunde, ned mod Ladeporten.

— — — — — — — — — — — — — —

Da Grev Trolle fra Gaardens Sollys kom ind i den halvmørke Lade, overraskedes han ved, at dette Halvmørke havde en dyb, blodrød Farve: Kjøreloens Gulv, det store Ladetags Inderside, det høje Høstænge, som naaede op til de nedre Hanebjælker — alt havde det et taaget, mørkerødt Udseende. Da gik der en mægtig Standsning, en Modbølge — af Beslutning, syntes han — igjennem hans Sind, medens tillige en isnende Rædsel kom over ham: han vilde ikke være Morder, han vilde ikke styrte sin Hustru og sit Barn i Ødelæggelse; — men samtidig var han, til sin egen Forundring, naaet helt op paa de øverste Trin af den lange Stige, som førte fra Ladens Gulv op paa Høstænget. Og dérinde i Mørket stod Magnus Jensen.

„Er Du dér! er Du dér!“ skreg Greven ude af sig selv af Raseri og sprang ind paa Høstænget fra Stigen.

Magnus Jensen kastede sig fladt ned i Høet. Greven standsede; han kunde sletikke se den anden.

Han kunde selv ikke senere mindes, om det var kort eller længe, han stod saaledes, stirrende ind i Mørket og — vistnok — atter kjæmpende med sig selv.

Da lød det med Magnus Jensens klynkende Stemme — netop som fra En, der siger en tillært Løgn, hvis Virkning han ikke er sikker paa, men tværtimod ængstelig for —: „Hun *vilde* selv! hun *vilde* selv!“ — — I samme Nu foer Greven frem, holdende Ridepidsken med det tunge Metalskaft opad i sin Haand. — Naar han senere gjennemtænkte det, som nu paafulgte, forekom det ham, at han flere Gange huggede efter Magnus Jensens Hoved i Mørket uden at ramme, at denne ligeledes flere Gange foer op, tumlede tilbage, faldt og rejste

sig — under sin Flugt hurtigt nærmende sig til Hanebjælken, der dannede Randen af Høstænget ud mod Kjøreloen. Greven mindedes tilsidst at have skjelnet ham — mod den større Lysning i Kjøreloen — lænet bagover med Ryggen mod Bjælken. Da var Greven, rasende over hidtil at have fejlet ham — faret frem for at give ham det hævnende Hug, inden han forsvandt — — eller var det for selv at styrte ham ud over Høstængets Rand? — — det var han sommetider ved at tro. —

Da Grev Trolle bøjede sig udover Hanebjælken og saae ned, laa Magnus Jensen udstrakt paa Logulvet med Hovedet i en stor Blodpøl. — Christian Røgterdreng laa paa Knæ ved Siden af ham, holdende hans ene Haand mellem begge sine.

„Godt, at jeg ramte ham, inden han faldt," mumlede Greven flere Gange for sig selv, medens han steg ned fra Høstænget, „at han fik det, — — hvad han fortjente," — og disse halvhøjt mumlede Ord, som Greven senere tydelig mindedes, var for ham selv det stærkeste Bevis paa, at det ikke havde været hans Hensigt at styrte Magnus Jensen ned i Loen, medens de rigtignok tillige gjorde det ganske sikkert for ham, at det virkelig i Øjeblikket var hans Vilje at dræbe Magnus ved et Slag i Hovedet.

Han gik hen til Christian og befalede ham at lægge noget Hø under Magnus' Hoved, og lod saa Drengen gaa efter en Spand Vand ved Brønden. I de Øjeblikke, mens Drengen var borte, søgte han ivrig efter Spor af sit Slag paa Magnus' Pande — men da var det rigtignok allerede halvvejs med Ønsket om, at Hugget ikke maatte have ramt ham; at der intet Spor maatte være. Han var saa stærkt optagen af denne Søgen, at den Bevidsthed plud-

selig og som noget overraskende greb ham: at det var jo et Lig, han sad og famlede paa.

Saa veg alle andre Tanker af hans Sind, givende Plads for et eget stille Behag: at det Menneske ikke længer levede, som havde vovet at gribe efter hans Datter, hans Øjesten! — med frække Hænder.

Han lod Christian sætte Spanden ved den Dødes Side, og befalede ham saa straks at løbe ind i Borgestuen og hente Karlene herud. „Men ingen maa sige noget til Grevinden!“ raabte han efter Drengen.

Christian forsvandt igjen. Og medens nu Greven vadskede Blodet af den Dødes Hoved, stormede Tankerne med frygtelig Magt ind paa ham: hvordan det dog skulde gaa med hans syge Hustru! — Magnus Jensens Ansigt var næsten ukjendeligt, saa skrammet var det blevet — vistnok ved at falde mod nogle Jernbolte (hørende til en Arbejdsvogn), som laa paa Logulvet. I Haargrænsen ovenover Panden var et Hul, som saae ud til at være meget dybt. — Da slog det Greven med Vished, at *han* havde dræbt Magnus.

Greven rejste sig op: „Den liderlige, dovne Hund!“ mumlede han, — og havde ondt ved at holde sig fra at give den døde, kjødrige Krop et foragteligt Spark med Foden. Den laa saa mageligt henslængt dér paa Logulvet; og Greven knyttede Hænderne, harmfuld ved den Tanke, at denne forkjælede, dumme Drivert, hvis eneste Livlighed havde været hans Kjønsdrift, skulde kunne bringe Ulykke over *Mennesker*.

Han hørte den klaprende, ramlende Lyd af mange Træsko ude paa Stenbroen i Gaarden. Atter grebes han af den angstfulde Tanke paa sin Hustru, — og han saae sig uvilkaarlig om efter Ridepidsken,

paa hvilken der sikkert maatte være Blodpletter; han syntes, han havde kastet den fra sig ved Foden af Stigen. — Den var der ikke. — I det samme kom Christian styrtende ind i Kjøreloen, en Snes Alen foran de Andre. Idet han gik hen til Liget forbi Greven, hviskede han til denne saa angst, som om det kunde været ham selv, der havde begaaet Drabet: „Siig inden Ting, Hr. Greve, — A har skjult den — aa, siig ingen Ting til de andre!"

To Secunder efter kom de ind, godt en halv Snes Mennesker, nogle endnu tyggende paa Melmaden. En gammel Høstkone stillede sig straks op i Ladeporten og slog atter og atter begge sine Hænder mod sine Laar under en uafbrudt Hylen.

„Ih, men tu hvordan er han endda kommen saadan af Sted, det sølle Spøgels'," sagde Jens Tærsker og tørrede sine Hænder paa Bukserne for at være rede til at tage fat med fornøden Renlighed.

„Spring over i Stalden, Jens, og hent et Par Hestedækkener!" commanderede Greven.

Jens løb.

„Greven kaldte paa Magnus," sagde Christian til de Omstaaende med skjælvende, men høj Stemme, „og saa blev han vistnok bange, og saa vilde han kravle ned ad Forsiden paa Høstænget, men saa faldt han. Det var, da Greven gik op ad Stigen."

„Hvorfor var han bange for Greven?" var der een, der hviskede til Christian.

„Det veed A ikke," svarede denne. —

„Bred nu Dæknet ud her paa Gulvet," sagde Greven til Jens, som var kommen tilbage, „og tag saa fire Mand ved ham og læg ham derpaa."

Tavse og forsigtige tog Karlene fat og udførte Ordren.

„Og læg saa det andet Dækken over ham, og

bær ham lige om i Kroen. — Du følger med, Christian, og hvis hans Forældre ikke skulde være hjemme, saa faar Du at vide, hvor de er, og melder dem, at deres Søn er død."

„Hys, hys, siig endda ikke, at han er død", var der nogle, der hviskede, „det kan jo være, at der er Liv i ham endnu."

„Og I andre spænder straks for min Vogn, og Anders Fynbo kjører til Torup efter Lægen. Du kjører ham lige til Kroen, Anders. — Jeg gaar ind for at melde dette til Grevinden. Hun er syg." Dermed gik Greven.

Straks han var borte, omringede de Ledige Christian og gjorde ham en Uendelighed af Spørgsmaal: hvor han selv havde staaet, da Magnus faldt ned; hvad der var i Vejen, siden Greven var vred paa Magnus; hvor højt Greven havde været oppe paa Stigen, da Ulykken skete. — Christian viste en halv Snes Trin tilvejrs. Drengen hørte sig selv svare paa alle disse Spørgsmaal, som om det var en helt anden, der talte. — Saa fulgte da endelig hele Flokken ud med Liget, ivrige efter at komme om i Byen og fortælle Nyheden.

Kun Christian blev et Øjeblik tilbage. Og da han troede sig sikker, gik han hen til det store Vandtrug ved Brønden, bøjede sig ned og tog Grevens Ridepidsk op fra dets Bund. Skjønt den havde ligget i Vandet, sad der endnu paa Haandtagets skarpe Kant lidt Rødt, som Christian forsigtig viskede af. „Aa, saa *er* det Greven, der har knust Panden paa ham," stønnede han. Saa skjulte han Pidsken under sin Vest og bar den ind i Kostalden. Et Øjeblik efter var han paa Vej om til Kroen. Han ønskede saa inderligt, at han blot lige en Vending kunde have løbet op i Præstegaarden

og talt med den gamle Præst, eller over til sin Moder i Østerbyen.

Samme Eftermiddag var der, som før nævnt, Fødselsdagsgilde omme hos Sognefogden, Hans Peter Andersen. Der var en hel Del Mennesker fra Brindsted By samlede i hans Hus, og gruppevis og halvhviskende gik Samtalen ret livlig, ledsaget af undertrykt Fnisen og af kritiske Øjekast fra en Gruppe til en anden. I den ene Gruppe førtes Conversationen nemlig udelukkende paa den anden Gruppes Bekostning, hvad naturligvis meddelte den selskabelige Luft ved en saadan Brindstedsk Sammenkomst en vis Electricitet eller livfuld Uro. — Sognefogden gik altid paa sin Fødselsdag noget stille og ligesom vemodig omkring. Han kunde aldrig paa denne Dag lade være at tænke paa de mange *andre* Lejligheder, da han, efter sit eget Skjøn, *burde* være bleven hædret af sine Medborgere, men det ikke var skeet; og saa blev der for ham selv noget underlig rørende fattigt ved denne Fest, hans egen Fødselsdag, som han selv bekostede og indbød til, — jo, for *saa* kunde de komme alle de mange, som ellers altid lod sig Lejligheden gaa forbi til at vise ham den Hyldest, han paa saa mange Maader havde gjort sig fortjent til — — Og ovre i den Gruppe dér ved Vinduerne, dér var han nu tilmed vis paa, at de sad ligefrem og gjorde Nar ad ham i hans eget Hus, og mens de drak hans Kones Kaffe. — Han var, som sagt, i det hele tavs og vemodig. Den eneste, som kunde gjøre ham livlig paa hans Fødselsdag, var Væver Christoffersen — for *han* kunde gjøre

ham *vred.* Denne tykke Person havde vistnok opdaget, at Sognefogden var forholdsvis let at *trykke* ved denne Lejlighed, og han kunde finde paa at bralre op og gjøre sig vigtig i Sognefogdens egne Stuer paa en Maade, der i høj Grad irriterede denne. Væver Christoffersen blev dog altid indbuden, ligesom ogsaa Kjøbmand Hansen og hans Kone, med hendes Parti derovre ved Vinduerne; som Konge i Brindsted (bortseet fra Greven), vilde Sognefogden ikke lade de Mennesker komme helt udenfor sin Kreds, sin Rækkevidde, sit Rige. Hans Fødselsdagsgilde var i al Beskedenhed noget af en Reception, en Cour, han gav. — — Idag fik dog efterhaanden Samtalen en mindre gruppevis, mere almindelig Character. Det var jo saa kort siden, hint mærkelige, om end saa resultatløse, Møde i Højskolesagen havde været, og man skulde jo til det imorgen igjen, saa Talen kom efterhaanden meget naturligt derhen paa.

Der var en lille, tyk Boelsmandskone, Lars Pindborgs Maren, som altid havde for Skik ligesom ved et Par kluntede Hop at sætte midt ud i de vanskeligste Udtalelser, hvor hun saa gjerne gik fast, omgiven paa alle Kanter af en Gyngegrund af kritisk Tavshed i Selskabet. Hun saae sig nu om, ligesom man gjør, naar man vil tage Tilløb til et Spring, og sagde: „Ja, hvorfor kan vi nu ikke ogsaa *dele* med hverandre allesammen og leve af Guds Naade. A synes, det var saa skjønt og ædelt."

Tavshed.

„Ja, var det da ikke ædelt?"

Tavshed.

Maren vender sig raadvild til en skikkelig, mager Kone, som *altid* er tavs i Selskab, og siger: „Ja-

men det var vi da ogsaa allesammen enige om igaar paa Mødet. Og det siger Jesus jo ogsaa."

Den magre Kone tørrer sin Næse med sit sammenfoldede Lommetørklæde, klapper Maren paa Haanden og hvisker forlegent: „Jo, det er saamænd sandt nok, Maren Pindborg."

Henne fra Gruppen ved Vinduerne høres Fru Hansen, der er berømt og frygtet for sin Kritiskhed, sige halvhøjt: „Det kommer saa meget an paa, hvem det er, der opfordrer til at *dele.*"

En anden Kone svarer hende: „Ja, Lars Pindborgs kunde vist nok staa sig ved det."

Dette giver mellem nogle Koner — udenfor Samtalens egentlige Hovedscene — Anledning til en intim Undersøgelse og Drøftelse af, hvordan i Grunden Lars Pindborgs øconomisk sidder i det. —

Kjøbmandens Kone har imidlertid modtaget et bebrejdende Blik fra Pastor Jensen for sin ukjærlige Udtalelse, og da hun nu tillige veed med sig selv, at hun er en underlig sammensat Natur, og selv føler, at hun lider under alle et overcultiveret Stemningsmenneskes Vanskeligheder, saa slaar hun brat om og udbryder: „Aa ja! — men hvorfor *kan* vi ikke ogsaa? — Kan vi ikke, Pastor Jensen? — Nu straks! — Alle blive Et, eet stort Kjærlighedssamfund!"

Alle Kvindernes Øjne blev selvfølgelig vaade ved disse Ord, og de fleste Lommetørklæder kom frem. Man følte sig i Øjeblikket virkelig temmelig begejstret og kjærlig og saae beundrende paa Fru Hansen, thi alle fornam ved sig selv, at kun hun havde Dristighed og Evne til at sige saa stærke Ting. — Hun var selv bleven meget bevæget ved sine Ord. — Pastor Jensen saae varmt frem for sig under sine sokratiske Øjenbryn, og sagde stille:

„Mærker I den nye Tid? Mærker I, at noget er i Færd med at *fødes*?“

Der var en ny Gjæst i Færd med at træde ind i Stuen. Væver Christoffersens tykke Mave saaes i Døraabningen. Hans Ansigt var noget blegt og hans Blik lidt uroligt, men han smilede og gik rundt for at byde alle de Tilstedeværende Haanden.

Sognefogdens Ro var nu til Ende. Han havde hidtil hvilet ret behageligt i sin vemodige Fødselsdagsstemning; men han kunde ikke finde sig i, at Væver Christoffersen — hvad han sikkert havde til Hensigt — skulde opkaste sig til Leder af Samtalen og gjøre ham selv til Nummer Nix paa denne Dag, som jo dog selv hans værste Fjender og Misundere maatte erkjende var *hans* Fødselsdag og ingen andens — her i Brindsted i det mindste. — For at tage Tyren ved Hornene indledede han straks selv en privat Samtale med Væveren om communale Anliggender — saa kunde han da ingen selskabelige Erobringer gjøre i den Tid. Men Væveren fulgte kun smaat med. Han stod og havde sin Opmærksomhed lige saa meget henvendt paa Samtalen imellem de andre Gjæster; men syntes i det hele temmelig adspredt.

„Det, som gjorde, at Øjnene før blev duggede hos os allesammen,“ hørte han Pastor Jensen sige, „da Fru Hansen udtalte disse frejdige, hjertevarme Ord: *Kan vi ikke?* — hvad! — *Kan vi ikke alle blive eet stort Kjærlighedssamfund?* — var det ikke netop dette, at vi følte: hér er det Vidunderlige! Følte vi ikke alle ligesom en Beklemmelse om Hjertet?“ — —

„Jo, A blev da saa sær,“ hviskede Lars Pindborgs Maren og trykkede Haanden fast ind imellem Mave og Bryst.

— „Ja, men det er Beklemmelsen overfor det Umulige, det er Følelsen af, at nu stunder Sommeren til, den herlige Tid, som skal gjøre det Umulige muligt."

Flere af Konerne snøftede nu lydeligt. Og Fru Hansen udbrød grædende: „Aa, jeg føler mig saa frigjort — fra min kolde Kritik, mine Kundskaber, min Dannelse — jeg føler mig løst fra mig selv og min Daarlighed." —

„Saadanne Dage skal vi have mange af, kjære Venner — med hinanden," sagde Pastor Jensen. „Og for Gud er intet umuligt. Det skal gaa saa let, saa let med at faa Værket gjennemført. Troer I ikke ogsaa, at Grev Trolle, naar han fornemmer den Kjærlighed, den Hjertevarme, som er i vort Samfund, — saa vil han helt slutte sig til os, — for ham kan og vil vi sletikke undvære, — og saa vil han hjælpe af fulde Hænder, give, som vi alle vil give; saa vil al Smaalighed forsvinde, og den nye Dag straale over Jorden. — Nu er jeg færdig."

Han følte sig selv ilde berørt af disse allersidste Ord, hvormed han plejede at slutte sine Taler. Dette var jo dog ingen Tale. „Lad os synge: Kjærlighed fra Gud springer lige ud som en Kilde klar og ren" — sagde han, og alle istemmede saa denne Salme.

Undtagen Væver Christoffersen.

Sognefogden havde et Øjeblik sluppet ham, da han jo dog ingen Ulykker kunde gjøre, saalænge Sangen varede. Væveren havde saa sat sig ned paa en Stol i den af fede Folk yndede Stilling: skrævende Ben, Overkroppen fremadbøjet, Albuerne udad til Siden, og Hænderne med udspilede Fingre støttende paa Laarene. Han vuggede urolig frem og tilbage, og Udtrykket i hans Ansigt skiftede

hurtigt og paafaldende: snart var det smilende polidsk, snart strængt alvorligt, snart pinlig bekymret, saa atter smilende, saa ængsteligt —

Han sad nemlig og prøvede for sig selv de forskjellige Stilarter, hvori hans Beretning om Hændelsen i Faarehuset kunde gives, og han kunde ikke ret blive enig med sig selv, hvilken han skulde vælge.

Efter Sangens Slutning indtraadte der en lille Pause, som lagde et vist indvendigt Pres paa Væveren; han skjød Øjenbrynene til Vejrs og begyndte: „A har noget alvorligt at meddele, A maa lægge Beslag paa Opmærksomheden.“

Sognefogden sendte ham bagfra et rasende Blik. „A troer, min Kone har Din Kaffe færdig, Jens Christoffersen, vil Du ikke drikke den først?“ sagde han.

„Det er noget meget alvorligt, lad os se at tage det med — — æh“ —

„Alvorlighed,“ sagde den vittige Fru Hansen, der hellerikke kunde døje Væverens Vigtighed.

„Naar man bliver budt Kaffe af sin Vært, saa plejer man at sige Tak. Man plejer ogsaa at ønske ham til Lykke, naar det er hans Fødselsdag — og det er det idag,“ sagde Sognefogden. Hans Stemme lød hovedsagelig vred, men havde tillige en grædende Biklang.

Væveren gratulerede og gjorde Undskyldning paa en saa adspredt og virkelig fraværende Maade, saa Selskabet pludselig fik den største Interesse for, hvad det var, der kunde optage ham saa stærkt.

„Men saa siig det dog, Menneske!“ raabte Fru Hansen, „ellers dør vi jo af Spænding.“

„A var ude i Østermosen i Dag for at flytte mine Faar“ —

„Dine Faar!“ raabte Sognefogden forbitret, „alle Faarene gaar jo løse i denne Tid i Østermosen!“

„Tys, tys! Kjære Andersen!“ sagde Pastor Jensen, „lad os høre“ —

Sognefogden bed sig i Underlæben.

„Saa er A inde i Faarehuset derude for at tage mig min Middagssøvn; og A havde maaske sovet et bitte Kvarter, saa vaagner A ved, at A hører en Cycle ringe udenfor Huset, og lidt efter saa kommer Comtesse Camilla og saa Magnus ind ad Døren; og A kan jo ikke begribe dethér, A bliver liggende lige saa stille i Halmen der inderst inde i Huset, A vilde jo se, hvad det skulde betyde, at de kom dér med hinanden.“

Væveren løftede Ansigtet og saae sig rundt i Kredsen. Øjnene var ved at springe ud af Hovedet paa samtlige Koner; Pastor Jensen havde faaet Haanden paa monradsk Vis op under sit Overskjæg og lyttede spændt. Kun Sognefogden stod og saae ligegyldig ud ad et Vindue.

„Ja, det saae sært ud. Det saae galt ud,“ fortsatte Væveren. „De staar og snakker Kjærestsnak og jo haandterer hinanden, og saa paa een Gang puffer Magnus hende da om paa Gulvet — saadan jo i Kjælenhed — og springer hen for at sætte Haspen paa Døren og lukke den indvendig fra. Men lige i det samme faar hun Øje paa mig, og saa bliver hun jo, som hun var rent forstyrret; hun springer op og staar og ryster, saa hvid i Ansigtet som et Lagen, og saa farer hun ud forbi Magnus, ud ad Døren. — Ja, det er ikke Spøg, dettehér. A troer nok, det fortjener Alles Opmærksomhed.“

„Det er jo forfærdeligt,“ slap det ud af Pastor

Jensen, som straks var klar over det væsentlige i Sagens sande Sammenhæng.

Hans Kone havde rejst sig, havde tabt sin Mandfolkestrømpe og stod krumbøjet og stiv paa Gulvet i den Krog af Stuen, hvor hun havde Plads. Ikke en Strikkepind rørte sig mere i hele Selskabet, og selv Sognefogden stod opmærksomt lyttende, skjønt stadig med bortvendt Ansigt.

„Ja, A taler jo saa Magnus til, ligesom A kan være hans Fader, for A holder meget af Magnus, og A siger jo, at det er ikke noget, der ligner noget, saadant noget — overfor Gud i Himlen. A taler ham jo alvorlig til. Men da A saa har faaet ham blød og god, saa siger A og giver ham det bedste Raad, A veed: at nu kan han vente sig en ordentlig Dragt Prygl af Greven“ —

„Hvad er det for noget Snak, Christoffersen,“ raabte Fru Hansen; „vil Comtessen være Kjærest med Magnus, saa kan Greven da ikke straffe *ham* derfor; og saa siger hun da i hvert Fald ingen Ting om Sagen.“

„Jo, hun *har* sagt det.“

„Saa er der ogsaa noget forkeert ved Deres Fortælling, Christoffersen!“ — Fru Hansens Øjne skinnede af Mistro og inquisitorisk Iver.

Væveren følte sig som en Kudsk, der i Mørke aner, at han er kommen af Sporet, men ikke kan standse Hestenes Fart.

„Har hun sagt det?“ lød det fra alle Sider, „veed Du det, Jens Christoffersen?“

„Ja, A veed jo det hele, og A fortæller ikke noget forkeert. Nu skal I høre videre.“

Sognefogden vendte sig om.

„Greven vil ganske privat og under Haanden give Dig en Dragt Prygl, siger A, Magnus; men

dem skal Du tage i Guds Navn og takke til, — saa bliver det ikke til mere, siger A."

„Ja, naturligvis," sagde Pastor Jensen og spændte sin højre Pegefinger op over Kinden.

„Hvor er Magnus henne?" lød det med Fru Jensens klynkende, sprukne Gammelkone-Stemme. Hun var ligesaa lidt som hendes Mand i Tvivl om den virkelige Fordeling af Skyld og Uskyld.

„Han er i Høgulvet," sagde Væveren, „de kjører jo Hø ind paa Gaarden i Eftermiddag."

„Hvor er Greven?"

„Ja, han er vist kommen hjem nu. Han har været kjørende til Kjøbstaden."

„Aa Gud, aa Gud! han slaar ham da ikke fordærvet?" sagde hun og trippede af Ængstelse paa Gulvet, hvor hun stod.

„Ti nu stille, Leopoldine!" bad hendes Mand; „har De mere at meddele, Væver Christoffersen? — for ellers vil jeg gjerne sige et Par Ord. Vi kan have godt af at tænke over dette."

„Jo, fortæl, Jens! var der mere endnu?" sagde Lars Pindborgs Maren med ganske naiv og usminket Nysgjerrighed.

„Ja, saa var der jo Cyclen, — naa ja, hun kom jo ridende paa sin Cycle — men det er nu ogsaa det samme. Men — æh — saa da Magnus er gaaet, saa gaar A ind i Faarehuset igjen, og saa ligger A og tænker, — men saa tænker A, at det var vist det bedste, at A gik lige til Gaarden og fortæller det hele, for A syntes, at Forældrene skulde lige godt have det at vide af en paalidelig Mand, ellers vidste man jo ikke, hvordan de Unge kunde lave det omkring" —

„Men hvordan turde Du endda, Jens?" sagde Maren.

„Ja, A tænkte saamænd ogsaa paa Bjørnsons Ord: „Vær glad, naar Fanen vajer — og — den Mand, Gud sætter ene, han selv er mere nær“ — og det fik A nu ogsaa at føle, for nu skal I høre videre, nu kommer det allerværste. Se, A kommer saa ind paa Gaarden, og Greven var jo ikke hjemme, men A gaar saa ind da ad den store Dør, og ligesom A linder ved Døren ind til Dagligstuen — eller da Vinterstuen, vi kalder den — saa sidder Madammen der og Comtessen, men hun ryger ud af Stuen, ligesaa hurtig hun kan, og saa siger Madammen: „Men Væver Christoffersen! havde De da virkelig aftalt det med Magnus Jensen?“ Ja, A bliver jo saadan lige te A ryster, og saa siger A: Nej, hold nu lidt, bitte Madammen, siger A, nej, det havde A dog ikke troet, te Væver Christoffersen — og som A nu kunde sige det, og A fortæller hende jo saa det hele, hvordan det var virkelig gaaet til. Men hun vilde jo ikke tro mig for aldrig dét. „Gaa Deres Vej, Menneske!“ siger hun, og hun var jo lige ved at besvime. Og saa gik A min Vej. Ja, det seer alvorlig ud, det gjør det. Havde A dog aldrig lagt mig til at sove i det Faarehus, for det er dog forskrækkeligt, at man ligger saadan og hviler sig, saa uskyldig som dértil, og saa kommer saadan noget væltende ind ad Døren til En.“

„Aa, han slaar ham ihjel, Jensen, han slaar ham ihjel,“ jamrede Magnus' Moder. „Har De ikke siden seet ham, Christoffersen?“

Denne vilde til at svare; men Pastor Jensen sagde: „Nu lader vi dette ligge, Leopoldine. Magnus er i Guds Haand, der er vi alle. Lad mig nu sige et Par Ord, som vi kan trænge til at høre i disse bevægede Øjeblikke. Der er en god Mand, der har

skrevet: „Det Gode hos et Christenmenneske lægger sig tydeligst for Dagen i den Maade, hvorpaa han hører *ondt Nyt* om en Medchristen.“ Det er jeg saa glad ved, dette: at jeg synes, vi har alle sammen taget dette saa *godt* og *stille.* Vi glædede os før over Fru Hansens varme, begejstrede Ord om Kjærligheden, Samfundsfølelsen; vi fornam deri ligesom Vingeslaget af den nye Tid. — Ja, — men jeg er ligesaa glad over den Maade, hvorpaa vi allesammen, smaa som store, har kunnet tage imod dette *„onde Nyt“*. Saa *godt* og saa *stille.* Denne *gode Stilhed* — den hører ogsaa den nye Tid til. — Saa siger den samme gode Mand, jeg før nævnte: „Ingen tør saaledes erkjende Synden for Synd, som vi Christne; ingen tør saaledes erkjende sig selv som Syndere; ingen tør saaledes ærlig *vise sig*, som de er.“ Det er yndige Ord, især i et Christenmenneskes egen Mund. Den Mand, der siger dem, har, ligesom vi, opgivet at vinde Anseelse i Menneskers Øjne; han maa, ligesom jeg, have følt, at *Sandhed — Sandhed!* er dyrebarere end al jordisk Sikrelse af gode Dage. Ja, for dét er netop Sagen; vi Christne tør bekjende vor Synd, selv om vi derved kunde frygte at miste baade Gods og Navn. Og her vil jeg da ærlig og uforbeholden bekjende det; *Magnus er sandselig,* — det har han efter sin Moder. *Hun er forfærdelig sandselig!*“

Adskillige forskrækkede Øjne vendte sig imod Fru Jensens lille visne, forslidte Skikkelse; men Sognefogden maatte, trods sin Fornærmethed, bide sig i Tungen for at tvinge sig til Alvor.

„Ja, nu har jeg sagt det. Saa ikke mere om dét!“ fortsatte Pastor Jensen. „Og forøvrigt — forøvrigt — forøvrigt gjælder det: vi skal ikke

sætte os op imod Fornærmeren! Jeg er glad ved, at Væver Christoffersen straks har følt det samme. Magnus skal tage imod den Tugtelse, som Greven maaske vil give ham. Hvem veed, Magnus kan maaske ved sin Lidelse komme til at tjene vor store Sag i Brindsted. Alt sligt i Guds Haand! — Naar nu bare ikke Comtesse Camilla vil fralægge sig Vilje og Delagtighed, saa det kom til at se ud som Vold fra Magnus' Side" —

„Jamen det vil hun," sagde Væveren.

„Har De hørt hende sige det?"

„Nej, men A saae det jo lige saa tydelig med mine egne Øjne — det kunde A da virkelig ikke tage fejl ad" —

„Hvad saae De det paa?" afbrød Fru Hansen ham. „Paa dét, at hun ikke vilde være i Stue sammen med Dem? — det var da sandelig ikke" —

„Aa nej, han mener i Faarehuset!" raabte Fru Jensen. „Aa, Christoffersen! hvorfor hjalp De hende da ikke, saasnart De saae dem, og jog Magnus bort" — —

„Nej, nej, nej!" — skreg Væveren fortvivlet, men kunde ikke sige mere, — — han følte, at han var ved at vælte. Hans Tanker lød imod hinanden, og stod saa nogle Øjeblikke helt stille. Sveden haglede ned ad ham, og han snappede efter Vejret.

„Det passer sletikke, hvad De fortæller os," sagde Fru Hansen; „Comtesse Camilla afskyer jo ligefrem den unge Jensen; det veed jeg fra Else Kundbjerg og mange Andre." Fru Hansen lo til Sognefogden, hvis Øjne lyste stille skadefro.

„Aa, De skulde jo have kyst ham bort lige straks," klynkede Fru Jensen sagte.

„Nu tier Du stille, Leopoldine, eller ogsaa gaaer

Din Vej," raabte Pastor Jensen i en mildest talt barsk Tone.

„Nej, nej — — Fru Jensen!" stammede Væveren, idet han tørrede Sveden af Panden, „A siger, A saae det med mine egne Øjne; A kunde jo se det inde i Vinterstuen paa dem begge to, at Datteren vilde ikke være ved det. Madammen blev jo li'saa rasendes, da A fortalte hende, at det tog sig ud for mig, ligesom Comtessen og Magnus var enige nok, og at derfor var det, at A laa og lurede en lille Tid, inden A vilde gribe ind."

Men nu var Lars Pindborgs Maren bleven overbevist om Sammenhængen: „Aa, Sludder og Løgn, bitte Jens! — vilde Du ikke gribe i en stor L—! Nej, Din gamle Svinhund skulde have at se, hvordan den Komedie kunde gaa til, og saa laa Du og lurede og vilde ikke hjælpe Barnet. Jo, det er tydeligt nok!"

Sognefogden skrubgrinede henne i et Hjørne af Stuen, og Fru Hansen bed paa sit Lommetørklæde. — Pastor Jensen vilde sige noget, men Væveren greb selv Ordet: „Det kan A ikke tage imod, Maren Pindborg! Nej, der er ikke Tale om dét: A hverken kan eller vil tage imod saadanne Udtalelser, for det er en Fornærmelse mod mig personlig, og det er en Mistænkeliggjørelse af mig under de givne Forhold, — og det kan A ikke finde mig i. Nej, Maren, det skal Du vide, at saadanne nogle Ord kan en hvilkensomhelst hæderlig Mand ikke høre udtale om sig selv, uden at saa maa A straks og paa det bestemteste nedlægge en formelig Protest derimod."

Maren var bleven mere og mere ængstelig for de svære Følger, som hendes Ord syntes at kunne faa. „Ja, — men saa tager A det i mig igjen,

Jens," sagde hun, „for det var ikke min Mening, at A vilde lave saadant et Væsen. Men saa skal Du ogsaa lade mig være i Fred, for A kunde ikke vide, at det kunde blive til saa meget, for saa vilde A jo aldrig have kommen Dig paatværs med det."

„Jeg tænker, vi kan lade dette ligge," sagde Pastor Jensen. „Imidlertid er der dog eet, som maa erindres: Enhver, som i denne Sag nærer eller ytrer Mistillid til vor kjære Jens Christoffersen, truer hele Stillingen her i Brindsted med Fordærvelse. Vi har jo dog ingen virkelig Grund til at tvivle, og vi *maa* ikke tvivle om, at han har Ret, naar han siger, at — at der var ikke Tale om Vold, men at det var Ungdoms-Ubesindighed saavel fra den unge Kvindes som fra den unge Mands Side. Kjære Venner, der er dog noget, som maa være os højere end smaaligt personligt Nag og Uvilje" — her kastede han et Blik til Sognefogden og lod det prøvende glide hen over Forsamlingen til Fru Hansen — „og det er den store fælles Sag, at vi kan staa sammen, Skulder mod Skulder, for at bære den frem i Dagen ny. Nu er jeg — hm" —

Under Slutningen af Jensens Udtalelser var fleres spændte Opmærksomhed bleven rettet mod Døren, ad hvilken Christian Røgterdreng var traadt ind. Den stod dér saa fast paa sine brune Ben, hans lille tætbyggede Krop, mens Ansigtet saae ganske forstyrret ud. — Han stod og gispede og stammede noget til Sognefogden, som bøjede sig ned over ham men havde ondt ved at høre. Pludselig rettede Sognefogden sig op og raabte: *Magnus Jensen er død,* siger Drengen hér!"

Christian saae i et kort Glimt hele Selskabet

paa een Gang ligesom synke ned eller synke tilbage, syntes han; i næste Øjeblik saae han kun — lige foran sig — Fru Jensens gamle Ansigt, der trak sig sammen i en uendelig Mængde Rynker, idet Taarerne piblede hende ud af Øjnene. Hun stod med begge sine Arme om hans Hals og hviskede Gang paa Gang: „Er han helt død, lille Christian? aa, lille Christian, er han helt død?“ — Det løb rundt for Christian, og han kom til at tænke paa Ting, som sletikke havde noget med Sagen at gjøre; det faldt ham ind, hvor dén gamle Kone dog vist havde grædt tit, for det var saa tydeligt, at alle disse Rynker i det gamle Ansigt, han saae lige ind i, — de var komne som forslidte Læg af at sammenfolde Ansigtet i Graad saa mange Gange i saa mange Aar. — „Var Greven meget vred, lille Christian? døde han straks, den stakkels Dreng?“

„Ja,“ sagde Christian, men blev i det samme bange for, at han havde røbet noget, og blev yderligere forskrækket, da han hørte en Kone (Maren Pindborg) sige højt: „Aah Herre Jøsses! saa har Greven rent slaaet ham ihjel. Sikken Elendighed dér endda bliver!“

„Hys!“ hørte han Fru Hansen svare, „siig dog ikke saadant noget, Maren!“

„Jamen, tu hvem skulde det ellers være?“

„Nej, nej, nej,“ raabte Christian, „Greven havde ingen Ting med dét at gjøre.“

„Hvor skete det?“ tog nu Pastor Jensen Ordet, bleg men dog fuldkommen behersket.

„Hvor er han?“ hviskede Fru Jensen.

„Karlene har baaret ham om i Kroen.“

Fru Jensen skyndte sig ud ad Døren.

„Hvor skete det?“ gjentog Pastor Jensen.

„Ude i Laden, Magnus faldt ned i Kjøreloen fra Høstænget.“

„Var det Greven, der voldte det? Slog han Magnus, eller forskrækkede han ham? Skjændte han paa ham? Kaldte han paa ham?“

Christian blev saa angst for at komme til at tillægge Greven nogensomhelst Andel, saa han sagde: „Nej, Greven kaldte sletikke paa ham, men han saae Greven komme ind ad Porten, og saa faldt han ned.“

„Hvad er det for noget Snak, Christian,“ sagde Sognefogden, „hvor var han da paa Høgulvet, siden han saadan kunde falde ned?“

Christian var ved at sprænge baade sin Erindring og sin Forstand. Han kunde ikke nøjagtig huske, hvad han havde sagt til Karlene i Laden, og han vidste ikke, hvad han skulde finde paa at sige nu. — „Han sad og vippede paa Hanebjælken, da Greven kom ind ad Porten, og saa faldt han ned,“ stammede han grædende.

„Var der ingen Andre til Stede endsom Du og Greven, da det skete?“ spurgte Sognefogden.

„Nej.“

Der blev en Pause, i hvilken Pastor Jensen og Sognefogden i Tavshed vekslede Øjekast.

„Men A skulde lige straks komme hjem igjen,“ sagde Christian, „for A skulde tage imod Hestene, naar Vognen kommer med Doktoren.“

„Aa, det kan de andre Karle vel nok gjøre,“ sagde Sognefogden; men Christian var allerede halvvejs ude af Døren, og Sognefogden lod ham, med Bønders sædvanlige Mangel paa øjeblikkelig Beslutsomhed, løbe.

„Ja, A skulde nu egentlig have holdt ham til-

bage," bemærkede han; „for det kunde A jo i min Egenskab af Øvrighedsperson saa godt gjøre."

„Aa," tog Pastor Jensen Ordet og gjorde en Drejning mod hele Forsamlingen, „mon ikke alle Gjæsterne kunde have Lyst og Trang til at gaa om i Kroen et Øjeblik og søge at trøste min ulykkelige Hustru og se en sidste Gang mit stakkels døde Barn. Der er noget, jeg gjerne vil tale med Sognefogden om her i Enrum."

Hurtigt rejste alle sig og gik; Tilbøjeligheden havde i Forvejen været stærkt delt imellem at *blive* og høre eller at *gaa* og se.

Kun Væver Christoffersen, som ogsaa havde rejst sig, blev staaende i Nærheden af Pastor Jensen.

„Her er det kun Øvrighedspersonen og den Forulykkedes Fader," sagde Sognefogden, „som ønsker at tale sammen i Enrum."

Saa gik ogsaa Væveren.

„Lad os være ærlige, Pastor Jensen! De er vis i Deres Sag!" sagde Sognefogden, da de var ene.

„Ja, hvad mener De, kjære Andersen?"

„A mener, det forholder sig, som — Maren Pindborg før sagde."

„Kjære Andersen! lad os tage os i Agt for at dømme, og lad os ikke svigte Jesu Ord: vi *maa*, vi *maa* ikke gjengjælde Ondt med Ondt."

„A maa som den lokale Øvrighed, der har at varetage det Fornødne her paa Stedet, forlange Rettens absolute Gænge. Greven har forhaanet agtede Mænd her i Byen med Øgenavne, som er ensbetydende med Injurier, og nu har han gjort yderligere Skridt til at synke den moralske Nivav."

„Husk paa, kjære Andersen, saasnart det bliver en offentlig Retssag, saa glider det hele ud af *vore* Hænder; og hvad vi kunde have ledet til det gode,

det gaar da, hvad Verden kalder Rettens Gang, det vil sige: Ondt kommer ud af Ondt. Tænk derimod, hvis det kunde knytte Greven uopløselig til os, hvis det kom til at staa saaledes for ham: min eneste Redning og min Sjæls Frelse er det nu at slutte mig fast og uforbeholdent til Pastor Jensen og hans Venner — ja, saa havde min stakkels Magnus ved sin Død udrettet mere, end alle vi levende formaaede."

Med et ubeskriveligt Smil saae Sognefogden op paa Pastor Jensen: „A kan nok — A kan ogsaa nok betragte Sagen under den Synsvinkel, — men hvilket som*), saa har vi for lidt at holde os til, vi maa have noget mere Bevis; A skal i Aften, naar det er bleven mørkt, gaa om paa Søttrup og tage Christian paa Sengen i Karlekamret, saa kan han følge med mig udenfor og lade sig forhøre af mig; det kan A som Øvrighedsperson godt forlange."

„Pas blot paa, kjære Andersen, at De ikke gjør for meget ud af det; for De kan ogsaa, netop som Øvrighedsperson, blande Dem saa stærkt ind i Sagen, saa De bliver nødt til at melde den, — og saa" —

„A skal nok" —

Sognefogden fik ikke udtalt, thi Døren blev reven op, og Jens Tærsker — Daglejeren fra Søttrup — traadte forpustet ind.

„A skulde bede Pastor Jensen fra Kjøbmandens Kone, om han vilde lige straks komme hjem i Kroen, for der var Liv endnu i Magnus, da vi bar ham derom" —

---

*) jydsk Vending: „i begge Tilfælde".

„Lever Magnus endnu?" raabte Pastor Jensen, gispende af Sindsbevægelse.

„A veed ikke, om han lever endnu, men han rørte sig to Gange, mens vi bar ham derom, og A troer ogsaa, han gav saadan et Spjat med det ene Ben, da vi lagde ham ned i Krostuen."

„Følg med, Andersen, vi maa øjeblikkelig derom. Aa, Herre Gud! Tænk, hvis han kunde sige noget endnu!"

De to Mænd fik deres Hatte paa og løb, alt hvad de kunde, — hen ad den solhede Landsbygade. Arbejdsmanden gik samme Vej i Skridtgang og betragtede dem begge bagfra.

Der var stor Forskjel paa deres Løb. Sognefogden kunde endnu, saa at sige, løbe Culturen af sig; han blev naturligere og kjønnere under Løbet; man kom uvilkaarlig til at tænke paa den Tid, da han endnu som Bondeknøs løb efter løse Faar og bissende Kalve. Han kunde virkelig endnu *bruge* sine Ben og sin Krop. Denne Evne havde Culturen derimod berøvet Pastor Jensen, uden at give ham den igjen i anden Omgang: som en opøvet, tillært Færdighed. Han løb i sin falmede Diplomatfrakke med de særeste, kantede Sprællemands- eller Nøddeknækkerbevægelser. — Jens Tærsker udtrykte noget derhen ad for sig selv, idet han mumlede: „Sognefogden træder endda godt nok paa Koderne, naar han løber; den anden fransker for meget." —

Inde i Krostuen var der fuldt af snakkende Mennesker, bl. a. Gjæsterne omme fra Sognefogdens.

„Hvor er min Søn og min Hustru?" sagde Pastor Jensen, da han traadte ind.

„Inde i Salen," blev der svaret.

„Er hun ene med Magnus?"

„Ja, hun vilde være alene."

„Lad mig ogsaa gaa ene derind."

Saasnart han havde lukket Døren efter sig, begyndte Snakken igjen at summe i Krostuen.

Sognefogdens Gjæster — særlig Kvinderne, for Væver Christoffersen var gaaet hjem — førte an og fortalte alt, hvad de havde hørt om Sagen. Og mærkværdigt nok — maaske for at der ikke i det tilstedeværende Publikums Øjne skulde falde for mørk en Skygge fra den Afdøde over paa hans Fader — var de nu alle blevne enige om at rakke Comtesse Camilla ned som den, der havde forført Magnus. Omme hos Sognefogdens var de dog alle som en blevne overbeviste om Comtessens Uskyld. Fru Hansen viste sin moderne, skjønliterære Belæsthed ved at erklære, at Comtesse Camilla var saa skrækkelig *hysterisk,* og forklarede i temmelig jordemoderlige Vendinger, hvad dét vilde sige. Og det var jo ikke saa sært: for Greven — aa, hvilken Ungdom havde han ikke haft! Og Grevinden — Madammen! — hendes Forfædre paa Søttrup havde da ogsaa været nogle forfærdelig sandselige Mennesker!

Efterhaanden som de kom dybere ind paa disse Undersøgelser, maatte de dog rykke nærmere og nærmere sammen og føre Samtalen hviskende; thi der var kommen Folk tilstede af de spotvis saakaldte „Stille" i Brindsted, Folk, som nok var bleven noget optagne af Jensens Theorier, men som dog holdt meget paa den gamle Præst, og som tillige fra gammel Tid havde været svorne Tilhængere af Grevinden og hendes Forældre paa Søttrup; og de var allerede bleven meget forargede over, hvad de *havde* hørt af Snakken blandt Sognefogdens Gjæster. — Disse rykkede altsaa nærmere

sammen; og denne mere fortrolige, lavmælte Samtale gav dem selv en glædelig og varm Fornemmelse af, at der var dog virkelig noget, der ligesom bandt dem sammen og skilte dem fra udenforstaaende. Fru Hansen følte saa tydeligt, at det ikke — som Pastor Castbierg sagde, og som hun ogsaa selv undertiden i sin Tvivlesyge havde frygtet — var bare Phantasteri med denne nye Tid, der skulde begynde, men at der virkelig var noget Nyt og Varmt i Færd med at fødes. — Hun blev dog ikke ret længe ved at være den, som hér førte Ordet; thi Else Kundbjerg, forbi hvis Hus man var passeret med Magnus, da han blev baaren om i Kroen, havde straks fulgt efter og sad nu dér og kunde fortælle — ikke blot om de „Spjat“ med Benene, som Magnus havde gjort undervejs til Kroen, — men om Comtesse Camilla, helt fra hun var spæd af, for Else var jo kommen paa Gaarden i alle de Aar hver evige, eneste Dag. Og hun fortalte om Comtessens Blegsot og andre Sygeligheder i Opvæksten; og da dét ikke var rigtig interessant, og Else ganske manglede Evnen til at skjelne mellem Sandhed og Løgn, saa lavede hun en hel Del til, som virkelig havde megen Interesse. — Og Madammens Sygdom! hvad var det egentlig for en Sygdom? Det kjendte hun jo ogsaa meget nøje.

En Ting var der, som man kun meget forsigtig rørte ved, — for man vilde jo da ikke i Forlegenhed —: det var Grevens formodede Skyld i Magnus' Død.

Efter nogen Tids Forløb kom Pastor Jensen ind i Skjænkestuen igjen.

„Nu er det forbi,“ sagde han og skjulte sit Ansigt i sine Hænder. — Lidt efter tog han dem fra,

saae sig om i Forsamlingen og sagde: „Min Kone meddelte mig, at der var en af de tilstedeværende Damer, som havde set Magnus, da han blev baaren ind i Salen, og som da havde ytret, at hans Øjne var brustne. Hvem var det?“

„Ja, A er nu ingen Dame,“ sagde Maren Pindborg, „men det var mig. Og det var ogsaa sandt, for de *var* brustne.“

„Det maa være en Fejltagelse, kjære Maren, for baade mener min Kone bestemt at have hørt ham hviske noget, efter at I andre var gaaet; og jeg synes ogsaa, han udtalte ganske sagte nogle faa Stavelser, idet han nu for et Øjeblik siden drog sit sidste Suk.“

„Ih, men Jøsses! hvad sagde han da?“ spurgte Maren Pindborg forskrækket.

„Ja, det ønsker vi, foreløbig i hvert Fald, at beholde for os selv.“

Pastor Jensen hilste tavs med Haanden og gik atter ind i Salen.

Alle saae spørgende til hinanden uden at mæle et Ord, men snart begyndte dog paany den tidligere Mumlen og Hvisken og højrøstede Snakken.

Da blev der pludselig lydløs Stilhed. Grev Trolles saakaldte „Jagtvogn“ holdt udenfor Kroen.

Lægen — en gammel, hvidhaaret Mand — gik straks efter igjennem Krostuen ind til den Døde.

Og atter summede Snakken og Sladderen.

FJERDE KAPITEL.

Gamle Pastor Castbierg kom dragende igjennem sit store, tomme Hus. Hans Vej gik nede fra

Spisestuen, hvor han havde indtaget sin tarvelige Aftensmad, op igjennem Dagligstuen, Salen, Forstuen, den lange Corridor — med Sidedøre ind til tre Gjæstekamre; for Enden af Corridoren laa hans Studerekammer. — Han gik langsomt og forsigtigt, bærende en stor Kontorkop med The, som han plejede at nyde kold til sin første Aftenpibe. — Klokken var omtrent 7. Der var en Flimren af hastig glidende Solpletter i alle Værelserne, han gik igjennem; Solen kom, inden sin Nedgang, om paa denne Side af Huset, og udenfor Vinduerne — til Gaarden — stod nogle unge Valnød- og Kastanietræer, som vuggede uroligt i Aftenvinden; gjennem deres Kroner faldt Sollyset ind i Stuerne. Baade Dagligstuen og Salen — hvor han standsede et Øjeblik paa sin Vandring — var af den Slags Værelser, om hvilke det blandt Husets Folk hedder: „de har staaet, akkurat som de staar, lige siden“ — — det og det skete. Her var det: lige siden Fruen døde. Og da Fruen døde, havde de staaet paa samme Maade i to Aar, siden den Gang begge Præstens Børn, en Dreng og en Pige paa 14 og 16 Aar, døde under en Typhusepidemi. Det var ialt 8 Aar. — Det var meget sjælden, at Præsten paa denne Tid af Dagen kunde gaa igjennem Salen, uden at standse og se hen paa Klaveret, der havde sin Plads midt paa Stuens ene Langvæg. Han veg ikke ud fra den lige Vej imellem Dør og Dør, men han stod stille og skottede derover til Instrumentet. Dér havde hans Dreng og hans Pige spillet og sunget Duetter den sidste Sommerferie; og der havde været saa megen Ungdom rundtomkring fra i den gamle Præstegaard netop den Sommer for otte Aar siden; og da saa

Efteraaret kom, var det borte altsammen, og kun det gamle Klaver stod der tilbage.

Da han kom ud i Forstuen, satte han Thekoppen fra sig paa et Bord og aabnede Gangdøren for at se ud i Gaarden. Den stærke Varme, man hele Dagen havde haft, var — som det ofte hænder, naar Somren først er bleven julimoden — afløst af en tør, temmelig kølig Aftenblæst; det tegnede til en meget flammet Solnedgang. Han stod og saae paa Svalerne, der kom strejfende frem og tilbage foran Døren, oppe i Luften og langs med Jorden, — og paa Ænderne ude i Gaarddammen, hvis toppede Vand i Blæsten var helt purpurblaat som Crocus; — ovre paa Staldlængens Tag bredte Solskinnet og Duerne sig endnu ret i skjøn Forening, — han lod Blikket hvile paa det ene og det andet, uden egentlig at betragte det, — forøvrigt i den sjælelige Tilstand, som fromme Mennesker regner for saa stor en Lykke: en stille, takkende Sindsstemning. — Denne Stemning var først kommen til ham nu, da han vandrede igjennem sine Stuer; for under Aftensmaaltidet havde han ingenlunde været rolig. Han var kommen i den yderste Spænding, da hans gamle Husholderske, der tillige var en meget nidkjær Budbringerske, fortalte ham, hvad der var sket paa Søttrup for et Par Timer siden. Hun havde Efterretningen fra en Kone, som var gift med en af de Daglejere, der havde været i Marken, da Magnus styrtede ned, — men han havde hørt det hele af Anders Fynbo, som kjørte efter Doktoren. — Præsten havde ikke villet spørge sin Husholderske, om Nogen i den Anledning sagde noget om Greven — men hun havde gjort Antydninger i den Retning, og han var selv bleven meget bange for det samme.

Han hørte en Lyd ved Gaardsleddet, drejede Hovedet tilvenstre og saae Grev Trolle komme ind gjennem Leddet — ganske som man kunde have set ethvert andet Menneske gaaende paa den solbelyste Grusbund. Og dog var det et Øjeblik for Præsten, som om han havde et Syn, — saae et Spøgelse eller saadant noget. Greven kom lige hen imod ham, og der var, da de mødtes, saa meget af det sædvanemæssige, som Greven undlod, saa Pastor Castbierg havde en Følelse, som om noget stort og uhyre paa een Gang brød igjennem alle det daglige Livs smaa Hegn og Gjærder — forbi ham, op ad Trappen, ind i Huset til ham.

„Lad os gaa herop,“ sagde Greven, idet han gik foran Præsten, igjennem Corridoren til Studerekamret. — Præsten trak Vejret dybt og skjælvende, medens han saaledes fulgte efter den Fremmede op til sit Værelse. Saasnart de var komne indenfor Studerekamrets Dør, og Præsten havde laaset den, sagde han: „Jeg *har* hørt det. — Hvordan staar det saa med Deres Kone?“

„Jeg er bange, Grevinden kan itte leve Natten til Ende. Jeg maa itte komme derind. Lægen er der. — Der kommer Bud herover efter mig, saasnart der *er* noget — men jeg *kunde* itte gaa omkring alene“ —

„De har sagt hende, hvad der er passeret?“

„Ja, jeg har. — Hun besvimede.“

„Er hun siden kommen til sig selv?“

„Ja, de sagde, hun var vaagnet op, lidt før jeg gik herover — og hun havde det noget bedre — — med Aandedrættet — De veed — det vil jo kvæle hende“ —

„Har De ogsaa sagt hende, at — — det er Dem, der har gjort det?“

„Nej!"

„Det er godt," sagde Præsten og blev bleg. — „Ja, jeg kunde jo nok tænke, at det *var* saadan. — Jeg vidste det jo straks. Men nu kan jeg dog mærke — — jeg havde alligevel haabet — — — Aa, Gud hjælpe os!"

Præsten vendte sig brat om mod Vinduet. Han pressede Knoerne mod Karmen, og stod med opløftet Hoved og vidaabne Øjne og stirrede ud i Luften.

Der var ganske stille i Værelset. Der hørtes kun Grevens uregelmæssige, brudte Aandedrag.

Præsten vendte sig atter om og sagde, som for sig selv, men højt: „Herren velsigne Dig og bevare Dig! Herren lade lyse sit Ansigt over Dig og være Dig naadig! Herren løfte sit Aasyn paa Dig og give Dig Fred!"

Greven havde rettet sig op: „Hvor tør De sige saadan noget, Pastor Castbierg? Husk paa, hvem der er herinde!"

„Jo, Fred vil vi have i Stuen, før vi begynder paa dettehér," sagde Præsten, — og havde atter helt faaet Magten over sin Stemme, „det kan baade De og jeg trænge til. Og vi maatte jo sikre os, at ingen — Uvedkommende var til Stede. — Siig mig nu først: Er det Lægen, der har ytret Tvivl om, at Deres Kone kunde leve Natten over?"

„Nej, han sagde ikke andet til mig end: „Ro! Ro! Stilhed! Ro!" og: „Gaa Deres Vej" — og: „Saa kan alt blive godt," troer jeg ogsaa, han sagde.

„Naa, Gud ske Lov! Nej, at alt skulde blive godt, det er jo vanskeligt. Men hun, det elskeligste Menneske, der lever, Grev Trolle — hun maa ikke dø for os endnu!"

„Aa nej! aa nej! — skjønt det var maaske i

Virkeligheden det bedste, om hun døde — saa kunde jeg komme af Sted med det samme“ —

„Nej, Grev Trolle — saa nemt slipper De ikke fra det. I maa leve begge to — om ikke for andet, saa for jere Børns Skyld.“ —

Efter et lille Ophold sagde Præsten: „Spurgte hun Dem, om *De* havde dræbt Magnus Jensen?“

„Nej, men hun saae jo saadan paa mig — saa jeg kunde jo se, hvad det var, hun var bange for; og saa turde jeg itte andet, end jeg sagde: „Nej, nej, Mathilde, det er itte mig!“ — og det var rædsomt at se — for hun var jo ligesom nødt til at tro det, fordi jeg aldrig før har løjet for hende, og hun kunde vist alligevel itte rigtig — aa, Pastor Castbierg, jeg har jo ødelagt alting, hvordan det saa gaar“ —

„Hun maa ikke vide det nu. Hun *skal* tro, at De ikke har gjort det; ellers er det forbi med hende. — Men nu vil jeg skrive til Lægen“ —

Præsten gik hen til sin Pult og skrev; nogle Minutter efter læste han for Greven:

„„Kjære Ven!

Grevinden er angst for, at hendes Mand skulde have Del i det unge Menneskes Død. Greven har forsikret hende: Nej; — men veed ikke, om hun helt turde stole derpaa. Hun skal jo have Ro, saa er det vel ikke værdt, hun foreløbig ser andre end Dig. Men hvis Du finder det tjenligt, saa siig hende fra mig, hos hvem Greven i dette Øjeblik befinder sig, at hun kan være ganske tryg: hendes Mand er uden al Skyld. — Vi venter jo Bud fra Dig, hvis noget som helst af Vigtighed skulde indtræffe.

din

Mogens Castbierg.“

Nu lader jeg min Husholderske gaa over med dette, og lader hende blive derovre for alle Tilfældes Skyld. Saa kan baade De og jeg være sikker paa, at intet bliver forsømt, hvad Meldinger angaar. — *De* skal foreløbig blive her hos mig, for De kan ikke gjøre Deres Kone andet end Skade, saalænge De ikke har mere Stilling og Ro paa Dem selv. Og hvad maa andre Mennesker tro om Dem, — saadan som De ser ud."

Han gik mod Døren, men vendte sig og sagde: „Veed nogen det, foruden De selv?"

„Christian Røgterdreng her paa Gaarden."

„Det gjør ikke noget. — Han maa have Lov at sige det til sin Moder — det var Synd at forbyde ham det. Og hans Moder maa have Lov at sige det til sine nære Slægtninge i Østerbyen, ellers har hun ikke Kræfter til at bære det. Men i deres Kreds døer det. De er lige saa paalidelige, som de er forsigtige."

„*Jeg* kan itte tie med det, jeg kan mærke det saa tydelig, det bliver mig umuligt!"

„De *skal* tie. De skal *nægte!* Jeg befaler Dem det i Guds Navn! Det maa og skal holdes hemmeligt, saalænge De lever."

Præsten drejede Nøglen fra og gik ud af Stuen.

Han maatte helt ned i Kjøkkenet, som laa i den med Stuehuset sammenbyggede Østerlængde, for at sige Husholdersken Besked og give hende Brevet.

Saa gik han langsomt, tøvende tilbage op igjennem Stuehusets mange Værelser.

Paa Salens mørktferniserede Gulv trak Solpletterne endnu frem og tilbage, men de var lidt blegere, ligesom mere aftenvemodige, end da han sidst gik her igjennem til sit Værelse. Han stod en Stund og saae paa dem og følte sig saa — — lyk-

keligt løst fra alt Timeligt, hvilende i denne underlig frigjorte, sjælelige Stilhed, som han selv ansaae for det Evige her paa Jorden, og som han kaldte *Tro*. Det havde i de senere Aar ellers mest været Savnet af de elskede Døde, som helt kunde skyde hans Baad fra Land — ud paa disse stille Vande; men i dette Øjeblik følte han sig ikke blot frigjort af og løst fra al Jordelivets Smerte, men fra alle dets Baand, dets snævre Skranker og Regler, hvilende alene, som det syntes ham, i Evighedens Ansvar for Gud. Hvor velsignet var ikke dette Sted! hans eget Hus, hans Barndoms Hjem! at Gud hér vilde komme til ham i Stilheden og ruste ham til de bratte Afgjørelsers Strid. „Du Evige! Du Evige!“ sagde han halvhøjt — og i dette Øjeblik følte han selv ingen Alder, han var snarere ti end halvfjerdsindstyve Aar, eller ligesaa lidt det ene som det andet.

Han saae sig endnu en Gang om i denne fredelige, for ham saa minderige Stue — med de glidende Solpletter; og fortsatte saa sin Vandring — i den Forvisning, at nu skulde *han* tage hele Sagen i sin Haand, fordi han havde faaet Magten dertil.

Ude i Forstuen skjød han Slaaen for Gangdøren, for at ingen skulde komme og overraske ham og Greven under den Samtale, som han nu vilde se at faa i Gang — frem for alt for at *berolige* Greven, — at denne ikke halvvejs i Vildelse skulde røbe noget og gjøre Ulykken endnu større. — Saa tog han sin Kop med The, som han før havde glemt paa Bordet herude, og gik med den op til Studerekamret.

„Ja, jeg lod min The blive staaende nede i Gangen, af Forskrækkelse over at se Dem, da De

før kom gaaende ind i Gaarden til mig med Døden og Djævelen i Hælene," sagde han til Greven, idet han satte Koppen fra sig paa sit Skatol. „Men nu vil vi tage det hele roligt og give os god Tid til at overveje; jeg vilde nødig slippe Dem fra mig, inden jeg har faaet Dem stille og fattet, saa De kan handle virkelig fornuftigt."

„Det kan vist itte nytte, Pastor Castbierg. Jeg kan itte lyve i Længden. Jeg ser jo, at jeg har kunnet tvinge mig selv til det nu overfor Grevinden, da hun laa og var ved at kvæles af Angst ligefor mine Øjne; men jeg kan det itte, saa snart hun bliver raskere, og Faren er itte saa truende — og jeg *kan* itte lyve overfor fremmede Folk, som jeg foragter" —

„Hvis De bogstavelig ikke *kan* det — ja, saa er der jo ingen Ting at gjøre; men det vil jeg ikke tro. Husk paa: naar det bliver en Retssag, og De bliver dømt som almindelig Forbryder — det er ganske det samme som at slaa Deres Kone ihjel og gjøre Deres Børn ulykkelige. Saa snart vi skjønner, at Deres Kone kan taale at høre Sandheden, saa vil vi sige det til hende; men Deres Fjender maa *aldrig* faa det at vide."

„Naar *hun* endda maa faa det at vide! — Men jeg er bange for mig selv, at det vil bryde ud af mig til Andre straks — til Forældrene, saa snart jeg ser dem — inden jeg veed af det, uden at jeg kan styre mig. — Aa, Pastor Castbierg! er det itte ogsaa Synd at tie? Tør De tage det Ansvar paa Dem? —

„Jo, det Ansvar tør jeg tage paa mig. Og jeg forsikrer Dem, Grev Trolle, at De gjør en stor Synd, hvis De aabenbarer det til nogen Fremmed."

„Er det Synd? Er det Synd? Kan jeg nu ogsaa

tro det? — Kan hun blive ved at leve? Kan jeg leve med en god Samvittighed? Herre Gud! Pastor Castbierg! Tør De tage Ansvaret paa Dem?"

„Ja, lad mig bære Ansvaret, indtil De faar Ro og Kraft til at tage det paa Dem selv. Og hvis De aldrig faar Styrke dertil, saa vil jeg bære det, imens jeg lever, og siden føre det med mig frem for Guds Throne."

„Men jeg maa tale med Dem om det, lige saa tit det skal være — hver Gang det vil gjøre mig forstyrret. — Aa, Mathilde, det er jo for Din Skyld!"

Greven brast sammen i en krampagtig Hulken.

Den gamle Præst bøjede sig over ham og klappede ham paa Skulderen: „Saa, saa, Grev Trolle, nu maa De tage Dem sammen og være en Mand. Tænk ikke paa andet end Deres Kone og Børn og paa, hvad jeg har sagt. Og kan De bede til Gud, saa gjør det." —

Præsten gik hen og tog en Slurk af sin The og spadserede nogle Gange op og ned ad Gulvet.

„Naar ikke andre end Christian Hansen veed Besked, saa *kan* det skjules. Jeg vil gaa over til hans Moder i Aften og tale med hende og hendes Slægtninge i Østerbyen, — de Folk er paalidelige, naar man selv viser dem Tillid; rimeligvis træffer jeg vel ogsaa ham derovre, naar han er færdig med sit Arbejde. — For Resten," sagde Pastor Castbierg og saae op, „min Husholderske sagde, at man her i Brindsted talte om, at Christian havde givet to forskjellige Forklaringer af, hvordan det var gaaet til i Laden" —

„Ja, jeg hørte godt, at han lige straks gav en falsk Forklaring til Karlene, da de kom ind i Laden" —

„Sølle Dreng! — blot han ikke dér har rodet sig ind i noget galt noget af bare Omhu for at

skaane Dem. — Ja, kjære Grev Trolle! — hvad vi *skal* gjøre, det nærer jeg ingen Tvivl om. Men hvad vi *kan* gjøre, det er jo en anden Sag. Men lad os saa, med god Samvittighed for Gud, gjøre vort Bedste."

„Jeg troer, jeg vil gaa nu," sagde Greven pludselig og sprang op — ligesom i Pine.

„Nej, — nej, Grev Trolle, sæt Dem igjen! De skal blive her foreløbig, hvis der ikke kommer Bud efter Dem, at Deres Hustru døer. — Og lad mig gaa og underholde Dem og snakke for Dem, — Dit og Dat, hvad der kan falde mig ind. Med *Guds* Hjælp maa jeg dog vel kunne faa Dem gjort rolig og fattet og tillidsfuld. *Han* er jo dog den, fra hvem al Ro og Fortrøstning kommer. — Og Han har maaske haft sin Hensigt med dette, for at De skulde komme ud af al den Uvirkelighed, alt dette Gøgl, som har været drevet her i Brindsted i den sidste Tid. — Dét er nemlig den allerførste Indbildning, som Gud maa have os Mennesker bort fra: at vi er syndefri og fuldkomne. Og dét troer De sikkert ikke mere om Dem selv."

„Gud har itte haft noget med dettehér at skaffe," sagde Greven og knugede Hænderne mod sit Ansigt, „det maa De itte sige, Pastor Castbierg."

„Aa, han bruger tit sære Midler. — Og jeg vil sige: i og for sig synes jeg ikke, der er sket nogen stor Ulykke eller Uret i, at Magnus Jensen har maattet bøde med Livet for sin Daarlighed. Jeg kan jo sagtens, selv efter den forvrængede Fremstilling, som min Husholderske har hørt i Byen, tænke mig, hvordan det virkelig er gaaet til derude i Østermosen. Og det er jo klart, at var han ikke bleven hindret, saa var han allerede gaaet

saa vidt, at der for ham ingen Grænser mere var i Ondskaben. Nej, han ligger paa sine Gjærninger."

„Jeg fortryder helleritte, at jeg slog ham ned!" raabte Greven i vildt Udbrud og med tindrende Øjne. „Men den Skam! den Skam! at jeg skal *nægte* det — — en uærlig Mand!" —

„Ja, Skammen kan jeg ikke sige noget til, den regner jeg ikke videre paa, — det maa De se at enes med Deres eget grevelige Hjerte om. Men for Gud vil jeg forsvare det, at De *tier* eller *nægter;* — jeg har selv i det sidste Halvaar gaaet og angret, at jeg lod mig skræmme af sløv Vane fra at volde en Mands Død — *netop i Løndom.*"

„Hvad siger De?"

„Ja, det var den Husmand herovre i Annexet, Jens Nielsen, som blev forgivet af sin Kone. Han havde været en ren Djævel imod hende; ikke blot at han mishandlede hende med Hug og Slag, for det kunde hendes utrolige Kjærlighed til ham sagtens bære; men han var hende utro, og haanede hendes Skinsyge saa djævelsk ondt, saa jeg har været ganske forbavset over en saadan Kjærlighed og en saadan Ondskab mellem Husmandsfolk. — Saa drak han jo ogsaa, og kunde være borte flere Døgn hos sine Kjærester. Og det var sidste Jul, at jeg var kaldt derned til hende af hendes Nabokone forat trøste hende, — men der var ingen Ting at stille op mod *hendes* Fortvivlelse. Manden havde været borte i fire Dage. Da jeg saa kjører — ene — hjem om Aftenen — i en skingrende Frost og med begyndende Rendfog, saa ser jeg ham ligge døddrukken og sovende i Vejgrøften oppe paa Strøbakken. Og det var jo bleven hans visse Død, var han bleven liggende — og jeg tænkte meget paa at kjøre forbi. Men saa tog jeg ham alligevel

op; og to Dage efter var det, hun forgav ham. Ja, det fortryder jeg inderlig; det var sikkert imod Guds Vilje, jeg dér handlede. Nu kan hun leve sit Liv i Tugthuset for min Frygtagtigheds Skyld. Det skulde jeg jo have taget paa mig; jeg kunde meget bedre bære det Ansvar med Guds Hjælp, end hun, det stakkels Menneske, kan bære *sin* Gjærning.“ —

Præsten lagde med Glæde Mærke til, at han havde faaet sin Tilhørers Opmærksomhed taget fangen; han gik og spekulerede paa, om han ikke efterhaanden kunde faa Grevens Tanker helt listet bort fra Magnus' Død. Men han kunde ikke i Øjeblikket finde et passende Emne at tale om. Saa kom Greven selv ham til Hjælp:

„Det er sandt, det er sandt, Pastor Castbierg, det kunde kanske være rigtigt nok at have ladt ham ligge; men en hæderlig Mand ka'tte skjule det, han maa melde det og tage sin Straf, — det er det forfærdelige af det: man ka'tte skjule saadant noget og blive ved at være en hæderlig Mand.“

„Hm,“ sagde Præsten, „det er Dem, der mener, at man kan og bør afskaffe Øvrigheden; og saa er det alligevel den, der skal afgjøre for Dem, om De er en hæderlig Mand eller ej.“

„Saalænge man *har* Øvrigheden saa“ —

„Visvas! Pjankeri og Taabelighed! De gjør baade altfor *lidt* og altfor *meget* ud af Øvrigheden. Øvrigheden er *altid* guddommelig, Grev Trolle; den kan og maa vi Mennesker aldrig rokke ved, end sige afskaffe. Men Øvrigheden og dens Lov hører *Samfundet* til; saalænge en Sag ikke har faaet med Samfundet at gjøre, men kun er den Enkeltes eller de Enkeltes Sag, da kommer den hellerikke Øvrigheden ved. — I det Private dér

har vel de fleste Mennesker mer eller mindre hver sin egen Lov; men vi Christne har dér Vorherres Jesu Lov at rette os efter."

„Jesu Lov! — Men Jesus forbyder jo itte blot at slaa ihjel, men ogsaa bare saa meget som at blive vred eller i det hele at gjengjælde Ondt med Ondt, om det saa er aldrig saa lidt."

Præsten rystede tilsyneladende utaalmodig paa Hovedet: „Vi Christne retter os efter Jesu Lov, som er *Kjærlighedens* Lov; det vil sige: alle hans andre Bud gaar op i dette ene: at øve Kjærlighed, og her i Syndens Verden vil det sige, at alle de øvrige Bud maa rette sig efter og *bøje sig for* Kjærlighedsbudet. Jesu Lov er en *levende* Lov, en bølgende Lov, hvor kun Maalet staar fast; hvor alle de enkelte Bestemmelser alene skal tjene til, at Lovens *Liv* bevares, men Livet i Jesu Lov er Kjærligheden. Derfor havde jeg handlet rigtigst, fordi jeg havde handlet kjærligst, dersom jeg havde ladet Jens Nielsen blive liggende i Grøften. Og derfor handler De rigtigst og kjærligst, naar De fortier eller, om fornødent, nægter, at De har dræbt Magnus Jensen."

„Men Æren, Pastor Castbierg! — jeg skal alle mine Dage derefter vide med mig selv, at jeg er en æreløs Mand!"

„*Æren!* — At De kan faa Dem til at nævne *Æren*, naar De staar overfor det at dræbe, ødelægge Deres Kone og Datter! — Æren hører Offentligheden, Samfundet, Verden til, og skal forgaa sammen dermed; men Kjærligheden er evig som min egen Sjæl. — De snakker om Æren, — maa jeg spørge, hvorfor arrangerer De ikke en Duel med Væver Christoffersen? Naar han fik en Møg-

greb, og De en Hundepidsk at slaas med, saa kunde vel Partiet blive lige."

„De ska'tte haane mig, Pastor Castbierg!"

„Vist skal jeg haane Dem. De er altfor meget af en Greve og altfor lidt af en Mand. En Mands Sag er det at være klog og fast. Æren — lad De Kvindfolkene om dén. Det, Mændene kalder Ære, er sædvanlig blot Forfængelighed."

„Hvis Sag bliver saa Kjærligheden?"

Præsten smaalo: „Naa, har jeg nu faaet Dem saa vidt, at De kan begynde at sige Spydigheder? — *Kjærlig* skal baade Mand og Kvinde være."

Der var en lille Pause; saa fortsatte Præsten: „Og Kjærligheden viser sig i Handling altid først og fremmest overfor dem, vi kjender og elsker; disse Kjærlighedsgjerninger mod Menneskeheden og paa lang Distance — de forekommer for det første meget sjælden i Virkeligheden, og saa rammer de næsten aldrig Maalet. Nej, naar vi kommer uden for Kredsen af vore allernærmeste Kjære, saa raver vi jo næsten i Blinde. Saa veed vi sjælden, om vi gavner eller skader vore Medmennesker med det, vi gjør for dem. Saa er der tillige det gode ved det, at hvad vi gjør mod vore Nærmeste, det faar vi ingen offentlig Ros for."

„Øvrigheden!" raabte Greven, „jeg ka'tte komme udenom Øvrigheden!" — han havde tydelig nok været borte under det sidste, Præsten sagde.

„Hm!"

„Ja, det kan godt være, det strider mod mine egne Theorier om" —

„*Deres egne* Theorier! — Kald dog ikke det paahængte Stads for Deres eget. Disse forvrængende Tolstoyske Theorier kan sletikke bruges til andet end — til at snakke om ved et Møde og til at

gjøre sig selv indbildsk med — og til at ødelægge den Smule naturlige Skikkelighed og Godhed, som er hos Folk. De skal snart faa at føle, Grev Trolle, paa hvilken Maade Brindstederne praktiserer Hr. Jensens Engletheorier mod Dem selv. — Nej, gaa over i Østerbyen, hvor man har sin velbevarede, jydske Bondenatur og nogen gammeldags Christendom at gaa efter, saa vil De finde en Tankegang, der aldeles svarer til min. — Det er ikke blot Naturligheden og Virkelighedssansen, der er ødelagt hos de Fleste i Brindsted — i Vesterbyen — ved alt dette moderne Vaas; — selve deres Hjertemildhed, deres naturlige Godsindethed har taget Skade deraf. — — Jeg gaar aldeles ikke udenom Øvrigheden, fordi jeg siger, der er Omraader, hvor den intet har at gjøre. Mente *De* derimod noget med Deres tillærte Theorier — ja, saa kom De jo overhovedet sletikke til at tænke paa Øvrigheden ved en Lejlighed som denne."

„Det er jo ogsaa lige meget, enten det stemmer eller ej," sagde Greven, „men saa meget veed jeg, at jeg faar aldrig en glad Dag efter detteherre."

„Hm, en glad Dag!" sagde Præsten og skjød Øjenbrynene i Vejret, „De er jo ogsaa ved den Alder nu, at De maa kunne give Afkald paa de glade Dage; nej, naar vi blot kan bevare Freden i Sindet, saa skal vi takke Gud — i vores Alder."

Grevens Tanker var øjensynlig atter andensteds henne. Præsten gik et Par Gange frem og tilbage i Stuen, skottende bekymret hen til ham.

„Saa, Grev Trolle, nu maa De ikke sidde og falde i Staver. — Lad mig hellere forklare Dem det med Øvrigheden og Jesu Lov noget nærmere, saa har De det at spekulere paa; det har De bedre af" —

„Aa ja, aa ja, tal til mig, Pastor Castbierg,"

sagde Greven og saae op med Angst i Blikket, „ellers drukner jeg i mine egne Tanker“ —

Præsten saae medlidende paa ham: „Jo, det er altid godt at høre et venligsindet Menneske snakke under saadanne Omstændigheder. Det styrker Sindet og fordeler Tankerne, som min gamle Tante sagde om Kaffe. — Se, at der er en Øvrighed med dens stendøde, stenhaarde, ubøjelige Lov — det er Guds Svar paa Verdens Synd, det er en guddommelig Ordning, fordi *denne Verden* — som vi ogsaa kalder *Samfundet* — ligger i det Onde. Den Lov skal skjære alle Mennesker og alle Tilfælde over een Kam, og det maa være en haard Lov, for den skal være særlig indrettet paa Samfundets Udskud, Forbryderne, Slynglerne. Denne Lov er en Svøbe fra Gud, som Menneskene nødig vil taale, de vil altid søge at faa Riset lagt til Side eller helt afskaffet. Derfor skal Lovene og deres Haandhævere være hævet over Samfundet, *herske* over det, — og derfor, Grev Trolle, er alt det, som I kalder Folkestyre og Parlamentarisme o. s. v., simpelthen af det Onde, Djævelens Væsen. — Herskeren, Kongen er *altid* Guds Salvede; thi hvadenten han i sig selv er god eller slet, personlig lovlydig eller ej, saa vil han altid i egen Interesse holde paa, at de Andre, Samfundet, *skal* lystre Loven. — Denne Ordning maa ingen rokke ved, og det kan heller ikke nytte; for saalænge Verden er ond, og dog skal bestaa, — vil denne Ordning straks vende tilbage af sig selv, hvis den en kort Tid har været forstyrret. — *Men* — jo mindre man kan have med denne Samfundets Lov, Verdens Lov, at skaffe, *desbedre;* thi indenfor den, eller bagved den ligger *Livet:* Hjerternes, de Enkeltes Liv — for Resten ogsaa Folkets Liv; for det er noget andet end Sam-

fundets. — Her i det Private, det Levende, maa enhver indrette sig, som han kan, — og gjør det ogsaa i Almindelighed; men *jeg* troer, at her i dette Frihedens Rige er Jesu Lov den bedste af alle, ja, i Virkeligheden den eneste, fordi den rummes og lever i det ene Bud, at vi skal elske hverandre, ligesom han elskede os."

„Men det hedder jo i Budene: Du skal itte ihjelslaa, — men De var itte bange for at volde Jens Nielsens Død, og Jesus siger: Du skal sletitte gjøre Fornærmeren nogen Fortræd — regner De da sletitte Bibelen og Budene, Pastor Castbierg?"

Præsten rystede paa Hovedet: „De er ikke nem at have med at gjøre, Grev Trolle. Jeg vil sige Dem en Ting. Jeg holder mig til den gamle Lære: at hvert Ord i Bibelen er indblæst af Gud; jeg troer, at ikke en Tødel i den Bog skal kunne rokkes; ja, hvad mere er: jeg har aldrig følt nogensomhelst Trang til at rokke ved Bibelens Ord. Men tager man Bogen med sig ind i Frihedens Rige, da er dens Ord ikke længer blot skrevne, men da bliver de en *levende* Lov. Og lad mig dog se, om jeg ikke kan forklare Dem, hvad det vil sige: *levende*. Jeg veed, Grev Trolle, at De holder paa, at man skal saae Vaarsæden meget tidlig, helst i Begyndelsen af April" —

„Ja, det holder jeg bestemt paa."

„Ja, jeg veed, De siger, at Fugtigheden i Maj og Juni er upaalidelig, derfor skal Kornet saaes saa tidlig, at det kan slaa Rod i Resten af Vintervæden, som endnu er i Jorden."

„Det har aldrig slaaet mig fejl, nu er jeg 45 Aar, det har aldrig slaaet mig fejl."

„Reglen er altsaa god nok i sig selv" —

„Den er absolut det eneste rigtige!"

„Ja, ja, men De vil dog indrømme, at Hovedsagen, hvorom det hele drejer sig, er dette, *at Afgrøden bliver god*, — for dét Hensyn maa ogsaa hin Regel vige; sæt nu, Vinteren varer saa langt hen i April, saa De sletikke kan komme i Jorden enten for Frost eller for Vand“ —

„Jeg siger Dem, Pastor Castbierg: saae De Deres Korn tidlig, og vogt Dem, vogt Dem for Maj Maaned! — De skal *alletider* faa en god Afgrøde!“

Præsten saae sig lidt raadvild omkring: „Evropas Landmænd kan i det hele ikke være meget lyse Hoveder, siden *vore* skal være de klogeste af dem allesammen.“

„Ja, Gud hjælpe os danske Landmænd for den uhyre Klogskab, vi har! — Den kunde saamænd være meget større.“

„Jo, det mener jeg ogsaa!“

Præsten skottede hen til Greven, fornøjet over at have faaet ham saa godt med i Samtalen.

„Men lad mig saa da tage et andet Exempel,“ fortsatte han. „Schak er et underholdende Spil, fordi det ligner Livet selv saa meget; blot af *Spillet* kan vi jo overse og finde Fornuftigheden deri; det kan vi ikke saadan med Livet. Men et Billede er det alligevel af Livet, og derfor ogsaa til en vis Grad af den levende Lov. — Nu veed De, at Schakspillets *eneste* Formaal er dette: at slaa Modstanderens Konge, mens man bevarer sin egen. Det er, saa at sige, Spillets *eneste* Lov og Regel; og dog er der en Mængde andre Spilleregler, som er gode og formaalstjenlige, men som derfor ogsaa alle maa rette sig efter og vige for Hensynet til Hovedformaalet. Saaledes er vi vist enige om, saasnart vi har faaet de lette Officerer ud, at vi da bør forsøge Rokade med Kongetaarnet. Vel at mærke:

hvis vi *kan* for Kongens Skyld. Sæt nu, Kongen er bleven pludselig truet imens. At værge ham gaar jo fremfor alt. Saa opsætter vi Rokaden, og maaske kommer vi helt til at opgive den. Saadan er det jo med alle Reglerne i Schakspil — undtagen den ene: at *min* Konge skal leve, og Fjendens Konge skal dø. — Og saaledes er det med alle Budene i den *levende* Lov — undtagen dette ene, som han gav dem til allersidst: Dette er mit Bud, at I elske hverandre, ligesom jeg elskede Eder. — For dét maa alle de andre Bud bøje sig. — Der skal *Skjønsomhed* til, det forstaar sig, forat bruge en saadan *levende* Lov; men den Skjønsomhed faar vi, naar vi lever i Troen paa ham, som selv er Sandheden og Livet. Troen ytrer sig i det moralske Liv netop som *Skjønsomhed*, — og uden Troens Skjønsomhed er egentlig al Frihed umulig. Mangler Skjønsomheden, saa maa man hellere gjøre sig til Træl under den stendøde Lov, og leve med *hele* sit Liv i Øvrighedens, Offentlighedens, Anseelsens, Pengenes — kortsagt: *Dødens* Verden. Det er just, hvad de Menneskemaskiner gjør, som man kalder Spidsborgere."

„Ja, det med Troens Skjønsomhed kan jeg godt huske, De har talt om før; men jeg veed itte, hvordan Troen kan frembringe Skjønsomhed, og saa har Folk i Brindsted og Pastor Jensen ogsaa sagt, at naar man saadan selv skulde til at skjønne om Loven, saa blev det hele til en Hovedpude for En — eller en Sovepude var det nok."

„Mener De ikke, Grev Trolle, at det, at De troer paa Deres Kone og elsker hende — at det giver Dem en Del Skjønsomhed om, hvad *hun* kalder ondt og godt, og en Del Skjønsomhed om, hvad De selv bør gjøre, og hvad De skal lade fare?

— Jeg vil sige Dem, at da De for en Snes Aar siden kom til Søttrup som den unge Greve og fattige Forvalter Carl Schwartau Trolle, da vidste jeg intet om Dem, andet end hvad løse, ondskabsfulde Rygter fortalte; og da De et Aarstid efter blev forlovet med den unge Jomfru Mathilde, som hun kaldtes, til Søttrup, da vidste jeg ikke stort mere om Dem; men jeg kunde se paa jere Øjne, at I to Mennesker *troede paa hinanden*; og med det samme var jeg ogsaa sikker paa, at De maatte have eller faa omtrent det samme Skjøn om godt og ondt som Mathilde Kjeldgaard. Ellers kunde I jo ikke se saa troende og med god Samvittighed paa hinanden."

Greven sad og græd som et Barn.

„Ja, siden den Tid har jeg holdt meget af Dem, Grev Trolle, og gjør saa, uforandret, endnu. — Naa, men den, der troer paa Gud, maa kunne se ham i Øjnene med god Samvittighed. Og det skærper Ens Skjønsomhed for, hvad *Han* hvert Øjeblik forlanger gjort eller ugjort. Det kan umulig blive til en Sovepude, som de siger."

Præsten gik hen til Skatollet og drak sin The ud.

„Men det harmer mig, at man i en saadan Forbindelse kan høre denne Snak om „Sovepuden" og om at „sætte over hvor Gjærdet er lavest", og om at „synde paa Naaden", ikke blot af en Vindbeutel som Hr. Jensen, men af ordinerede Præster. Gud skal dog vide, at er der nogen, der handler „efter Skjøn" — og det et meget verdsligt og materielt Skjøn — overfor Christi Lov, saa er det netop Præsterne. Her sidder vi, fremfor nogen anden Stand, og tværtimod Christi Bud, sikrede og garanterede i alt timeligt, saa at det ser ud, som havde vi fra først til sidst villet indrette os paa at kunne und-

være Gud og hans Hjælp — Jeg indrømmer fuldt ud, at jeg selv i saa Henseende gjør som de andre, men jeg fører hellerikke denne pharisæiske Snak om „Sovepuden“ o. s. v., som de andre slaar om sig med — *til Tider*, vel at mærke, naar dét passer dem. For det er netop det hæslige ved mange Præster, at de bruger Christi Lov aldeles prokuratormæssigt: snart kalder de den *ubrydelig*, *ukrænkelig*, naar de mener at kunne slaa sig selv til Ridder og til Mønsterchristen ved saadan Tale; snart er den kun en *ideal Lov*, som Syndere sletikke kan magte: nemlig, naar dét passer deres fejge Madstræb og Pengebegjerlighed og Deres ynkelige Higen efter Anseelse i Verdens Øjne.

Jeg har netop fornylig set et godt Exempel paa denne Fremgangsmaade, som jeg gjerne kan fortælle Dem om: Der er en Præst af mit Bekjendtskab, som har levet skilt fra sin første Kone, og saa gifter han sig nu fornylig igjen. Der er bleven snakket og sladret meget om den Ting. Og saa kommer det nu ogsaa paa Bane her i Herredets Præstekonvent, hvor jeg er til Stede. Der var nogle ældre Præster, som tog ganske fornuftigt paa den Sag og lovmedholdeligt efter dansk Lov og Ret. De kunde dog faa saa meget i deres Hoved, at vil man nyde den Ære og Fordel at være kongelig dansk Embedsmand, da er det æreløst og usømmeligt, som et utro Tyende, at sidde og forhaane Hans Majestæt Kongens Bevilling og Bestemmelse. Men nogle unge Vigtigmagere, som ogsaa var til Stede, farer op og skvaldrer løs om, at der bør sættes en Adresse i Gang for at faa den Præst afsat, og at den Mand kan umulig være Christen, siden han har overtraadt Christi Bud. — Pastor Madsen, De saae ved Mødet forleden, var den iv-

rigste iblandt dem. — Nu har disse unge Knægte — hvad jeg ogsaa forklarede dem — lige siden de kunde hjælpe sig selv, aldrig bestilt andet end at overtræde Christi Bud. Ærligheden af deres Christendom skal jeg ikke dømme om, for den har aldrig givet sig nogetsomhelst synligt Udslag i deres Liv; derimod har de ærlig og redelig stridt og stræbt, brugt deres Tid og benyttet enhver Lejlighed, der bød sig, til at skrabe Penge sammen, til at sikre sig, til at komme ovenpaa og vinde verdslig Anseelse: Overtrædelse paa Overtrædelse af Christi Lov — og det Overtrædelser, der sletikke kan undskyldes endsige retfærdiggjøres med *Formaalet:* at de derved skulde blive i Stand til at leve et kjærligere, inderligere Christenliv. — — Og saa: naar en Mand overtræder Christi Lov — som *jeg* idetmindste mener denne Præst har gjort — ved at gifte sig paany efter Skilsmisse, saa skryder og hyler disse Narre: Den Mand kan ikke være Christen, for han har overtraadt Christi Lov. Uagtet dog enhver maa indrømme, at et kjærligt Husliv er ligesaa vigtigt for at kunne leve et kjærligt og rigt Christenliv, som et fedt Embede og Penge paa Rente er unødvendige dertil; og uagtet vedkommende Mand har ment det saa alvorligt med den Ting, saa han har vovet baade Anseelse og økonomisk Sikkerhed derpaa. — Jeg kjender ham ret godt, og han vil meget gjerne snakke med mig; skjønt vi meget langtfra er enige i alle Ting; han kan f. Ex. ikke forstaa mine politiske Meninger endnu; men han er jo hellerikke saa gammel som jeg. —

Men i det hele taget: at høre Præster, som de er flest nu til Dags, tale om vort Forhold til Lov og Naade, — det virker gjerne paa mig rent physisk — som naar en Dreng sidder og ridser med

Griffel paa en Tavle; det ligefrem hviner i mine Øren af Usandfærdighed — dette hæslige Afpasseri af den evige Sandhed efter praktiske, timelige, ja Øjeblikkets Formaal. Altid er det baade Ja og Nej. Snart lader de, som om man ikke kan være Christen, naar man er Synder, det vil sige: bevidst, for Gud skyldig Lovbryder. Snart siger de, at et Menneske ikke kan være Christen, *med mindre* han erkjender, at han er Synder, det vil sige: bevidst, for Gud skyldig Lovbryder. — Sandheden er jo, at vi er Lovbrydere, bevidste og for Gud skyldige, allesammen; men det kommer an paa, hvad der for os, virkelig, i Handling, er *Livets Maal*; om det er eet med Maalet for Christi Lov, eller det maaske er et helt andet Formaal, vi lever for — f. Ex. at samle Penge og vinde Anseelse. Disse Præsters Tale derimod — det er Theologi! — Er De med, Grev Trolle?"

„Ja, ja, jeg hører!"

„Og Theologi, det er Ja og Nej. Theologi, det er Fandens Maade at tale om Gud paa. — Ho, ho, ho! — det kan jeg huske min gamle Fader sagde ved en ganske pudsig Lejlighed. — Skal jeg ogsaa fortælle Dem om det?"

„Aa, jeg vilde ønske, jeg kunde blive ved at sidde og høre paa Deres Snak hele Tiden, Pastor Castbierg, saa troer jeg næsten, jeg kunde glæmme alle mine egne Sorger. Nu maa det da ogsaa være bedre med Mathilde, siden der sletikke kommer Bud."

„Nej, naar De er saa godt tilpas, saa kan jeg vist gjerne slippe Dem løs nu. Jeg har nemlig ikke god Tid; jeg skulde i Sygebesøg inden Klokken halvni."

„Aa, nej, fortæl det, jeg vil gjerne høre det. Jeg synes rigtig godt om, hvad De har gaaet og snak-

ket for mig, — jeg skal aldrig glæmme Dem det af, Pastor Castbierg, det skal jeg itte" —

Greven greb pludselig Præstens Haand og kyssede den.

„Ja, saadan kyssede alle Mennesker her i Brindsted min Fader og min Bedstefader paa Haanden. Det burde vi have indført igjen. — Men nu skal jeg saa fortælle Dem den Historie, siden De gjerne vil høre den: Min ældste Søster og jeg — vi havde som Børn saa meget med at *vælge;* og hun kom altid først og valgte det bedste. Saadan havde hun valgt *Hjerter* iblandt Kortene, og saa maatte jeg lade mig nøje med *Ruder* til min Couleur. Og hun havde valgt at være *dansk*, saa kunde jeg jo ikke blive mere end *norsk*, og det fik hun mig endda drillet bort fra, saa at jeg i Desperation gik hen og valgte at være *tysk.* Og hun valgte *tre* til *sit* Tal, og jeg syntes saa, jeg vilde have *to.* Dét kunde vi nu ikke blive enige om, hvilket der var det bedste af disse Tal; eller jeg vilde ikke gaa ind paa, at *to* skulde være det ringeste. Saa gik vi til Fader for at faa det afgjort. Og han sagde uden at betænke sig: „*to* er et slemt Tal, det er Fandens Tal, det er Ja og Nej." — „Ja og Nej — hvad er det?" spurgte jeg; jeg var jo bleven bange. „Det kalder man ogsaa Theologi," sagde han og lo ganske lunt. — Det har jeg aldrig senere kunnet glæmme, naturligvis fordi Livet har bekræftet det for mig."

Præsten skottede hen til Greven med et prøvende Blik, ikke uligt dét, hvormed man betragter en beruset Person, inden man slipper hans Arm for at lade ham sejle sin egen Sø.

„Ja, Grev Trolle, nu maa De gaa, jeg kan ikke bie længere."

Greven rejste sig, men blev staaende i Tanker. „Siig mig, Pastor Castbierg: *kan* De — *kan* De nævne mig et eneste Exempel paa, at et Menneske har dræbt et andet Menneske og endda kunnet — — *leve* bagefter?“

„Hvis De ikke har løjet for mig, saa dræbte Grev Carl Schwartau Trolle som Franctireur — *ganske bestemt* — to Tyskere i Slaget ved Villersexel den 9. Januar 1871, foruden de Tyskere, som han *maaske* har ramt i den og forskjellige andre Træfninger.“

„Gud bevares — det er jo ogsaa sandt!“ — Grevens Ansigt klarede pludselig op.

„Ja,“ sagde Pastor Castbierg, „jeg veed godt, at det strider mod et af Christi Bud: men for mit danske Modersmaals Skyld skulde jeg med Glæde og god Samvittighed sprænge alt det tyske Røverpak i Luften, om det blot lod sig gjøre“ —

„Farvel, Pastor Castbierg! — og Tak for i Aften skal De rigtignok ha'e. — Aa ja, jeg veed itte, om De er *klogere* end mig“ —

„Jo, det troer jeg nok.“

„— men De er saa meget *stærkere* end mig, De er en hel Kjærnekarl, — jeg synes jo, jeg kan staa mig nu“ —

„Ja, pas nu endelig paa, Grev Trolle, at De kan beherske Dem selv, — naar De faar Besøg af Pastor Jensen og hans Kone; Jensen anseer jeg for en ganske hjerteløs Person, saa han kan vel ikke gjøre Dem saa meget, men hans Kone, det lille, gamle Menneske, — hun har elsket og lidt meget i sine Dage og aldrig faaet Kjærlighed igjen; — hende maa De tage Dem iagt for, at hun ikke faar Magt over Dem og forvirrer Dem; det vilde jo ikke gavne hende, men øde alt for os. — Farvel!“

Greven gik. Og nogle Minuter efter spadserede Præsten ogsaa ud af Gaardsleddet i sin gamle, graa Vinteroverfrakke og med Tørklæde for Munden. Vejret var ved Solnedgang bleven ligefrem koldt med støvende Blæst. Aftenrøden var af Vinden ligesom tværet ud over hele den vestlige Himmel.

Klokken var bleven henved elleve. Vejret havde kun forværret sig. Det skulde jo kaldes de lyse Nætters Tid endnu, men Luften var dog temmelig mørk. En ganske syg og forblæst Halvmaane, rød af Kulde, var kommen ud at sejle i Nattestormen paa den østlige Himmel lidt ovenfor Horizonten. Men den kunde ikke lyse ret meget.

Sognefoged Hans Peter Andersen var derfor nogenlunde sikker paa ikke at blive iagttaget, hvor han stod og holdt rhetoriske Øvelser med sig selv paa Broen, som fører over Brindsted Aa vestenfor Byen. — Det var hændt ham et Par Gange, at blive observeret ved højlys Dag ude paa Marken, naar han havde stillet sig i Talerpositur ved Ploven; det havde han ærgret sig meget over. — Nu stod han her paa Broen med venstre Haand støttet mod dens Rækværk og gjorde stive Talerbevægelser med højre Arm ud over Aaen. *Havde* der været nogen Lurer i Nærheden, da vilde han af og til, trods Blæsten, have kunnet opfanget et enkelt stærkt betonet „*men*" eller „*desuagtet*" eller „*A paastaar*". — Talen, han her forberedte sig paa, var ikke bestemt for noget stort Auditorium; det var kun Christian Røgterdreng, der skulde høre den. Han var da ogsaa forholdsvis hurtig færdig med sin Forberedelse. Saa bøjede han sig ned, tog sin

venstre Sko af og hældte noget Grus af den, besørgede derpaa et andet nødvendigt Ærinde, og gik saa ad Markvejen til Søttrup. —

„Godaften!“ sagde han højt og myndigt, da han var kommen ind i det bælgmørke, beklumrede Karlekammer paa Gaarden, nede ved Siden af Kostalden. — Her hørtes kun rolig Snorken rundt omkring. — „Høj! A siger Godaften!“ gjentog han stærkere.

„Mathis! hvem Satan er det, der siger: „Høj! Godaften!“ mumledes der med søvndrukkent Mæle.

„Det er mig, Sognefoged Hans Peter Andersen. Er Christian Røgterdreng nærværendes?“

„Hvad er Klokken?“ spurgte en forskrækket Stemme.

„Klokken er elleve. — A spørger, om Christian Røgterdreng befinder sig her i Kamret?“

„Christian — han ligger derhenne i den Seng,“ sagde nu den første Stemme; man kunde høre, at den talende satte sig overende i Sengen. „Derhenne!“

Sognefogden famlede sig frem.

„Her?“

„Ja.“

„Der er ingen i Sengen.“

„Nej, A troer ogsaa, han gik ud i Stalden for lidt siden,“ lød det fra en helt anden Kant i Kamret.

„Naa, det er godt. Godnat!“ sagde Sognefogden. Han aabnede sagte Stalddøren og gik derud. Der var meget faa Kreaturer i Stalden; der laa kun i Baasene tilvenstre en halv Snes Køer, sovende og fordøjende, — fyldende det dunkle Rum med deres fredelige, næsten højtidelige Drøvtyggerstønnen.

Ah ha! — derhenne i den anden Ende af Stalden, hvor der faldt lidt Maanelys ind, stod et lille

Menneske i en af Baasene, som det syntes, kun iført Skjorte og Benklæder. Ja — nu trak han Trøjen paa. — Av! dér kom Sognefogden til at vælte en Malkestol, — og han saae den anden med en lynsnar Bevægelse bøje sig ned mod Krybben og rette sig op igjen. I næste Øjeblik løb Drengen — for der var ingen Tvivl om, at det var Christian — lydløst, paa sine bare Fødder, ud ad Døren i den anden Ende af Stalden, ud i den Tværgang, med Halvdøre til begge Sider af Bygningen, som skiller Kostalden paa Søttrup fra Hestestalden. Sognefogden tog hele Grebningens Længde i en halv Snes lange Spring og kom ud i Tværgangen, hvor Drengen stod klynkende og pustende, arbejdende fortvivlet paa at faa Halvdøren ud til Stakhaven op. Men Staldkarlen havde bundet den med Reb om Aftenen for Føllenes Skyld.

„A anholder Dig, Christian! A befaler Dig at standse! Vil Du staa!“ sagde Sognefogden forpustet.

Christian havde lige faaet Rebet løst og aabnede Døren. Men Sognefogden greb ham i samme Nu haardt i Armen.

„Lad os gaa udenfor!“ sagde han.

Straks de kom udenfor Døren, slog Blæsten mod dem med et voldsomt Stød, og Sognefogden vendte sig halvt mod Vejret, idet han trykkede Hatten fastere paa Hovedet. Han havde dog stadig fat i Christians Arm og kunde ogsaa holde Øje med ham. Og i det Øjeblik, da Sognefogden saaledes vendte sig halvt bort, saae han Drengen gjøre en hurtig Bevægelse for at skjule noget — blankt, der stak op mellem Trøjen og Skjortens Halslinning. Sognefogden greb med et rask Tag fat deri, og trak Grev Trolles sølvbeslaaede Ridepisk frem fra

Drengens Trøje. Paa Haandtagets Dupsko kunde han i Maanelyset skjelne Grevekronen.

„Naa, det er dén, han har slaaet ham ihjel med!" hvæsede han, og kunde ikke modstaa Lysten og Lejligheden til at give Drengen et Drag med Pidsken ned over Skuldren. Christian lod sig falde.

„Har han sagt, Du skulde skjule den her?"

„Nej, A fandt den selv."

„I Høgulvet?"

„Nej."

„Ikke i Høgulvet. Hvad?"

»Nej!" —

Sognefogden blev rasende og pryglede løs paa Drengen.

Denne laa ganske stille.

Saa blev den anden bange. Han rettede sig, pustede og sagde: „Rejs Dig op, Christian. Lad os tage Sagen mere rolig."

Drengen lettede noget paa sig, tilsyneladende med stort Besvær.

„Se, een Ting er nu klar," sagde Sognefogden og holdt Skaftet af Ridepisken op i Højde med sin Næse: „at hér er Grevens Ridepidsk. Nu konstaterer A, Christian, at her holder A Pidsken i min Haand."

I dette højtidelige Øjeblik sprang Christian op og — var allerede flere Favne borte; Sognefogden saae et Glimt af ham, idet han, let som en Raabuk, satte over Stakhavens Dige.

Hans Peter Andersen foer efter Drengen, og det gik i hvinende Fart ud over Rugmarken imellem Korntraverne.

Men det Løb var til ingen Nytte, skjønnede han snart. Han standsede aandeløs. Lagde sig saa ned i Stubberne og holdt Haanden for Hjertekulen.

Det var jo ogsaa meget bedre, at han fik Vidner til Stede, naar han yderligere vilde forhøre Drengen. Og det var tidsnok i Morgen.

Pidsken havde han da.

„A konstaterer — her konstaterer A“ — mumlede han flere Gange, mens han gik hjem.

Det varede ikke mange Minuter, inden Christian havde naaet sin Moders Hus i Udkanten af Østerbyen. Han standsede udenfor Vinduerne, dels forat komme sig lidt efter Løbet, dels fordi han syntes, at han hørte fremmede Stemmer derinde.

Han listede sig ind i Forstuen, og kunde nu høre sin Morbroder snakke, en Gaardmand fra Nabolaget — og nu: var det ikke ogsaa den gamle Præsts Stemme? — Han følte sig meget ulykkelig og ængstet over, hvad galt han havde gjort: han tænkte paa de to modstridende Forklaringer, og at han saadan havde mistet Ridepidsken. Men samtidig var det ham en Befrielse, at de Mennesker var her til Stede, til hvem han kunde sige det hele, som vilde tage Ansvaret paa sig, og som kunde sige ham, hvordan han nu havde at forholde sig. — Han traadte ind — men følte sig i samme Øjeblik næsten sprængefærdig af Meddelelsestrang og nødtvungen Stumhed — for han saae, foruden sin Moder og Morbroder og Præsten, tre andre Mænd fra Østerbyen derinde i Stuen. Han saae sig forvirret omkring. Moderen trak ham i en Flig af Trøjen og hviskede: „Hvordan har Du det, bitte Christian?“

„Gaa nu hen til Din Moder, min Dreng,“ sagde Præsten, „og saa kan Du godt sige alt, hvad Du

trænger til at sige; for jeg har talt med Greven, og veed fra ham selv, at *han* har slaaet Magnus ihjel. Og vi, som her er til Stede, er bleven enige med hinanden om at gjøre, hvad vi kan, for at holde det skjult."

Christian slog Armene om sin Moders Hals.

„Ja, græd nu først," sagde Præsten, „saa kan Du siden fortælle. Der er ogsaa forskjellige Ting, som jeg vil spørge Dig om."

„Det kan ikke skjules," hulkede Christian.

„Kan det ikke? Hm, hm!" sagde Præsten.

„Nej — — nej — det er A Skyld i" —

„Græd ud først, min Dreng! — det kan ikke nytte, at Du vil snakke, saalænge det er saa haardt ved Dig."

„Nej, saalænge kan det ikke nytte, at han snakker," bekræftede Morbroderen.

Præsten trak Vejret dybt og tungt.

„Har De Rugen inde, Niels Jensen?" spurgte han Morbroderen.

„Ja, for saa vidt," svarede denne. „Ja, der staar et Par Læs endnu i „Fruens Trekant", vi kalder det, — Præsten veed: der nordenfor Lars Vantings."

Nu kunde der ties, uden at Tavsheden virkede uhyggeligt. Og saa tav man.

Endelig var Christian nogenlunde bleven Herre over Graaden.

„Kan Du saa sige os, bitte Christian, hvorfor det ikke kan skjules," sagde Morbroderen i en meget rolig Tone.

Christian aabnede Døren og snød sin Næse ud i Forstuen: „Jo, for A havde taget Grevens Ridepidsk, den laa i Kjøreloen helt aabenlys, for A vilde skjule den, og saa havde A lagt den i en Krybbe inde i Kostalden under noget Halm, og saa

nu, da A vilde tage den med herover, saa kom Sognefogden efter mig og tog den fra mig" —

„Aa, Jøsses!" sagde Moderen.

„Naar var dét?" sagde Præsten.

„Nu lige nys — for ti Minuter siden."

„Ja, saa gaar han lige i Seng, og siger det ikke til nogen i Nat i hvert Fald," sagde Præsten, — han betænkte sig lidt. „Saa vil jeg gaa om til ham i Morgen, før han staar op, og tale med ham. Saa bliver der ikke mere ud af den Ting. Det behøver Du ikke at være bange for, Christian."

Christian sagde ingen Ting, men der kom med eet Glans i hans Øjne.

„Men Du har nok gaaet hen og givet to forskjellige Forklaringer om, hvordan Magnus kom ned af Høgulvet?" sagde Præsten.

„Ja."

„Hvilken var den rigtige?"

„Ingen af dem."

„Ingen af dem, naa. — Var Greven da oppe i Høgulvet efter ham?"

„Ja, han var."

„Hvordan kunde Du endda komme af Sted med ikke at sige det samme hver Gang, bitte Christian?" sagde Morbroderen.

„Jo, for de sagde omme ved Sognefogdens, at saa havde Greven nok slaaet ham ihjel" —

„Naa, og saa blev han bange, — ja," sagde Præsten; „bliver Du spurgt igjen, saa kommer Du jo til at sige, at det var, fordi Du blev bange, at Du gik hen og forsnakkede Dig noget sidste Gang. — Men pas nu paa, at Du ikke kommer til at forandre ved det igjen. Siig det samme, som Du sagde til Karlene ligestraks."

„Ja, det skal A nok," sagde Drengen glad. Han

følte sig saa lykkelig og lettet, saa han, uden at tænke ved det, rakte sin brune Næve frem og sagde: „Tak skal Præsten have!"

„Naa, er Du nu bedre tilpas?" sagde Præsten. — „Ja, det er jo over min Sengetid, men jeg er dog ret godt tilfreds med, at jeg kom herover i Østerbyen; for det er ogsaa en Hvile at være mellem fredelige Folk, som man kan stole paa, og som ikke vil — *bide*, havde jeg nær sagt. Derovre i Vesterbyen — jo mere oplyste og opvakte de bliver — desmere bliver de ogsaa som rivende Ulve med deres onde Snak" —

„Ja," sagde een af Mændene og saae sig om til de andre, „nu skal vi nok tie dethér; hvorfor skulde Herredsfogden have Ulejlighed med det? Han er jo nødsaget til og skal gjøre det værre, end det allerede er. Og Madammen paa Gaarden hun skulde ikke komme noget til, og — se saa, med Guds Hjælp, faar vi det ogsaa nok gjemt hen. — Men Præsten skal have Tak, fordi De vilde sige det til os, for det var jo en Tillid at vise."

En anden af Mændene fortsatte: „Og nu Magnus — hvad skal vi snart sige om ham? Han var jo egentlig en grimme Klør, ogsaa ret en grimme Klør, — og nu har saa Vorherre taget ham, — se saa var det jo ogsaa nok det bedste for ham."

„Ja, Fred med hans Støv!" sagde en meget gammel Mand og tørrede sig over Ansigtet med Haanden. Derpaa stemmede han i med stærkt rystende Gammelmandsstemme, men blev snart støttet af alle i Stuen:

„O Jesu, af Din Naade
Og for Din bitre Død
Frels mig i Syndevaade,
I Angest og i Nød;

Fri mig fra Døden ud,
Min Hyrde skal Du være,
Og Lammet maa Du bære
I Favnen hjem til Gud."

Præsten læste et Fadervor og sagde saa Godnat. — Christian gik med det samme.

„Troer Præsten, at — det kan blive ved at gaa godt?" spurgte han, da de var komne et Stykke hen ad Vejen.

„Løber Du der bagved, Christian! — jeg vidste ikke bedre, end at jeg var ene."

„Troer Præsten dét?" gjentog Drengen.

„Det veed jeg sletikke. Det maa vi lægge helt i Guds Haand."

„Greven sagde, lige før det skete, at A skulde være Avlskarl paa Søttrup, naar A blev fuldkommen."*)

„Ja, saadan gaar det i Verden. Snart ser det lyst ud, og saa bliver det mørkt igjen. Vi har blot at blive trofast ved *vort;* saa skal det jo nok blive godt altsammen tilsidst."

„Troer Præsten, at det kommer til at gaa mig saa godt, som——A tænker paa?"

„Jo, det troer jeg nok. Men Du maa jo være flittig og nøjsom og gudfrygtig."

„Det skal A nok. Godnat!" — Christian var allerede løbet til Siden ned ad Stien til Søttrup.

Præsten fortsatte med Vejen over mod Præstegaarden. Han havde Vinden lige imod; den førte nu ikke blot Støv, men ogsaa Fugtighed med sig.

Inden man naaer Præstegaarden fra Østerby-Siden, er der en Banke, hvorfra man kan overse hele Brindsted — det vil da sige: Vester-Brindsted, der ligger opad den modsatte Bakkeskraaning. Pa-

*) fuldkommen = fuldvoksen.

stor Castbierg undrede sig over, saa mange Vinduer der endnu var Lys i, skjønt Klokken var over tolv. — „Hm, det er *Begivenheden*, der snakkes om, og som holder Folk vaagne,“ tænkte han saa. „Ja, dersom man nu kunde løfte Taget af Husene, ligesom Laaget af en Gryde, og lytte, hvilken Sladren og Pludren vilde man ikke høre: dybe, brummende Mandfolkerøster, høje, knevrende Kvindestemmer.“ — Skjønt han var i høj Grad alvorlig og bekymret i Sindet, bragte dette ham ganske ufrivillig til at tænke paa en jydsk Børneremse, han for godt 60 Aar siden havde lært af sin Barnepige, om, hvordan Grynene i Grøden siger til hinanden, og hvordan Grynene i Vællingen siger, naar de koger. I Grøden (langsomt, med grov Stemme): „Do skobbe mæ, Do skobbe mæ, Do skobbe mæ!“ I Vællingen (gesvindt, med spids Kvindfolkestemme): „Her sidder A, hvor sidder Do?“ „Her sidder A, hvor sidder Do?“ — Overtræt som han var, den gamle Mand, blev denne Remse ved at forfølge ham lige til Søvnens Tærskel, blandet med Forestillingen om Brindsted-Mændenes og -Konernes Sladren: „Her sidder A, hvor sidder Do? — Do skobbe mæ, Do skobbe mæ, Do skobbe mæ. — Her sidder A, hvor — —“ *)

FEMTE KAPITEL.

Skjønt Pastor Castbierg var kommen seent i Seng, vaagnede han dog en Times Tid, før han plejede. Han klædte sig straks paa og gik ud. Klokken var

*) „Du skubber mig.“ — „Her sidder jeg, hvor sidder Du?“

henad 4. Vejret havde paa det Par Timer helt forandret sig. Det havde regnet og var blevet stille Vejr; i alle Sænkninger stod der Taager med et rødligt Skjær fra Solen, som just hævede sig over Kimingen. — Aldrig følte han Guds Godhed og Trofasthed stærkere, end naar det saadan gav kjønt Vejr under vanskelige og ængstende Omstændigheder. Og det oplivede hans gamle Hjerte at tænke paa, at Gud dog var saa meget mægtigere end Menneskene.

Han gik lige op til Sognefoged Andersens Gaard.

Yderdøren stod aaben, skjønt ingen var oppe. Der blev aldrig laaset nogen Yderdør i Brindsted om Natten. Skjellet mellem Gaardmænd og Smaafolk var nemlig endnu ikke blevet slemt hér, saa disse havde bevaret deres fulde, borgerlige Hæderlighed. Der blev saa godt som aldrig begaaet Tyveri i Brindsted. —

Præsten gik ind i Dagligstuen og bankede paa Døren til Sovekamret.

„A troer, der er nogen ved Døren, Hans Peter," hørtes Konens Stemme.

Manden brummede.

Præsten sagde: „Det er Pastor Castbierg, der vil tale med Sognefogden."

Saa blev der en Gaben, en Skraben paa Gulvet, en Knirken i Sengefjælene — saa et Par slæbende Skridt, og Sognefogdens rødhaarede, fregnede og søvndrukne Ansigt stak frem bag den halvaabne Dør.

„Saa snart A har gjort mit Tøjlette, skal A afgive Møde. Vil De tage Plads saalænge. Tidspunktet er mig ellers ikke ganske bekvemt."

Efter at have givet denne lille Reprimande, trak Sognefogden sit Hoved tilbage.

Da han atter viste sig og traadte ind i Daglig-

stuen, var han ganske rigtig kommen i Tøjet, men andet Toilette saae man ikke noget til. Han var hverken vadsket eller redt; det røde, temmelig langlokkede Haar stod i een Forvirring.

„Godmorgen, Castbierg! Ja, De er en Morgenmand“ —

„Er De saa god at udlevere til mig den Ridepidsk, som De tog fra Christian Røgterdreng igaar Aftes.“

„Den Ridepidsk, som A tog fra Christian Røgterdreng igaar Aftes — det var ikke Deres Ridepidsk, Castbierg!“

„Det behøver De ikke at fortælle mig, for jeg ejer ingen. Men jeg forlanger Pidsken af Dem, og det er min Hensigt, hvis De nægter mig den, da at anvende den yderste Tvang imod Dem, som jeg kan raade over.“

„Det er i min Egenskab af den lokale Øvrighedsperson, at A har sat mig i Besiddelse af Pidsken.“

„For elleve Aar siden, Hans Peter Andersen, var der megen Tale her i Brindsted om en Sag, som angik tre Personer. Den ene af dem har nu snart i fire Aar ligget oppe paa Kirkegaarden, de to lever her i Byen endnu. De veed, at den Afdøde betroede mig hele Sagens Sammenhæng, ikke som sin Sjælesørger, men med Ønsket om, at jeg vilde benytte min Kundskab, som jeg fandt for godt. — Denne Sag vil jeg melde paa Herredskontoret inden Middag, hvis De ikke straks udleverer Ridepidsken.“

I det Øjeblik Præsten sagde de Ord: „tre Personer“, gav det et Knæk i Sognefogdens lange Skikkelse, aldeles som En bagfra kunde have bibragt ham et uventet Stød i Knæhaserne. Saa blev han bleg, og saa sprang Sveden frem. Da Præsten

tav, stod han bøjet over den ene Ende af Bordet, gribende med begge Hænder om Bordpladens Sider. — Det var dog ikke blot Forvirring, men ligesaa meget Overspændelse af Tænkeevnen for at finde en Udvej, der i Øjeblikket berøvede ham al Holdning og gjorde ham fraværende.

„A — A skal tillade mig, Hr. Pastor Castbierg, at — æh — gjøre Dem opmærksom paa, at har De fortiet den Sag saa længe, saa vil det næppe være heldigt for Dem selv at komme med den nu saa længe efter."

„Det skal De ikke tage Dem af. Hvordan det vil gaa Dem, som Sognefoged, kan De vel ikke være i Tvivl om. Vil De derfor hente Pidsken straks!"

„Deres Velærværdighed Hr. Pastor Castbierg forsøger her en Intima — en Intimadation af en Øvrighedsperson; A forstaar det saadan, at De vil intamidere mig i min offentlige Virksomhed. Ridepidsken den ligger i mit Skatol i Embedsmedfør, og A staar her for Dem i mit Embedsmedfør" —

„Saalænge De ikke er kommen i Forbindelse med Deres Herredsfoged, da staar De for mig som Privatmand — og som en forskrækket Pjalt, der ikke tør gjøre andet, end hvad jeg forlanger."

„De mister Kjole og Krave, Hr. Pastor Castbierg."

„Det kunde være troligt nok, hvis *De* var en anden. Men nu bliver det, som jeg har sagt."

Sognefogden drejede sig om og gik hen til et Skatol, som stod i samme Stue. Af en Skuffe fremtog han Grevens Ridepidsk, og blev staaende med den i Haanden, halvt bortvendt fra Præsten.

„A bliver selv straffet, hvis nogen faar at vide, at A har udleveret den."

„Det forstaar sig. — Har De sagt til nogen, at De har faaet fat i den?"

„A har sagt det til min Kone. Og i Nat, da A gik hjem med den forbi Kroen, var A henne og pikkede paa Vinduet, der hvor Pastor Jensens Sovekammer er, og saa sagde A til ham, at A havde faaet Hold i Grevens Ridepidsk, som han havde slaaet Magnus med."

„Blev Vinduet aabnet? Saae han Pidsken?"

„Nej, A sagde det til ham igjennem Ruden."

„Saa maa De gaa til ham i denne Morgenstund, og naar han taler om Pidsken, maa De sige ham, at han ganske har misforstaaet Dem: Det passer ikke med Grevens Ridepidsk."

„Jamen hvis han ikke vil tro mig, — hvis han ikke kan forstaa det" —

„Hvis han ikke vil tro det eller ikke kan forstaa det, og hvis der i det hele taget — med eller mod Deres Vilje — kommer nogetsomhelst ud om denne Ridepidsk, da skal den Sag, jeg før nævnte, være meldt paa Herredskontoret fire Timer derefter. De skal være mig ansvarlig for, at denne Pidsk slet-ikke bliver nævnt mere."

„Det er ubilligt, Deres Velærværdighed, og det er i Særdeleshed Synd imod Dem selv — at ødelægge Deres eget Navn og Deres Stilling nu i Deres høje Alderstegenhed. Der har nok ikke været saadant noget inderligt — Kjærligheds- — æh — samfund mellem mig og Dem, Pastor Castbierg, men lig'godt: dét vilde gjøre mig inderlig ondt, om A skulde blive Vidne til, at min gamle Sognepræst, som har døbt og komfemeret mig — at han skulde blive afsat og maaske straffet, fordi" —

„Ja, det er godt, det er godt, — det bliver, som jeg har bestemt. — For Resten har jeg Lyst til at

sige Dem, Hans Peter Andersen, ikke — just af Kjærlighed, men dog som den, der har kjendt Dem fra lille af, at jeg har i de senere Aar — ogsaa for Resten nu, da jeg gik herop i dette Ærinde — været noget bange for, at De var kommen til at tjene den Onde selv, og derigjennem var bleven en stærk *Mand,* stærk i det onde; men nu seer jeg, at saa slemt er det sletikke. De driver Spillet helt paa egen Haand. Deres Væsen er Drengeskarnagtighed. De er ikke stort anderledes nu, end De var, da De gik til Confirmation hos mig. En grim Dreng — mere er De, Gud ske Lov, ikke bleven, og det var De ogsaa dén Gang. — Vil De saa pakke mig Pidsken saaledes ind, at jeg kan bære den med mig hjem, uden at den sees."

Pastor Castbierg skottede op til Sognefogden ved de sidste Ord, — og blev saa slaaet af det ynkelig drengeagtige i den velvoksne Mands Ansigt, saa det ligefrem kom ham underligt for, at han havde Skjæg, — en Følelse af Forundring, som Synet af Samtidens talrige Skjæggemænd egentlig ofte fremkaldte hos den gamle Præst.

Han og Sognefogden hjalp hinanden med at pakke Pidsken ind, saa Pakken nærmest kom til at ligne en lang og tynd Rulle Papir. — Da Præsten kom hjem, skrev han et lille Brev til Greven saalydende:

„Ridepidsken, funden af Christian Røgterdreng, sendes Dem her fra Deres Mogens Castbierg."

Saa lod han sin gamle Husholderske gaa ned til Søttrup med Brevet og Pakken.

* * *

Da Præsten var gaaet, stod Hans Peter Andersen nogen Tid og lagde Mærke til sit eget Befindende,

paa samme Maade som et Menneske efter et voldsomt Fald eller en svær Dragt Prygl kan undersøge paa sig selv, hvor mange Ribben og Kraveben eller lignende, der er gaaet i Stykker. Han syntes jo nok, at den voldsomme Sindsbevægelse efterhaanden lagde sig en Del, og Blodet sank noget; men det var, ligesom hverken Følelserne eller Blodet vilde aflejre sig paa normal Maade; det forekom ham, at det altsammen laa hulter til bulter inden i ham — gjørende ham i høj Grad sjælelig uoplagt. Han tænkte paa at gaa hen i Kroen til Pastor Jensen for straks at faa sin natlige Meddelelse gjort til en Misforstaaelse. Men han følte Skamfuldhed ved at vise sig for Mennesker efter denne Ydmygelse, ja, han kunde ikke engang ret taale sin egen Bevidsthed derom, og han gik derfor i Seng igjen for at sove bort fra det hele i et Par Timer. Han kunde imidlertid ikke heller sove, og da Klokken var syv, stod han op og begav sig om til Kroen. Dér fik han at vide, at Pastor Jensen og hans Kone var spadseret ud for en halv Times Tid siden, og han blev meget hed om Ørene.

Ovre paa Søttrup gik den Morgenstund Grev Trolle — — — i en Sindstilstand, der stærkt truede med at blive til Vanvid. Han var kommen hjem fra Præsten igaar Aftes meget roligere, end da han gik derop. Saa var han straks bleven ivrig optagen af at trøste og berolige sin Kone, hvis Tilstand atter havde forværret sig; og det var over Forventning lykkedes ham; det var hans egen rolige Stemning, der virkede paa hende. Han havde det Indtryk, at hun nu virkelig troede ham uskyldig i

Drabet. Saa havde han sovet ret ordentligt om Natten; men nu til Morgen — han var oppe Klokken fire — var det, som om to Verdener stredes om ham og i ham. Rent personligt — overfor Gud og sin Samvittighed — kunde han nok finde Fred; thi enten det nu var ret eller galt, hvad den gamle Præst havde sagt til ham, saa havde hans Ord altid en mærkelig Magt; Greven kjendte det godt fra tidligere Lejligheder, at man kunde være enig med Pastor Castbierg eller ej: naar han havde sagt en Ting bestemt, saa blev den med det samme en *Virkelighed* for En. — Men ude fra — med Solen og den nye Dag — kom hele den øvrige Verden over ham og forlangte Regnskab og Bekjendelse og kaldte ham en æreløs Mand; — og naar dertil saa føjede sig Tanken om hans Kone og den Livsfare, hvori hun svævede, da kunde det øjebliksvis gjøre ham ligefrem svimmel, saa han maatte gribe for sig og støtte sig ved et eller andet.

Det var ham naturligvis en Beroligelse og hjalp ham et Øjeblik ud af den kredsende, vanvittige Hvirvel, hvori hans Tanker allerede bevægede sig — da Ridepidsken blev ham bragt. Han anstillede mange Betragtninger over, hvilke Veje den vel kunde være vandret. Saa gik han ud i Marken til Folkene og var der en Timestid; men det var ham saa ubehageligt at mærke, at han sletikke var med i Arbejdet, kunde ingen rigtig bestemte Ordrer give, snakkede, for sine egne Øren, saa underlig paa Maa og Faa, — saa han vendte tilbage i Gaarden og gik dér og besigtigede en Arbejdsvogn, som skulde repareres — hvad der vel var at gjøre ved den.

Da saae han Pastor Jensen og hans lille Kone, samt Else og Lars Kundbjerg, komme ind ad Borge-

leddet. Fru Jensen saae da saa underlig, saa underlig ud! — Denne gamle — han syntes ældgamle — Kone — hun gik imellem de andre ligesom et lille Barn, der ikke har Forstand endnu paa, hvor det bliver ført hen; hun gik lidt langsommere end de andre, og saa tog hun engang imellem et Par Skridt i Løb for at følge med, ganske ligesom de smaa Børn, naar de er ude at gaa med de Voksne.

De andre tre saae meget almindelige ud; han fæstede sine Øjne paa dém for ikke at blive mere forvirret.

Saa stod de lige foran ham, inden han ret vidste af det; *hun* stod og saae paa ham — — — — og da han kom til sig selv igjen, stod de der endnu, de tre af dem, helt i samme Stilling; — *hun* laa paa Knæ ved Siden af ham og gned ham med sine gamle, runkne Hænder paa hans nøgne Bryst. Saasnart han havde slaaet Øjnene op, hørte han Pastor Jensen sige: „Naa, Gud ske Lov, Grev Trolle! — det lader jo til, at Anfaldet er overstaaet. Ja, jeg forstaar saa godt, at Synet af os, Magnus' Forældre — i Forbindelse maaske med andet Ildebefindende — kan have en saadan overvældende Virkning paa Dem — hm, naa ja" —

Grev Trolle havde rejst sig op.

„Hvis De befinder Dem saa vel," fortsatte Jensen, „at min Hustru og jeg kunde faa en Samtale med Dem — i Enrum, saa vilde det være os meget" —

„Værs'god — følg med!" sagde Greven og gik med hurtige, lidt ravende Skridt foran dem op mod Hoveddøren.

Pastor Jensen vendte sig under denne Vandring om mod Else Kundbjerg og sagde dæmpet: „Saa vil I være saa god' at blive her udenfor i Forstuen, indtil jeg kalder jer ind."

Greven gik foran igjennem Forstuen ind paa sit Kontor.

„Hvad vil I to? skal I med ind?“ sagde han i Døren til Husmandsfolkene.

„Ja — nej, det kan godt vente til siden, vi bliver her udenfor saa længe,“ svarede Else.

Saa stod Greven med Pastor Jensen og hans Kone inde paa sit Værelse.

„Sid ned!“

Fru Jensen satte sig sidelæns paa en Stol og krøb sammen med Skuldrene mod dens Ryglæn. Pastor Jensen tog Plads i den voksdugsbetrukne Sofa.

„Kjære Grev Trolle,“ begyndte han, „De maa ikke se paa mig som Deres Fjende, langt mindre som Hævneren, der kommer og vil gjengjælde Dem ondt med ondt. Nej, jeg mener, at nu skal det netop kjendes, at det ikke, som Pastor Castbierg har ytret, er Gøgl med vor Forkyndelse af Christi den fuldkomne Lov, men at vi virkelig og i Sandhed er hans lydige Tjenere. — Fra mig skal intet Ord, der kunde skade Dem, udgaa — hm — jeg vil kun Deres Bedste; jeg vil kun se at drage Dem ind i den Kreds af Mennesker, hvor De trods alt hører hjemme, og hvor De vil kunne finde den bedste Trøst og den bedste Lægedom for de Saar, som De ikke blot har slaaet os, men lige saa meget, om ikke mere, Dem selv. Men De maa komme helt over til os, De maa give Dem hen, vi vil virkelig helt og fuldt *eje* Dem“ —

Pastor Jensen standsede lidt og saae ventende paa Grev Trolle; men denne sad og betragtede sin ene Haand — sagde ingen Ting.

„Jeg siger, De maa gjøre Bod i Selvopofrelse, ikke for vor, men for Deres egen Skyld; — thi

De vil ikke finde Fred i Deres Sjæl uden derved, at De kommer til at tjene en stor og menneskekjærlig Sag — *vor* Sag her i Brindsted — kommer til at tjene den med alt — hører De: *alt,* hvad De ejer og har; deri er der virkelig Soning af Deres Blodskyld og Hvile for Dem selv at finde" —

Greven tog pludselig Haanden til sig, hævede Hovedet og — til Pastor Jensens store Overraskelse — stirrede paa ham med Ansigtet blegt og med Øjne, der lynede af Foragt.

Pastor Jensen betænkte sig lidt, saa gik han videre: „Ja, kjære Grev Trolle, Sandheden maa frem, inden Tilgivelsen kan komme; De maa bøje Dem, inden jeg i Kjærlighed kan opløfte Dem paany. — Hm — Deres Ridepidsk, som — som De *slog* med, er af Stedets Øvrighed, Sognefoged Andersen, konstateret — er funden. Han har — —"

„Jeg ejer itte anden Ridepidsk end den dér," sagde Greven og pegede hen paa Væggen over Tobaksbordet.

Jensen saae meget forvirret ud.

„Ja, hvis det virkelig er Tilfældet, hvorom jeg vel foreløbig ikke tør tvivle — saa maa der foreligge en Misfor— — jeg skal senere — hm, hm" — Som for ikke at give sig selv Tid til at blive forlegen, busede han paa: „Men Deres Røgterdreng, Christian, har givet dobbelt og modsigende Forklaring af Tildragelsen ude i Laden" —

„Hvad har han sagt?"

„Det — skal ikke siges her. Det vil kun komme frem for Retten."

„Ha, ha! — naa, for Retten! — nu skal vi høre!"

„Jeg talte efter menneskelig Maade, — det var ikke mine egne Ord. Sagen kommer ikke for

Retten, naar *jeg* tier; og det gjør jeg, — blot De vil lade Dem vinde, lade mig redde Dem, frelse Dem" —

Greven sprang op i Raseri: „De tier, naar jeg vil betale Dem dygtig for det. De tier — og jeg skulde taale at være ærlig Mand itte længere, end det behager Dem. Jeg skulde betale en nederdrægtig Slyngel som Dem for at beholde mit gode Navn!" —

„De tilstaar altsaa, Grev Trolle?"

Greven standsede: „Jeg tilstaar, at jeg burde tage min Ridepisk og slaa saadan en Æsel ned paa Stedet!"

Pastor Jensen blev bleg. Han sad tavs et Par Minuter. Greven var gaaet hen til Vinduet og stod og stirrede ud.

„Magnus har selv sagt det. Han hviskede det til sin Moder i sin Dødsstund."

„Jeg har aldrig hørt, at et Menneske kunde tale med brustne Øjne," sagde Greven. „Han var død, da han blev baaren ud af Laden. Vil De nu lyve Deres Søns Lig noget paa!" — Greven lo med en hæs, uhyggelig Latter.

„Hans Moder sidder jo her og kan bevidne det. Ikke sandt, Leopoldine, Du hørte det, da Du var ene med ham i Kroens Sal?"

Greven vendte sig om mod Fru Jensen. Hun saae ikke større ud end en tiaars Skolepige; hun sad sammentrukken og rystende, med Overkroppen bøjet ned mod sit Skjød og Fødderne trukne op fra Gulvet ind under Stolens Sæde. Hun sad og hviskede noget med stor Hast, men først da der var bleven ganske stille i Stuen, kunde man høre, hvad det var: „Nej, nej, nej, nej, nej," — blev hun ved at sige, ligesom man i stor legemlig Pine kan

gjentage et eller andet Enstavelsesord; — hendes Ansigt var helt dækket som med et Net af tætte Graadrynker, men der kom ingen Taarer fra hendes Øjne.

Greven betragtede hende med opspærret, forfærdet Ansigt; saa saae han ligesom aandsfraværende hen paa hendes Mand og sagde: „I saadant et Menneskes Vold skulde *jeg* komme!“ — og gik ravende, søvngængeragtigt hen imod ham —

Jensen sprang forskrækket op og løb hen til Døren, idet han sagde: „Jeg har andre Vidner; — De tillader, at jeg kalder dem herind.“

Han gik et Par Skridt udenfor Døren.

„Vil De tilgive mig, Fru Jensen?“ sagde Greven; han havde i samme Øjeblik bøjet sig ned over hende og grebet hende om Skuldrene. Hun trykkede sin Isse op mod hans Bryst: „Ja — aa, Hr. Greve — ja — men kan De tilgive min stakkels Magnus?“ — Hun bøjede Hovedet saa langt tilbage, at hendes Blik mødte hans; og han saae med Forundring, at hun havde kjønne, mørke Øjne.

„Her er Lars og Else Kundbjerg,“ sagde Pastor Jensen, som nu havde faaet Husmandsfolkene ind i Stuen, „de vil begge vidne, at min Søn bevægede sig, da han blev baaren fra Laden om i Kroen.“

Han saae opfordrende til Else.

„Ja, det gjorde han,“ sagde hun, „da de kom bærende med ham, saa bevægede han den ene Arm og det ene Ben.“

„Og hans Øjne var ikke brustne?“ sagde Pastor Jensen.

„Nej, det troer A sletikke de var.“

„Tak skal De have, Else,“ sagde Jensen, „saa vil jeg bede jer om at gaa igjen.“

Men Else vilde ikke gaa saa snart; hun syntes, at Situationen saae altfor interessant ud, — og det var jo da Greven, der skulde befale hende at gaa. Det havde Jensen ikke noget at gjøre med.

Denne havde igjen taget Plads i Sofaen. Da Greven atter var gaaet hen til Vinduet og ingenting sagde, brød han Tavsheden: „Jeg kan ikke forstaa Deres Heftighed, Grev Trolle," kom det mildt og langsomt: „Det er *mig*, der har mistet min Søn, — *De* har ikke mistet Deres Datter, og de to Unge var jo dog fælles om Brøden; Væver Christoffersen var mod sin Vilje Øjenvidne, og har selv sagt det."

Grev Trolle havde vendt sig. Han var dødbleg.

„Er det en Verden at leve i — er det — en Verden!" — han gispede efter Vejret, „Løgnere! Djævle! — — — Jeg *har* dræbt Deres Søn! Jeg takker Gud i Himlen, at jeg fik ham ramt, inden han forsvandt. Jeg takker — Gud — i Himlen! Ha'e jeg itte seet, at De er tusinde Gange uslere end Deres Søn, De, som tager Betaling forat tie med hans Død, saa vilde jeg dræbe Dem her paa Stedet — — men gaa! gaa! ud af Huset med Dem! — lad mig være fri — lad mig være ene — aa, Mathilde!" — —

Pastor Jensen lod sig det ikke sige to Gange om at komme af Sted. Foran sin Kone og Lars og Else Kundbjerg gik eller løb han med lange Skridt igjennem Entréen, ud i Gaarden og standsede først paa Vejen omme bag Staldbygningen. Her indhentedes han af de Andre.

„Hvis I nu virkelig er mine Venner, Else og Lars," sagde han, „saa gjør I, hvad jeg nu beder jer om: I nævner det ikke med et Ord til nogen, hvad Greven sagde. I samme Øjeblik kommer jo

Straffen over ham, og det kommer der jo intet godt ud af, hvorimod det kan blive til den største Velsignelse for os alle, om vi kan holde ham fast med Kjærlighedens stærke Arm, styre og lede ham til alt, hvad der er godt og elskeligt. — Else! — hvad, *kan* De? — De har en Fristelse dér — eller De er ligesom for aaben en Natur; naar Deres Hjærte er fuldt af noget, saa skal De“ — —

Han blev ved at snakke og formane Else, mens de fulgtes om til Byen.

Grev Trolle gik ind i Sovekamret til sin Kone. — Hun sad op i Sengen mod et højt Hovedgjærde, for Asthmaen gjorde, at hun ikke kunde taale den liggende Stilling.

Han lagde sig paa Knæ ved Siden af Sengen og tog om hende med begge sine Arme.

„Farvel, Mathilde!“ sagde han.

Hun stirrede et Øjeblik paa hans Ansigt.

„Carl, naar kommer Du tilbage?“

„Jeg veed det sletitte.“

„Aa, ja — aa, Carl! saa veed jeg det altsammen!“

Han trykkede sit Ansigt ind mod hendes varme Bryst, dækket af det hvide, violduftende Lintøj, — der hvor han saa mange Gange havde fundet Hvile for sit urolige Hoved, fundet Fred og altforstaaende Tilgivelse — og en Kjærlighed uden Grænser.

„Jeg har ogsaa altid syntes, at min Lykke var for stor, siden jeg ejede den Mand, som jeg ikke kunde undvære, uden at Livet blev sletingen Ting værd for mig. Hvorfor skulde jeg ikke gjerne dø nu. — Og dine Øjne kan jeg aldrig glæmme.“

Hun løftede hans Hoved op mellem sine Hænder.

„Dine Øjne kan jeg se, ogsaa naar jeg lukker mine i. Dine Øjne skal jeg altid, altid se.“

„Du maa itte dø, Mathilde; saa er det jo min Skyld. Og Du skal blive og passe paa Børnene“ —

„Hvis jeg kan leve — aa, saa skulde jeg ogsaa nok gjøre det; — men jeg kan det ikke — var Du død, det kunde jeg have overlevet — men naar jeg hører om, at Du er falden i fremmede Menneskers Hænder, og de straffer Dig og gjør Dig grim i hele Verdens Øjne og tager Din Ære og Din Stolthed fra Dig — aa, Du herligste af alle Mennesker! — — jeg takker Gud, fordi jeg ikke *kan* overleve det, aa, jeg vil bede til ham, at jeg da ikke maa opleve for meget af det, inden det slaar mig ned; — der maa da være nogen, som kan hjælpe Børnene — — Kan de ogsaa tage Gaarden fra Børnene?

„Nej, der er Ingen, som kan gjøre Dig eller Børnene noget. Aa, naar jeg tænker mig, at Du sad her paa Gaarden med vore Børn, og Du kunde leve, og Du alle Dine Dage vilde tænke paa den skjønne, skjønne Tid, da jeg var Din, da jeg ejede Dig — aa, Mathilde, jeg ejer Dig jo dog alletider, alletider!“ — — han brast ud i Hulken og trykkede atter sit Ansigt mod hendes Bryst.

Pludselig hævede han Hovedet, — hun havde faaet et asthmatisk Anfald, — hun gav ingen Lyd, — i Forbindelse med Graadkrampen truede det med helt at tage Vejret fra hende.

Han løb ud efter den gamle Pige, som altid hjalp hende i Sygdom. Da de havde staaet over hende et Par Minuter, kom der et lille Ophold; men hun kunde ingen Ting sige.

„Det kommer snart igjen, Hr. Greve,“ hviskede

den gamle Pige. „Greven maa vist hellere gaa, for Madammen kan paa ingen Maade taale at græde. Hun kan gaa hen og dø lige med det samme.“

Grevinden var saa afkræftet efter Anfaldet, saa der ikke syntes at være andet Liv i hende end den Kjærlighed, som lyste ud af hendes Øjne.

Greven bøjede sig ned over hendes Ansigt: „Farvel, Mathilde! Gud hjælpe os begge to!“ sagde han og kyssede hendes Mund.

I Døren vinkede han ad Pigen og hviskede til hende: „Hvis Grevinden bliver urolig og spørger derefter, vil De saa sige, at jeg kommer nok snart igjen. Men spørger hun itte, saa skal De ingen Ting sige. — Hent Lægen straks! — Farvel, gamle Karen!“

Greven begav sig lige over i Præstegaarden.

Da han kom ind i Præstens Stue, stod denne ved sin Pult og noterede i Ministerialbogen. Han skjævede paa Gammelmandsvis, med optrukne Øjenbryn, om imod den Indtrædende. Greven var stærkt forpustet; han næsten hviskede — afbrudt: „Nu har jeg sagt det til Pastor Jensen, at jeg har dræbt hans Søn. Og jeg har sagt det til Grevinden. Maa jeg nu itte ta'e Livet af mig selv? Kan der være noget galt i det?“ — Han kastede sig ned i Sofaen, over hvis høje Sidefløj han lagde sine Arme med sit Ansigt ned mod dem.

„De er en meget hastig Mand, Grev Trolle,“ sagde Præsten, idet han med rystende Haand lagde Pennen fra sig øverst paa Pulten; han drejede sig om og stod og betragtede Greven nogle Øjeblikke i

Tavshed. „Men sket er sket. Derved er intet at gjøre. Gud se i Naade til os!“

„Grevinden har det itte godt. Vil De itte gaa ned til hende, saasnart vi har talt sammen. Lægen bliver hentet. Hun vil itte andet end dø. Og hun *kan* helleritte leve, hvis hun skal se mig i Øvrighedens Hænder. Det *kan* hun itte!“

„Nej, det har De desværre Ret i; dertil har hendes Forgudelse af Dem været for stor.“

„Derfor vil jeg ud af Verden, inden — inden de kommer efter mig. De kan jo være her straks.“

„Nej, Sognefogden er til Hoppekaaring i Sønder-Torup; saa han kan ikke være her den første Timestid, selv om der straks er bleven sendt Bud efter ham. — — Tror De nu, Grev Trolle, at Deres Kone kan leve, hvis De gaar bort, saa hun ikke skal se den Elendighed paa Dem, som ellers forestaar?“

„Ja, det er jeg fuldkommen vis paa, — kan hun blot overleve i Dag og i Morgen — jo, saa er jeg helt sikker derpaa; kan hun blot komme et Par Dage over min Død — hun har jo altid levet saa meget i sine Minder, og hun vil aldrig, aldrig glæmme mig, — — og saa kan jo ingen gjøre mig noget mere, hun kan have mig helt i Fred, — og saa har hun jo Børnene, Camilla ligner mig jo saa meget — i Udseendet, itte i Sindet, nej, nej, itte i Sindet“ — han brød ud i en kort, latterlignende Graad.

„Jo, saamænd ligner hun Dem ogsaa i Sind, Grev Trolle. — Har De faaet sagt Farvel paa en Maade til hende og til de andre Børn?“

„Nej, det kunde jeg itte — jeg veed helleritte, hvor de var henne, — men De skal hilse hende, Pastor Castbierg, fra mig, De skal sige hende, at

jeg — at jeg veed itte, om det bliver hende eller hendes Moder, jeg allersidst kommer til at tænke paa“ —

„Men siig mig, Grev Trolle, inden vi taler om det andet: er De vis paa, at Jensen *vil* melde det eller omtale det? — De talte vel ene med ham?“

„Nej, han vil itte melde det — naar jeg vil betale ham for at tie, — det vil sige: nu bliver han nødt til at melde det, for vi var helleritte alene — der var hans Kone og Else og Lars Kundbjerg“ —

„Naar Else har hørt det, saa er det fuldkommen umuligt at skjule det; hun vilde ofre baade Liv og Salighed paa at kunne fortælle en Nyhed. — Aa ja — det er ikke nemt at bære, alt dettehér. — Hørte Else og Lars ogsaa dette om, at han vilde have Betaling for at tie?“

„Nej — jo, det troer jeg nok.“

„Det er for Deres Datter Camillas Skyld, jeg spørger derom; for hun kan jo kun renses for denne vanvittige, ondskabsfulde Beskyldning imod hende ved, at alle faar at se, hvad Slags Folk hendes Anklagere er.“

„Det snakkede han ogsaa om — om hende.“

„Herre Gud! det bliver værre og værre.“

„Saa sagde jeg det hele! Han skulde vide, at hun var hævnet! Og hendes Ære skulde da'tte ties ihjel, for at jeg kunde leve.“

„De er meget undskyldt, Grev Trolle, det indrømmer jeg. Men hendes Ære skulde dog nok være bleven reddet, selv om De havde tiet.“

„Ja, — nu har jeg talt!“ — —

Præsten gik hen til sin Pult, lagde Armene op derpaa og støttede Panden i sine Hænder. Saa bad han: „Gud Fader! hør os for Jesu Christi Skyld! — Du, som er den ene Kjærlige og Vise, og Du,

som har Magten! leed os saadan, at vi maa gjøre det, som *nu* er det raadeligste, og lad det hellerikke siden blive det urette for os, Herre Gud! saa vi skulde komme til at fortryde det."

Han stod tavs i nogle Minutter.

„Aa ja, i Jesu Navn!" sagde han saa og vendte sig om imod Greven. „Min kjære Grev Trolle, jeg veed, at De i dette Øjeblik er ledet af Kjærlighed, den Magt, som er stærkere end Døden, og som derfor ogsaa kan tilintetgjøre Dødens Angst og Gru; dér behøver De ikke *min* Hjælp. Men Deres *Ansvar* vil jeg dele med Dem, det skal vi være to om paa Dommens Dag: jeg *raader* Dem til at handle efter Deres eget Ønske. Det er den eneste Maade — det troer ogsaa jeg — hvorpaa De maaske kan redde Deres Kones Liv."

Grevens Ansigt blev — ved disse Præstens Ord — som et pludseligt Solskinstøvejr om Vinteren, fuldt af Smil og Graad: „Det ha'e j'itte ventet af Dig, Du gamle Mand, Du kjære, gamle Mand!" — han standsedes af Hulken og Latter, — blev saa atter alvorlig: „Jeg vilde itte ha'e baaret det Ansvar for noget Menneske i Verden — gaa og slæbe paa det, naar jeg selv skulde leve" —

„De maa ikke takke *mig* for det, men alene Gud den Almægtige; der er jo ingen uden Han, som kan give et Menneske Ret og Magt til at raade saaledes. Han være baade Dem og mig naadig, og bevare vor Tro og vor Fred — ogsaa i vor Dødsstund. — — Herre Gud! bevar mig! velsign mig! for Jesu Skyld! — — Ja, Grev Trolle, men jeg kan ikke skilles fra Dem og dermed — — jeg kan ikke sige Farvel til Dem, inden jeg har mødtes med min Herre og Frelser i den hellige Nadver, — og jeg vil ogsaa gjerne have Dem med, skjønt jeg aldrig

ret har kunnet blive klog paa, om De var Christen eller ej" —

„Aa, Gud hjælpe mig! — det kan være daarligt nok; — men jeg vilde dog forfærdelig nødig dø uden at have været til Alters, — nej, De maa tage mig til Alters, Pastor Castbierg, — lad os gjøre dét, inden vi siger Farvel" —

Præsten havde stillet Brødet og Vinen paa Bordet. Nu satte han sig i sin Lænestol og talte i en noget foroverbøjet Stilling, støttende sig med venstre Arm mod Stolens Sidelæn:

„Jesus siger, at Ingen har større Kjærlighed end denne, at han sætter Livet til for sine Venner. Og det veed vi jo nok, at dét kan vi ikke saadan tage os til Indtægt, for De døer jo for Deres store Synders Skyld, De kommer kun til at lide den Straf, som den guddommelige Samfundslov vilde kræve over enhver Manddraber, hvis denne Lov ikke var bleven forkvaklet og formildet ved vantro Menneskers lovløse Bestræbelser. — Men det er jo ikke for at agere Øvrighed paa egen Haand, at De har valgt Døden, — det er alligevel af Kærlighed til de Mennesker, som De har elsket højest her i Verden; — og for denne Deres Kjærligheds Skyld vil vor Frelser bære over med Dem, saa sandt som hans Apostel kalder Kjærligheden for Lovens Fylde. — Ja, ikke blot dette, — nej, ikke blot dette: han vil ikke forlade Dem, han vil være og blive hos Dem i Deres Dødsstund — ihvad vi saa ellers maa kalde Deres Død. — — — Ja, her kommer vi, Herre Jesus! — paa Vej fra Synd til Synd, besmittede med Blod og med Dødsskyld, til Dig, som udgjød Dit uskyldige Blod forat tvætte vore Synder rene. Bland Dit Blod med os, at Din Død maa blive vor, og Dit Liv vort evindelig! — Og vi beder

for hende, som elskede denne Mand saa højt, at jeg ofte tænkte, det kunde ikke være ret for Gud — lad hende nu ikke lide Døden for denne sin forgudende Kjærligheds Skyld, men lad hende leve i Mindet, for sine Børn og af Troen paa Din og vor himmelske Fader.

Du evige Fader! som er eet med Din Enbaarne, hav Tak, at Du ikke lader os ene, men kommer til os, naar Prøven skal staa, og gjør os stærkere end os selv og end Verden, — og lader os ved Din Aand vælge og gribe dét, som — trods alt — er det bedste *nu*, og som vi derfor aldrig skal fortryde! Amen!"

De nød nu i Fællesskab den hellige Nadver, og den gamle Præst sang alene en Salme for Greven, da denne var saa bevæget, at han ikke kunde synge med. Han havde lagt sig paa Knæ ved Præstens Stol, med Panden mod dens Armlæn.

„Ja, Grev Trolle," sagde Præsten, da han havde sunget Salmen til Ende, „at kunne græde det er en stor Velsignelse og Naade fra Gud. Det har jeg ikke kunnet i de sidste otte Aar, siden jeg mistede mine to eneste Børn i samme Maaned. Ikke fordi jeg tvivler om, at det jo var — rigtigt, som Han gjorde. Men — den Kilde er tørret ud. — — — Ja, græd De, Grev Trolle! — — Naar jeg kommer hjem engang, hvad der jo, Gud ske Lov, ikke kan være saa længe til, da venter jeg ogsaa, at jeg maa begynde min Salighed med at græde i lang, lang Tid, — før jeg kan komme til at synge for Gud med de andre Engle, — baade dem, jeg kjender, og dem, jeg aldrig har set."

De sad ganske stille nogle Minuter. Saa hævede Greven Hovedet og sagde: „Nu vil jeg gaa. De kan jo komme efter mig, inden vi venter det."

Præsten bøjede sig frem og kyssede ham: „Farvel, mit kjære Barn, — sov sødt, til vi sees igjen!“

Han fulgte ham ned igjennem Corridoren. Udenfor Døren fløj Svalerne forbi, frem og tilbage, højt og lavt. Middagsstunden var hed. Det tegnede til Torden.

„Hvor gaar De hen, Grev Trolle?“ sagde Præsten, som blev staaende i Døren.

„Ned til Eldrup Sø. Der har jeg plejet at bade.“

„Ja.“

Det saae ud, som om Svalerne fulgte Greven ud af Gaardsleddet. Gang paa Gang kom de flyvende bagfra langs Jorden, steg saa op foran ham i lette Buesving og vendte atter tilbage.

Livet i en Landsby har jo i Almindelighed ingen stor Fart paa. Men der kan dog indtræffe Begivenheder saa usædvanlige, at ogsaa dét kan komme til at gaa frem — og tilbage og avet om med en vis Hurtighed. — I den Snes Timer, der var hengaaet siden Magnus Jensens Død, havde man i Brindsted — nu for det første næsten ikke *sovet*, og for det andet havde man *snakket* med en Iver — som om der sletingen Rughøst var til. Det var ikke længer Pastor Jensens Foredrag om at elske sine Fjender og have alting fælles o. a. lign., man *nu* talte om — det skete i hvert Fald kun rent i Forbigaaende, ligesom Geske Kandestøbers, selv i heftigt Sindsoprør, kan stødvis komme i Hu, at hun som Borgmesterinde bør smække lidt med Viften, — det var naturligvis først det frygtelige Faktum, Drabet, dernæst Formodningen om Grevens Skyld, og nu Grevens egen Tilstaaelse, om hvilken Else Kund-

bjerg bragte Meddelelse fra Gaard til Gaard, saa hurtigt som hendes tykke Ben kunde bære hende, og som Nydelsen af to Kopper Kaffe paa hvert Sted vilde tillade det. — Men desforuden var man — særlig Konerne — bleven ved at drøfte det pikante Emne, hvorvidt Comtesse Camilla havde forført Magnus, eller Magnus havde villet forføre Comtesse Camilla. Ogsaa hér førte Else Kundbjerg an i Snakken, da hun som den, der altid havde levet iblandt og levet af Grevens, formentes bedst at kunne give detaillerede og interessante Oplysninger med Hensyn til Comtessens Moralitet. — Men Else var for Resten noget kjed af, at hun var kommen saa stærkt med paa det Spørgsmaal; for det eneste sande, hun kunde fortælle, var stadig dette, at Comtesse Camilla for et Par Aar siden havde haft Blegsot — og det kunde hun dog ikke blive ved at drikke Kaffe paa, — Resten var simpelthen Løgn, og Else kunde ikke *huske*, saa hendes Fortælling forandredes fra Time til Time. — Nej, det var meget kjedeligt; for nu kunde hun have levet højt paa den simple og nemme Sandhed om Grevens Tilstaaelse, og hun kunde endda sætte det Spørgsmaal under Debat, om det var rigtigt af Pastor Jensen at ville tage Penge for sin Søns Død — ja, for det var Meningen; det havde Greven raabt til Pastor Jensen, og det havde Pastor Jensen ogsaa selv snakket med Else og Lars om, da de var komne udenfor Søttrup. — Men hun kunde ikke længer slippe for at snakke om Comtessen, for dels var Konerne komne helt i Vildrede indbyrdes med de ganske modstridende Fortællinger, som Else havde betroet hver af dem; dels — og det var det værste — vilde „de Stille" i Brindsted ikke lade hende i Fred, men angreb hende med stor Harme

for hendes Bagvadskelser imod Comtesse Camilla. — Det kunde jo enhver se, sagde de, at det var bevidst Løgn og Opspind; for baade var Comtessen den bedste og blufærdigste Pige i hele Brindsted Sogn, og saa havde hendes Angst og Afsky for Magnus Jensen jo været almindelig bekjendt og til almindelig Morskab i lang Tid for enhver, der var kjendt paa Søttrup. —

Nu var jo dette Møde i Højskolesagen bestemt til om Eftermiddagen, og skjønt man vistnok ikke under disse Omstændigheder ventede at faa gjort noget videre ved dén, saa var man dog næsten Skjæbnen taknemlig for, at Mødet *var* bleven bestemt, — at man dog kunde faa Lejlighed til *rigtig* at snakke ud, ikke i Smaagrupper rundt om i Gaarde og Huse, nej, men samlet i Fællesskab, i Munden paa alle sine Venner og Bekjendte — faa Lov til at styrte sig ud i, drukne i et helt Forsamlingshus fuldt af Snak og Sladder. Det var ogsaa saa oplivende at tænke paa, at dette Møde efter Bestemmelsen skulde være et Spisegilde; der havde nemlig blandt Brindstedfolkene i Almindelighed været ikke saa lidt Forargelse over i Forgaars at se baade de Fremmede og adskillige Mennesker fra Sognet sidde og mædske sig for 25 Øre inde i Kaffestuen, medens man selv ingen Ting havde faaet. Nu skulde selve Foredragsforeningen betale, og Gildet skulde være gratis for alle dens Medlemmer. Man haabede tillige paa denne Maade lettere at kunne faa de „Stille“ i Brindsted med til Mødet, da de ikke saa godt vilde kunne sige Nej til at deltage i en saadan ligefrem selskabelig Sammenkomst med deres Naboer og Bekjendte; og undvære dem kunde man vanskeligt; de udgjorde i Virkeligheden ikke noget ringe Tal.

Kogekonen, „Værtinden“ i Forsamlingshuset, havde da været travlt beskjæftiget hele Dagen med at rette an og lave stuvet Blomkaal, thi de Misfornøjede fra i Forgaars havde udtrykkelig forlangt akkurat den samme Beværtning, som de Begunstigede forleden havde faaet.

Klokken 3 om Eftermiddagen var man bænket ved tre lange Borde inde i selve Forsamlingssalen. Alle de Indbudne var mødte, og Maden var upaaklagelig. Grisesylten var vel endogsaa bedre og federe i Dag end sidst. Drikkevarerne var ligesaa gode — det var Hesteøl, og Blomkaalslugten ogsaa ligesaa god. Den var *meget* stærk.

Den eneste af de ventede, som ikke var til Stede ved Begyndelsen af Maaltidet, var Sognefogden; men hans Kone sagde, at han snart kunde være hjemme fra Hoppekaaringen, og saa vilde han straks gaa om i Forsamlingshuset.

For Enden af det midterste Bord sad Pastor Jensen; hans Kone maatte vel være ved et af de andre Borde, for hun sad ikke hos sin Mand. Til venstre for Pastor Jensen havde Væver Christoffersen Plads; hans Ansigt var præget af højtideligt Alvor, — men at spise Grisesylte var nu ogsaa en Ting, som han tog det meget alvorligt med. Else Kundbjerg havde tillige med sin Mand bænket sig midt imellem de Koner, som forsvarede Comtesse Camilla; for, sagde hun, det var saa kjedeligt at høre paa de andre Koners Snak, for en af dem sagde, at hun havde fortalt saadan, og en anden, at hun havde fortalt saadan, og hun syntes sletikke, hun kunde huske, at hun havde sagt noget videre om Comtessen.

Pastor Jensen var meget indesluttet og alvorlig;

han sad tilbagelænet i sin Stol og spiste Grisesylte med lange Armbevægelser — uden Brød til.

Samtalen var i det hele endnu ikke ret kommen i Gang ved Bordet, — man generede sig maaske noget overfor de „Stille“, som var til Stede, — da Sognefogden, forpustet og forsvedt, men alligevel meget bleg, traadte ind i Salen.

„A er kommen hjem fra Hoppekaaring for et Øjeblik siden,“ sagde han uden at sætte sig; „og saa snart A kommer ind i Gaarden, fortæller min Karl mig, at Greven har tilstaaet, at det er ham, der har slaaet Magnus ihjel. — A skal ikke — A staar ikke her for at sætte mig og tage Del i dette — æh — Festmaaltid, men A kommer som Øvrighedsperson for at faa det bekræftet, om det forholder sig saaledes“ —

Flere Stemmer sagde: „Ja“ — „jo, det er ret nok“ og lignende i Munden paa hinanden.

Sognefogden blev endnu blegere, støttede sig til en Stol og sagde: „Det er grumme pinligt, A siger, det er mig aldeles ikke behageligt, at A skal melde det til Øvrigheden, men — de Tilstedeværende vil forstaa, at A er nødtvungen dertil. — Forresten,“ sagde han og gik op mod Pastor Jensens Plads, „maa A straks udbede mig en privat Samtale med“ —

Pludselig standsede han; — hans og alles Øjne vendte sig mod Døren, ad hvilken gamle Pastor Castbierg lige var traadt ind. Han kom langsomt gaaende henimod Bordet:

„Der er noget, jeg vilde sige til Brindstedfolk i Samling; og da jeg vidste, at mange af jer var til Stede ved dette Møde, saa er jeg nu kommen herover. Jeg kommer fra Søttrup. Der har jeg været nede og meddelt Grevinden, at hendes Mand har

selv tilstaaet sin Brøde, og desforuden: at hendes Mand, Grev Trolle, *er død.*"

Der blev en Raslen af Knive og Gafler, som faldt de Spisende af Hænderne; nogle faldt helt ned paa Gulvet med stort Spektakel.

„Ja, han er død for nogle Timer siden. Lars Fisker fra Eldrup saae ham komme gaaende i Formiddags ned til Søen, hvor han jo har plejet at bade. Han saae ham ogsaa gaa ud og svømme over imod Langdybet, og lagde saa ikke Mærke til mere, før en Time efter; da kom han til at undre sig over, at Greven ikke var gaaet bort fra Søen endnu. Han gik saa derhen og fandt hans Klæder paa Bredden, men ham selv kunde han ikke opdage. Han sejlede da ud omtrent den Vej, han havde set Greven svømme, og fandt ham næsten straks og fik ham op; men han var død. Saa løb han til mig i Præstegaarden og meldte det, og jeg fulgtes med ham over til Søttrup, hvor Lægen netop var hos Grevinden.

Naar jeg har ønsket at træffe Brindstedfolk samlede, var det dog ikke nærmest for at melde jer Grev Trolles Død. Men det er, for at jeg i alles Paahør kan faa det *skammelige og løgnagtige Rygte* slaaet ned, som er bleven udspredt om Grev Trolles unge Datter, — saaledes at den, der har opdigtet det, kan komme til at bære Skammen derfor."

Præsten standsede lidt og saae hen paa Væver Christoffersen. Dennes Mund og Kæbeparti, der indtil dette Øjeblik havde været i livlig Bevægelse — trods den ellers almindelige Standsning i Maaltidet — gik nu i Staa. Og for første Gang i sit Liv opdagede Væveren, at skjært, fedt Flæsk kan have en vammel Smag, naar man fylder Munden stærkt dermed.

Præsten fortsatte: „For det første vil alle, som kjendte det mindste dertil — og det er mange, veed jeg nu — bevidne, at Comtesse Camilla nærede en næsten sygelig Afsky for Magnus Jensen. Der er nok adskillige her til Stede, som veed dette efter, hvad Magnus Jensen selv i sin Aabenmundethed har sagt. Ikke sandt?“

Der lød først et enkelt „Ja“ hist og her i Forsamlingen, men straks efter blev Bekræftelsen gjentaget af næsten alle tilstedeværende med en Iver og Styrke, der tydelig tilkjendegav, hvor bange man var bleven for i denne Sag at komme paa den gale Side.

„Hvem der kjender Comtesse Camilla,“ sagde Præsten, „veed tillige, at mere ærbar og uskyldig ung Pige findes ikke.“

Her gav endogsaa Væver Christoffersen, om end noget undseelig og lavmælt, sit Bifald til Kjende.

„Rygtet om hendes Medskyld sammen med Magnus Jensen er altsaa en Løgn. Og denne Løgn er opdigtet af Væver Christoffersen. Han har nemlig selv fortalt den til Grevinde Trolle. — Sandheden er, at han har seet Magnus Jensen overfalde Comtesse Camilla, og dog forholdt sig ganske rolig, skjønt han kunde have hjulpet hende blot ved at sige et Ord til Magnus. Comtesse Camilla fik den Formodning ved, hvad hun saae, at Væver Christoffersen var i Ledtog med Magnus Jensen; men hun har selv indrømmet, at hun ikke bestemt kan vide dette. Efter hvad jeg kjender til Væver Christoffersen, finder jeg det hellerikke rimeligt. Grunden til, at han ikke kom Comtessen til Hjælp, kjender jeg ikke. Naar jeg er gaaet, vil han vist prøve paa at forklare det for Folk. Det er muligt, at hans Lyven kan staa i Forbindelse med det Faktum, at

han har knækket og fuldstændig ødelagt Comtessens meget kostbare Cycle. Men det kjender jeg sletikke."

„Nej, nej, — det har ikke det allermindste med det at gjøre," begyndte Væveren ivrig med graadkvalt Stemme, „for det var bagefter" —

„Ja, ja, — men derfor kan han jo godt have opdigtet den skammelige Løgn for Cyclens Skyld" —

„Er det Christian Røgterdreng, der har fortalt Præsten om Cyclen?" spurgte Væveren i samme fortvivlede Tone.

„Jeg maa bede Dem tie stille, indtil jeg er gaaet. Jeg vil om dette skammelige Rygte endnu kun tilføje: at hvis Væver Christoffersen har lært Magnus Jensen denne Løgn, da er han medskyldig i Magnus' Død. Det var nemlig denne Løgn i Magnus Jensens Mund, som i sidste Øjeblik bragte Greven i det yderste Raseri, og som for saa vidt voldte hans Død. — Nu er jeg saa færdig med Væver Christoffersen, og det er rimeligvis flere end jeg."

Væveren følte sig brændt baade for og bag af Alles Blikke. Særlig Else Kundbjerg gav baade ved Blik og Gebærder og Hvisken til sine Bordfæller sit stærkeste Mishag til Kjende over denne hans bagtaleriske og løgnagtige Færd.

„Dernæst vil jeg fremkomme med et Par Oplysninger om Hr. Jensen," fortsatte Præsten, „og min Hensigt dermed er den at gjøre ham umulig her paa Stedet, da jeg tror, at han ikke kan gjøre Stedet andet end Skade. - Han har sagt, som vel nu alle veed, at hans Søn levede og angav Greven som Gjerningsmanden, efter at hans Søn var baaren om i Kroen. Jeg har spurgt Lægen, som kom til Stede straks efter, om det kunde være muligt; og han har svaret, at efter det Saar i Hovedet,

som Magnus Jensen dér i Laden havde faaet, maatte han være død øjeblikkelig. Det var fuldstændig umuligt, at han kunde have bevaret Bevidstheden, om det saa blot var et Secund. — Altsaa har Hr. Jensen løjet. — Og han har brugt denne Løgn, idet han forsøgte paa derved at tvinge Greven til at betale ham — Jensen — for at tie med det hele. Han har ligeledes overfor Greven brugt den Løgn, som Væver Christoffersen har opdigtet om Comtessen, — uagtet han vel ligesaa godt som vi andre kunde vide, at det *var* en Løgn. — For disse mine Beskyldninger kan Hr. Jensen, om han vil, drage mig til Ansvar for Retten. Men jeg antager ingen Lyst han har. Og hans Virksomhed her paa Stedet, haaber jeg, er endt.“

Pastor Jensen havde, da den gamle Præst begyndte at omtale ham, med fuldendt Ro igjen givet sig til at spise Grisesylte — i tilbagelænet Stilling og med store Armbevægelser. Efterhaanden havde han dog rettet sig op, lagt Gaffelen fra sig, aabnet Munden og bagved Tænderne ladet skimte Tungen, der vilde til at tale. *Nu* rejste han sig op, strakte, udpegende og stemplende, sin Haand frem i Retning af Pastor Castbierg og sagde: „Dén Mand vil ikke blot mig, men mit Værk og os alle til Livs. Vi vil ikke forsvare os, langt mindre angribe ham; men jeg siger: hid til mig, alle, som fylkes under Livets og Lysets Fane, følg mig ud af Salen og lad Statens Tjener tale for de tomme Borde og Bænke!“

Derpaa gik han langsomt ned mellem Bordene imod Udgangen.

Det, som nu skete — at nemlig alle blev siddende — kunde vel tilsyneladende trænge til megen Forklaring; thi de allerfleste i Forsamlingen vidste

i Virkeligheden i Forvejen alt, hvad Pastor Castbierg havde sagt, eller havde dog med temmelig Sikkerhed formodet det. Men hvad Folk gjør i Flok uden ordentlig Ledelse, kan aldrig egentlig *forklares*, thi det sker jo ved Tilfældighed og ikke ifølge Grunde: En Flok Faar kommer vrimlende op ad Gaden som en sammenpakket Uldmasse under trommende, prikkende Trippen; nogle af de forreste drejer ind i en anden Gade; *maaskee* følger hele Flokken efter, *maaskee* — hvis der i det samme kommer et Vindpust — viger den sky tilbage og fortsætter lige ud med høje, brægende Lyd. — —

Else Kundbjerg var saa glad i Følelsen af, at det i rette Tid var lykkedes hende at manøvrere sig over paa den sejrende Side, — saa hun kunde ikke lade være at raabe efter Pastor Jensen: „De er ikke vor Mand, Pastor Jensen! De kan gaa, hvorhen De vil, men vi bliver her imellem hverandre!"

Da Pastor Jensen gik forbi det tredje Bords nederste Ende, var der dog et enkelt lille graahaaret og krumbøjet Kvindemenneske — hans Kone, der rejste sig og trippede efter ham og fulgte med ham ud.

Pastor Castbierg stod og saae lidt efter dem. Da de begge var borte, rømmede han sig, idet han fæstede sit Blik paa en enkelt Person i Forsamlingen: „Jeg vil sige noget om Else Kundbjerg, — og jeg vil straks lade hende vide, at jeg ikke agter at levne hende Ære for fire Skilling. Kunde hun dø af Skam, ja, da havde hun Grund dertil, men da havde jeg ingen Grund til at tugte hende. — Hun har altid kunnet made og klæde sin værkbrudne Mand, sine mange Børn og sig selv, som om de var velstaaende Gaardmandsfolk, og det uagtet hun er fattig født og fattig gift og selv luddoven; og ikke den Trævl af hendes Huld eller af

hendes Klædemon, som hun jo skylder Folkene paa Søttrup: først den gamle Justitsraadinde, saa Jomfru Mathilde, baade mens hun selv stod for Gaarden og siden, da hun blev Grevinde Trolle. Else og hendes Børn er bleven behandlet ikke blot gavmildt over al Maade, men som om de stod Familien nærmere end det kvindelige Hustyende, der dog plejer at blive fast paa Gaarden, naar de først er kommen der. Grevinden har hjulpet hende og vaaget hos hende, naar hun har gjort Barsel eller været syg. Og hun har haft Grevindens og Børnenes Fortrolighed. Og *hun!* — hun har nu slaaet sig op til en anset Stilling i Byens opvakte Kaffekompagni — ved at bagtale, lyve om Folkene paa Søttrup. Hun har moret sine Kaffesøstre med Beretninger om Grevens Heftighed, hun har senere fortalt, at han var gjerrig, og nu sidst har hun opdigtet de utroligste, indbyrdes modsigende Løgnhistorier om Comtesse Camilla, der skulde skille *hende* ved Ære og Navn. — Havde det været i ældre, mere retfærdige Tider, da var Else Kundbjerg bleven klædt nøgen, saa smældfed hun er, og pisket ud af Byen med Hundesvøber. Nu vil hun, med sin Tungefærdighed i vore kaffedrikkende Tider, vel snart vinde sin Anseelse tilbage, om hun ellers har mistet noget deraf. Og een Ting er jo i hvert Fald sikker: paa Søttrup vil hun blive behandlet med ganske den samme Rundhaandethed og Godhed som før. Saadan er jo Grevinde Trolle. — Ja, dette vil jeg sige, fordi det er sandt, og retfærdigt at sige det, og fordi jeg trængte til at faa det sagt. Alle I, som nu har været med til, under Kaffeslabberas og englemoralske Forhandlinger, at snakke Ære, Samvittighed og Hjerte ud af Livet

paa Else Kundbjerg, I bør tænke over, hvormeget I selv ved samme Lejlighed har mistet af de Dele!"

Idet Præsten vendte sig for at gaa, kom Sognefoged Andersen hastig hen til ham og hviskede: „Hr. Pastor Castbierg har vel ikke noget imod, at A straks melder Grevens Tilstaaelse og Død paa Herredskontoret, — det er jo desværre min Pligt — men" —

„Ja, gjør De Deres Pligt," sagde Præsten og vendte sig fra ham med et lille Smil; saa gik han langsomt ud af Døren. —

Else Kundbjerg udstødte høje Graadhyl, der ganske lignede en skruk Hønes Kaglen.

Saasnart Præsten var borte, bevægede Sognefogden sig tilbage mod Bordene — med en meget betænksom Mine; thi han vidste hverken hvad han skulde sige eller gjøre.

„A troer saa — at æh — A skal tillade mig at — hæve dette Møde — eller, rettere sagt, dette Festmaaltid, og — æh — sige Velbekomme til hinanden — — A mener, til vos allesammen" —

Han standsede lidt og betænkte sig — og i dette Mellemrum sprang Fru Hansen, Kjøbmandens Kone, op fra sin Plads og raabte, idet hun løb hen til Vinduerne: „Aa, vi maa have Sandhed, Renhed ind i vore Forhold, hvad er det for en forgiftet Luft, vi er kommen til at leve i, jeg har saa tit følt, at det var, ligesom det skulde kvæle mig" —

Hun slog et Par Vinduer op og lagde sig i Karmen, seende ud over Søttrupdiget. Hendes Ord og Handling var jo nok ment symbolsk, men der var i Virkeligheden ogsaa en meget daarlig Luft inde i Salen — af Blomkaalen, som nu ikke engang længere var rigtig varm, og derfor lugtede særdeles ilde.

Imidlertid havde Sognefoged Andersens Tanker

faaet en mere bestemt Retning. „A troer,“ sagde han og steg op paa en Bænk, „at hvis der skal nævnes nogen enkelt Mand, fra hvem den daarlige Luft imellem os — at den hidrører, se saa skal det siges højt og lydeligt, at saa maa Væver Jens Christoffersen udpeges. Det er fra ham, at den daarlige Luft hovedsagentlig kommer. Det bedrøver mig, at A skal udpege en tidligere Ven af mig, som A ved mange Lejligheder har set hos mig i mit Hus. Men naar at vi skal til at kjæmpe for Renhed og Sandhed og for en ren Luft imellem os selv indbyrdes, saa kommer han lige godt til at liste af. Saadan seer A paa det.“

Han rettede sit Blik mod Væver Christoffersen, der stod og saae sig maabende og ganske raadvild omkring til alle Sider.

„Nu erklærer A i hele Forsamlingens Navn, at Du skal gaa Din Vej, Jens Christoffersen.“

„Men hvor vil I have mig hen?“ sagde Væveren med meget forknyt Stemme.

„Dertil har vi ikke Competence til at tage Bestemmelse om. Men her i Salen kan Du ikke blive. Du skal gaa udenfor.“

Saa gik Væveren — tøvende; og da han var kommen nogle Skridt frem, standsede han, hævede Hovedet og sagde: „A gaar, — men A paaberaaber mig, at A gaar nødtvungen og med fuld Honnør.“

„Det forstaar sig,“ sagde Sognefogden, „og hvis nogen har faaet det Indtryk af mine nys fremkomne Udtalelser, at A har villet personlig fornærme Væver Jens Christoffersen, saa kunde det aldrig falde mig ind. Det vilde A ansee for uædelt.“

Væverens Kone vilde gjøre sin Mand Følgeskab ud, men Maren Pindborg greb fat i hende og sagde: „Nej, Hansine, bliv Du her ved vi andre og lad

Jens bære sin tykke Mave hjem alene. Han behøver saamænd ingen Melmad for det første."

Hansine blev saa siddende efter Mandens Bortgang med et uforstaaende, ja, næsten fjollet Smil.

„Forsamlingen vil erindre," sagde Sognefogden, „at A har hævet Mødet. Der bliver da ikke andet at gjøre, end at vi i al Stilhed fjærner os allesammen med det samme. A selv personlig er bortkaldt i pinlige, offentlige Forretninger."

Alle skyndte sig nu uden for. Her traf Hansine sin Mand, med hvem hun saa fulgtes kjønt hjemad.

Inde i Salen stod Bordene, endnu bugnende af Mad. Vistnok aldrig har der i Brindsted været saa rigelige Levninger efter et Sammenskudsgilde. Man plejede ellers at ville have „Lige 'a'et", naar man dog skulde betale for Varerne.

Om Aftenen var den gamle Præst atter ovre paa Søttrup. De sad inde i Havestuen, han, Grevinden og Comtesse Camilla. De andre Børn var i Seng. —

Da han kom, havde Grevinden været helt ude af sig selv, og Stillingen meget alvorlig. Pastor Castbierg havde under Bøn til Gud og med trøstende Ord søgt at berolige hende saa vidt, at hun kunde slippe ud af det kvælende Krampetag, hvormed Graaden og Asthmaen greb hende.

Nu var det ogsaa bleven bedre. Hun græd ikke mere, og Aandedrættet var roligere. — De sad nu derinde i Havestuens maanelyse Halvmørke. Alt var stille. Kun af og til hørtes Raslen af den vilde Vin udenfor Vinduerne eller Lyden af Grevindens graadbrudte, besværlige Aandedrag.

„Troer De nu dog ikke, at De hellere maatte

være bleven i Deres Seng, lille Grevinde Mathilde, end at sidde her og tale om alt det, som De dog ikke kan taale at tænke paa?“ lød det henne fra Præstens Lænestol.

„Nej, dethér er bedre,“ sagde Grevinden afbrudt og langsomt; „De maa heller ikke gaa endnu, Pastor Castbierg; jeg kan ikke sove, naar jeg kommer i Seng, og saa veed jeg ikke, hvordan det kan gaa — — med Tankerne og —“

„Ja, ja. Saa skal jeg nok blive lidt endnu. Men saa maa vi til at tale om noget andet. For dettehér kan ikke blive ved at gaa. Det bliver De kun ringere af. — Nu skal De tænke Dem om, og saa sige Deres Datter og mig — ikke: naar De holdt allermest af Deres Mand, for saa skulde De jo fortælle noget om hver Dag i de sidste tyve Aar, — men De skal fortælle os, ved hvilken Lejlighed og paa hvilken Tid De syntes, at han saae aller stoltest og prægtigst og herligst ud. Troer De ikke, De kan sige os det?“

„Det var den Gang, han var Forvalter ovre paa Hellum,“ sagde Grevinden uden at betænke sig, „naar han saa kom ridende paa Skimmelen herover til Søttrup, og jeg troede endnu den Gang, at det var for min Søster Louises Skyld, han kom. Aa, hvor han da saae dejlig ud!“

„Ja, lad os høre noget mere om det.“

„Det var den Sommer, der ingen Grønfoder var herude i Ringtoften, for den laa brak. Og dér red han og Søster Louise, for han skulde jo lære hende at ride. Og jeg stod uden for Havediget og saae paa dem. Hun red nu saa kjønt i Forvejen, men jeg havde ikke det mindste imod hende, for jeg vidste saa godt, at hun brød sig sletikke om ham, saadan da, — det var jo i den Tid, Eiler paa

Rosenlund bejlede til hende. — De red i en stor Rundkreds derude i Agerkaalen, — de gule Blomster duftede saa sødt, saa sødt, og jeg var næsten ved at blive syg“ —

Comtesse Camilla havde sagte listet sig hen til sin Moder. Nu knælede hun ned og lagde Hovedet i hendes Skjød.

„Men saa om Aftenen, da Louise og jeg kom op i den røde Stue, som den Gang var vort Sovekammer, saa sagde hun mig, at han havde spurgt saa meget til mig, mens de red, og de havde næsten ikke talt om andet. Aa, lille Louise! — saa sagde jeg hende det altsammen. Og hun var saa god imod mig, og hun var selv saa bange for *sin* Ven. Og den Sommer da blomstrede Agerkaalen hele Tiden, helt langt ud paa Efteraaret, til Ringtoften blev pløjet. Og da var jeg *hans* — hans evindelig! — som De sagde, Pastor Castbierg, da De viede os: at intet uden Døden skal skille jer ad!“

„Ja, lille Grevinde Mathilde, — nu maa De ikke græde igjen, — det var jo ogsaa sandt nok; det var jo endda for lidt sagt, for der er jo intet i Himlen eller paa Jorden, som kan skille Dem fra ham“ —

„Aa, jeg syntes,“ sagde Grevinden hulkende, „jeg syntes, han talte saa forfærdelig — dejlig fynsk dengang.“

„Jo, — det blev han jo ogsaa ved med hele Tiden.“

Grevinden kom pludselig til at smile.

Præsten saae det og sagde: „Ja, det er paa den Maade, Englene vil have, vi skal græde: at vi leer lidt med det samme. — Men — nu vil jeg dog hellere fortælle noget om mig selv, for det tager ikke saa stærkt paa Dem, og jeg har jo ogsaa haft

mange Sorger — og Glæder; men jeg kan nu hverken græde eller le“ —

„Hvorfor kan Præsten ikke det?“ spurgte Comtesse Camilla og hævede sit Ansigt op fra Moderens Skjød.

„Aa, det er der vist mange Mennesker i min Alder der ikke kan. Det er saadan en Evne som saa mange andre, der gaar bort, naar man bliver gammel. Og jeg er gammel, rigtig gammel —“ Præsten syntes et Øjeblik mere at tale til sig selv end til de andre. — „Derfor er det ogsaa min største Sorg, at jeg ingen Søn har. For jeg duer ikke mere. Det Nye kan jeg ikke have med at gjøre, jeg bliver ærgerlig over det, ogsaa fordi det Nye nutildags — det kommer gjerne saa flabet og ledeløst frem. *Min Søn* skulde jeg have opdraget, saaledes at han var vel rodfæstet i det Gamle, vel plantet i mit Hjerte og i alt det Gamle og i det, som aldrig forgaar, — saa skulde han ogsaa nok faa Mod til baade at sige og gjøre alt — — alt dette, som — mit gamle Hjerte maaske kunde faa ondt nok ved at bære, dette, som de forstokkede Gamlinge altid raser over, men som nu en Gang *skal* til, — — naar ikke selve Fremtiden skal visne og dø.“

„Ja, men, Pastor Castbierg,“ sagde Comtesse Camilla, „vilde De ikke nok fortælle noget om, da *De* var ung.“

„Jo, det tænkte jeg vist netop paa. Men saa fik Du mig jo bort fra det med Dit Spørgsmaal. — Jo, jeg har ogsaa været ung — det er halvtredsindstyve Aar siden. Og nu kan jeg saa fortælle noget om Violerne i Haven her paa Søttrup, siden Din Moder fortalte os saa kjønt om Agerkaalen i Ringtoften. — Det var den Paaske, da Din Bedste-

moder og Bedstefader blev forlovede med hinanden. Eller — det begyndte da egentlig Sommeren i Forvejen i Høslættens Tid. Da var jeg bleven Student, og var hjemme i Brindsted næsten i hele tre Maaneder, — netop de tre Maaneder, som gjorde Forskjellen paa Din Bedstemoders og min Alder; for jeg fyldte nitten Aar i Juni, og hun fyldte nitten i Begyndelsen af September det Aar. Men det er navnlig Duften af Høet i Enghaven, jeg kan huske fra den Sommer; den kom trækkende igjennem Haven herude, hvor vi opholdt os meget af Tiden, — der var en Bænk imellem de to store Linde paa den ene Side af Broen, — ja, den staar der jo endnu. — Jo, saa husker jeg ogsaa den brankede, modne Lugt af Rugen, naar de kom svingende med Læs efter Læs ind igjennem Borgeleddet. Jeg maa jo have været nede paa Gaarden igjen i den Tid, da de kjørte Rugen ind. — Og saa — det aller sidste fra den Sommer — det er Boghvedens Blomster nede i Søndermarken; de var saa vidunderlig klare og rene af Farve, da jeg kjørte ad Langkjærdamsvejen ud til Posthuset den 31. August; — da skulde jeg med Diligencen tilbage til Kjøbenhavn til Universitetet. Det dejligste, friske Solskinsvejr var det. Og Dagen i Forvejen *var* jeg bleven indbuden af den gamle Kammerraad selv til Jomfru Camillas Fødselsdag den 5te September. Men jeg skulde jo rejse. Og der var jo ogsaa saa uhyre meget nyt og ukjendt, jeg skulde til at begynde paa, nu jeg var bleven Student. Saa jeg syntes i det Hele, at nu skulde det først rigtig til at være Foraar — skjønt baade Rug og Byg og Havre var i Hus, og der var ikke andet tilbage paa Marken, hvor jeg kom frem, end Boghveden og Kartoflerne. — De dejlige, grønne Roe-Marker

med deres bitre, friske Duft kjendte man jo ikke noget til dén Gang. Husk paa, det er saa længe siden.

Saa om Foraaret derefter i Begyndelsen af April tog jeg hjem fra Kjøbenhavn; det var egentlig en underlig Tid at tage Ferie paa; men det var Paaske, og jeg syntes nu, jeg skulde hjem at se, hvordan de alle havde det. Paa Søttrup var jo saa Din Bedstemoders Forlovelse gaaet for sig just et Par Dage i Forvejen; det fik jeg at vide, straks jeg kom hjem. Vor gamle Avlskarl fortalte mig det. Forunderligt nok var det sket netop den Dag, da jeg ovre paa Sjælland havde taget Beslutningen om at rejse hjem i Paasken. Jeg havde nemlig været en Tur ude i Dyrehaven ved Kjøbenhavn, for der kan være meget kjønt selv i det tidligste Foraar, naar da Sneen er af Jorden; tilmed ligner det noget Haven her paa Søttrup, — saadant gammelt, mosset Grønsvær over hele Bunden og saa store Træer rundt om paa Grønsværet, — ja, Hvidtjørnsbuske er der ogsaa paa sine Steder; men *Violerne* manglede — disse utallige Violer i Søttrup Have; — og jeg troer nærmest, det var dén Mangel, som gjorde, at jeg pludselig kom til at længes saa stærkt efter at rejse hjem. — Jeg maatte da ogsaa over at se Haven her paa Søttrup, og jeg gik saa herned Paaske Løverdags Eftermiddag, skjønt jeg vidste nok, at der var ingen hjemme; — men det var et ganske dejligt Foraarsvejr. Klart og dog fugtigt, og stille, alle Stammer og Grene vaade efter Regn, fuldt af Rakler og af Pile-Gjæslinger i Hegnet, — og saa hele Havens Bund, saa langt mine Øjne for Træer kunde naa, mørkeblaa af Violer! Mon I rigtig veed, lille Venner, hvad det er for et sjældent Tæppe, I dér har hvert Foraar i disse mange

Violer? — Som Barn, naar jeg om Julen sang: Paa Stjernetæpper lyseblaa skal glade vi til Kirke gaa, — saa tænkte jeg alligevel altid paa det mørke Violtæppe herovre. — Jeg har ikke set noget lignende anden Steds. Og ligesaadan det, at der altid er Violduft i Stuerne her og overalt, hvor Kvinder fra Søttrup færdes. Det stammer idetmindste fra Deres Bedsteforældres Tid," vendte han sig til Grevinden, — „Deres Bedstemoder strøede Violer i alle sine Kister og Skabe. Og jeg troer, at vekselvis, i hvertandet Slægtled, faar Kvinderne paa Gaarden — deres Øjne faar den Farve. Den gamle Kammerraadindes Øjne var graa ligesom Deres, Grevinde Mathilde; men Deres Moders Øjne var ganske mørke — og dog blaa, ligesom den lille Comtesses dér og ligesom Havens Violer. — En anden Mærkelighed har der ogsaa — siden den Paaske — været for mig ved Synet af Violer saadan i det tidlige Foraar: at naar jeg ser dem første Gang, navnlig herovre i Haven, da har jeg en Fornemmelse af, at nu skal alting til at visne og dø, det skal til at være Vinter, — skjønt jeg jo dog veed, at det er Sommeren, der nærmer sig. Derfor har Efteraaret den længste Tid af mit Liv været mig den skjønneste, indtil nu for otte Aar siden, da jeg fik dén store Sorg. Nu har jeg det bedst om Sommeren, naar det er rigtig varmt, og saa om Vinteren, naar det er rigtig koldt, saa jeg kan fyre stærkt i Kakkelovnen."

Præsten sad og ventede lidt, lyttende til Grevindens Aandedrag; saa sagde han: „Naa, nu troer jeg, De er kommen nogenlunde til Ro, Grevinde Mathilde, — og nu skal De saa gaa i Seng, og saa maa De vide, at man *kan* godt holde sine Tanker i Ave. De maa gjenne Deres Tanker ind

paa alle mulige *andre* Ting, hvis de ikke vil være stille; og naar De ikke længer kan styre dem paa den Maade, saa giv Dem til at bede, i Stedet for at slaas med Tankerne. Saa *skal* de bøje sig. Den Krig maa De ikke opgive, men gjentag det Gang paa Gang, saa de tunge Tanker tilsidst faar at mærke, at det værste, de kan drive det til, er blot dette: at de faar et Menneske til at bede. Saa taber de meget snart Lysten til at blive ved. — Det er det, hvorpaa jeg, nu paa mine gamle Dage, mest kjender Guds Almagt: at Han er Søvnens Herre, og kan give os at sove trygt, naar vi beder ham derom. — Det vil han ogsaa lade skee saaledes i Nat, efter denne tunge og ansvarsfulde Dag, og det vil han give os, naar den lange Nat kommer for os hver især."

Præsten havde under de sidste Ord rejst sig for at gaa. De stod nu ude i Forstuen, hvor Comtesse Camilla var ved at tænde en lille Vægge-Lampe. Dens Skjær faldt paa Akset af et Rugstraa, der hang i en Sejlgarnssnor lige ved Siden af Lampen.

„Har De noget imod, at jeg tager dét med hjem?" sagde Præsten til Grevinden.

„Nej, — hvad er det for et Straa?"

„Jeg stod og betragtede det for fire Dage siden, Dagen før det store Møde, da jeg var herovre hos Dem. Jeg kunde have Lyst at gjemme det som et Minde om, hvad jeg siden har oplevet."

Præsten tog Straaet ned og bøjede det forsigtig sammen nogle Gange, saa han bekvemt kunde bære det. Derpaa gav han Comtessen og Grevinden Haanden: „Godnat, begge to! Sov trygt! Vaagn frimodige!"

PT
8175
K6G3

Knudsen, Jakob Christian
Lindberg
Den gamle praest

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 13 04 01 09 006 3